Píseň o Cidovi

Městská knihovna v Praze

e-kniha • Praha • 2020

Hledáte místo, kde...

... můžete celý den studovat nebo pracovat?

... seženete knížku pro zábavu, do školy, k poučení?

... stahujete e-knihy, posloucháte hudbu, tisknete 3D?

... osobně potkáte české i světové autory?

... můžete zajít na koncert, filmy artové i 3D?

Právě jste ho našli!

Městská knihovna v Praze

**43 poboček, 3 pojízdné knihovny, 4 000 akcí ročně,
2 000 000 dokumentů, 60 Kč za registraci**

www.mlp.cz knihovna@mlp.cz

www.e-knihovna.cz www.facebook.com/knihovna

Městská knihovna v Praze

PRAHA PRAGUE PRAG

Píseň o Cidovi

Přeložil Miloslav Uličný

Znění tohoto textu vychází z díla Píseň o Cidovi tak, jak bylo vydáno nakladatelstvím Práce v Praze v roce 1994. Pro potřeby vydání Městské knihovny v Praze byl text redakčně zpracován.

§

Text díla (Píseň o Cidovi), publikovaného Městskou knihovnou v Praze, je vázán autorskými právy a jeho použití je definováno Autorským zákonem č. 121/2000 Sb.

Vydání (obálka, upoutávka, citační stránka a grafická úprava), jehož autorem je Městská knihovna v Praze, podléhá licenci Creative Commons Uveďte autora-Nevyužívejte dílo komerčně-Zachovejte licenci 3.0 Česko.

Verze 1.0 z 21. 2. 2020.

OBSAH

PRVNÍ ZPĚV 7
DRUHÝ ZPĚV 44
TŘETÍ ZPĚV 84
VYHNANEC, VÁLEČNÍK, NÁRODNÍ HRDINA. 133
EXKURZ DO DĚJIN 133
DOBA RODRIGA DÍAZE DE VIVAR, ZVANÉHO EL CID CAMPEADOR 135
SOUPEŘENÍ I SOUŽITÍ TŘÍ CIVILIZACÍ. 137
CID HISTORICKÝ A LEGENDÁRNÍ. 138
VZNIK PÍSNĚ O CIDOVI. 141
PRVNÍ ZPRACOVÁNÍ 143
ZTRACENÉ FOLIANTY 144
CHARAKTERISTICKÉ RYSY 145
PROBLÉMY PŘEKLADU 146
DOSAVADNÍ ČESKÉ PŘEKLADY CIDOVSKÝCH TÉMAT 148
CIDOVY OSUDY INSPIRUJÍCÍ. 149
PÍSEŇ O CIDOVI POPRVÉ ČESKY. 149
PODĚKOVÁNÍ 150

Tato kniha byla přeložena s přispěním
Generálního ředitelství knižního a knihovnického
oddělení Ministerstva kultury Španělska
a vydána díky příspěvku slovutné Radnice města Burgosu

La presente edición ha sido traducida mediante
una ayuda de la Dirección General del Libro y Bibliotecas
del Ministerio de Cultura de España
y editada gracias a una ayuda
del Excelentísimo Ayuntamiento de Burgos

PRVNÍ ZPĚV

Vypráví se, že Cid poslal pro všechny své přátele, příbuzné
a vazaly a ukázal jim králův list,
ve kterém mu král přikazuje, aby do devíti dnů odešel
ze země. A řekl jim toto:

„Boží odměny dojdete, kdo se mnou odejdete,
a vyrovnat se musím též s vámi, kdo zůstanete.“
Tehdy pak Álvar Fáñez, bratranec jeho, mluvit jme se:
„S Vámi, Cide, půjdeme po pláních, vsích i městech,
dokavad živi budeme, nikdy vás nezklameme,
s vámi na mulách a na koních své sukno ošoupeme
a svoje zboží užijeme;
co věrní vazalové vám vždy, Cide, sloužit chceme.“
Souhlasí všichni, kdo přišli, s tím, co don Álvaro řekne,
a velmi děkoval můj Cid za řeči pronesené.
Můj Cid se vydal z Vivaru a do Burgosu se bere,
zanechává své paláce pusté a vylidněné.

I plakal velmi hořce a zarmouceně, *1*
otáčel stále hlavu a dlouze na ně hleděl.
Vrata jsou zotvíraná a vchody nezamčené,
holé jsou trámky, dříve kůžemi ověšené,
dům bez sokolů k lovu a bez jestřábů všecek.
Povzdechl si můj Cid, co tady všude nechal péče.
A promluvil můj Cid dobře a přiměřeně:
„Děj se tvá vůle, Bože, Pane nebes i země.
Tohle mi způsobili zlotřilí nepřátelé.“

Hned zatínají ostruhy, hned uzdu popouštějí.
Když odjížděli z Vivaru, napravo vránu měli,
když do Burgosu vjíždějí, po levici jim letí.
Pokrčil můj Cid rameny, potřásl hlavou k nebi:
„Vzmuž se, Álvare Fáñezi, z vlasti nás vyhánějí!“

Můj Cid Ruy Díaz do Burgosu dojel,
s ním na šedesát praporců branou projde.
Vyšli se podívat muži i ženy hojně,
měštky a měštěníni se vyklánějí z oken
a velmi hořce pláčou, takovou mají bolest.
A ze všech úst je slyšet jen jednu řeč, to o něm:
„Ten dobrého mít pána, to by byl vazal, Bože!“

Pozvali by ho rádi, ale nikdo se neosmělil;
král don Alfons byl na něj velice rozzlobený,
jeho list do Burgosu dorazil před setměním
s velkými výstrahami a mocně pečetěný,
že mému Cidovi nikdo poskytnout přístřeší nesmí;
kteří by neposlechli, ať dozajista vědí,
že přijdou o své jmění a budou oslepeni,
smrti vydají tělo, a duši zatracení.
Veliký zármutek pro to jal křesťany všechny;
před Cidem skrývají se a stavějí se němí.
Válečník chce do svého obydlí vejít,
ale když dorazili, našel vchod zavalený,
ze strachu z krále Alfonsa to tak udělali,
aby se nedal otevřít jinak, než rozbít silou zvenčí.
Věrní mého Cida veliký křik zvedli,
ale od lidí uvnitř nemají odpovědi.
Můj Cid pobídl koně a dojel k bráně zevní,
vší silou do ní kopl, když si uvolnil třmeny.

Zatarasenou bránu však rozbít možné není.
Devítileté děvče se zastavilo před ním:
„Válečníku s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
Král zakázal to, jeho list dorazil před setměním
s velkými výstrahami a mocně pečetěný.
Za nic na světě bychom vám otevřít bránu nešli,
že bychom jinak přišli o své domy a jmění
a navíc bychom byli oslepeni.
Můj Cide, naší škodou byste si nepolepšil,
ať vám pomáhá Stvořitel a všichni svatí v nebi!“
Tak pravilo to děvče a vrátilo se ke svým.
Už chápe Cid, že král v svém hněvu nepoleví.
Od brány odjel, projel Burgos celý,
dorazil k Matce Boží, potom sesedl před ní,
klekl a pomodlil se s upřímným zanícením.
Když tady domodlil se, jel dále ulicemi.
Za branou přebrodil Arlanzón a u té řeky
od města nedaleko našel písčité břehy,
tam rozbil stan a odstrojil koně a mezky.
Můj Cid Ruy Díaz s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným
utábořil se na písčině, když doma se ho děsí;
zde je dobrou společností obklopený.
Tak tábořil můj Cid, jako na kopci nebo v lesích.
Odepřeli mu také v Burgosu nakoupit věci,
totiž zásoby jídla, kterých měl zapotřebí;
k prodeji nabídnout mu ani maličkost se neosmělí.

Martín Antolínez, skvělý burgoský měšťan,
mému Cidovi a jeho lidem dodává víno a chleba;
nic nekupuje, s sebou má, co je třeba,
a všecko ze svých zásob jim předal.
Zaradoval se můj Cid Válečník a jeho čeleď věrná.

Promluvil Martín Antolínez, slyšte, co řekl tehdá:
„Válečníku, zrozený při šťastných hvězdách!
Odpočiňme si přes noc a zítra jeďme zčerstva,
protože obviní mě, že jsem zákazu nedbal,
a hněv krále Alfonsa mě jistě čeká.
Jestli ve zdraví útěk s vámi přečkám,
král časem přátelství se mnou bude hledat;
jestli ne, za starou grešli stojí to, co tu nechám."

Promluvil můj Cid, ve šťastné chvíli opásaný mečem:
„Martíne Antolínezi, vy kopí neohrožené!
Budu-li živ, dám vám dvojnásob peněz!
Zlato a stříbro je všechno utracené,
dobře vidíte, že nemám nic, co by bylo cenné,
a že bych potřeboval pro všechny svoje věrné.
Musím si to vzít po zlém, když po dobrém to nejde.
S vaší pomocí zrobím dvě truhlice dosti pevné.
Naplníme je pískem, ať jsou i přetížené,
kůžemi je potáhneme a hřeby pobijeme,
ty kůže budou červené a hřeby pozlacené.

Za Rachelem a Vidasem mým jménem ať se kvapí.
Že v Burgosu nesmím nakoupit a král je rozhněvaný,
že jmění vozit nemůžu, protože hodně váží,
za přiměřený obnos že je dám do zástavy.
Ať si je odvezou v noci a tajně před křesťany.
Ať to vidí jen Bůh a s Bohem všichni svatí,
že podnikám to v tísni, věru ne bez váhání."

Martín Antolínez se nezdržuje,
Rachela a Vidase se hned dožaduje.

Projel Burgosem, na hrad vystupuje,
Rachela a Vidase se hned dožaduje.

Rachel a Vidas právě spolu pobývali
a počítali jmění, které si vydělali.
Přijel Martín Antolínez, člověk obeznalý:
„Kde jste, Racheli a Vidasi, přátelé moji drazí?
Rád bych si o samotě promluvil někde s vámi.“
Nezdržují se, jinam se odebrali.
„Racheli a Vidasi, slibte mi rukoudáním,
že mě nevyzradíte Maurům ani před křesťany;
udělám z vás boháče, nic se nebojte ztráty.
Válečník sem přitáhl kvůli daním,
veliké jmění získal a časem nashromáždil
a nechal si z toho to, co nejvíc váží;
proto ho obvinili, dostal se do nesnází.
Má dvě truhlice plné poctivých peněz zlatých.
Víte, jak je král na něho rozhněvaný.
Opustil usedlosti, paláce, domy, statky.
Truhlice nemůže převážet, aby se neprozradil.
Válečník vám je předá oběma do zástavy,
a vy mu za to půjčte obnos rozumně správný.
Vezměte si je, aby je jiní nemohli najít,
a oba přitom slibte velkými přísahami,
že až do konce roku je neotevřete za nic.“
Rachel a Vidas se začnou spolu radit:
„Na tom jen vyděláme a nemůžeme tratit,
dobře víme, že ledasčeho nabyl,
když do maurské země se vydal, že získal velké statky;
kdo s sebou vozí zlato, nemívá klidné spaní.
Vezměme si obě ty truhly
a schovejme je tam, kde bude jistý úkryt.

Ale povězte nám, kolik Cidovi stačí,
zda za ten rok dá úrok, a pokud ano, jaký.“
Odpověděl Martín Antolínez jako muž obeznalý:
„Můj Cid bude chtít jenom obnos rozumně správný,
bude žádat jen málo za vaše ohlídání.
Hrnou se k němu muži odevšad, nouzí hnaní,
i potřebuje šest set peněz, zlaté marky.“
Řekli Rachel a Vidas: „Tolik mu dáme rádi.“
„Noc padne každou chvíli, Cid už je nedočkavý,
potřebujeme, abyste nám dali hned ty marky.“
Řekli Rachel a Vidas: „Tak se obchody nedělají;
nejdřív se věci berou, a potom vydávají.“
Řekl Martín Antolínez: „V tomto souhlasím s vámi.
Pojeďte oba k Cidovi bez meškání
a my vám pomůžeme, jak zdravý rozum radí,
tajně ty truhlice odvézt k ohlídání
jak před Maury, tak i před křesťany.“
Řekli Rachel a Vidas: „V tom souhlasíme s vámi.
Až tady budou truhly, dostanete ty marky.“
Martín Antolínez odcválal bez meškání
s Rachelem a Vidasem, rád a pln odhodlání.
Nejede ale přes most, brodí se mělčinami,
aby ho neuviděl z Burgosu člověk žádný.
Hle, už jsou ve stanu, kde je Válečník chrabrý;
sotvaže vešli dovnitř, ruce mu zulíbali.
I usmál se můj Cid a přitom toto pravil:
„Done Racheli a Vidasi, na mě jste zapomínali.
Já jedu do vyhnanství, že král je rozhněvaný.
Tak se mi zdá, že z mého dostane se vám části,
dokud budete živi, chudoba se vás bude stranit.“
Don Rachel a Vidas mému Cidovi ruce zulíbali.
Martín Antolínez připravil ujednání,

že za ty truhly mají vydat slíbené marky
a že do konce roku si je v úschově ponechají,
protože slíbili to a také přísahali.
Jen křivopřísežníci by se dřív dovnitř podívali,
a pak by jim Cid nedal nic za opatrování.
Řekl Martín Antolínez: „Naložte truhly bez meškání.
Odvezte si je oba k sobě k uschování;
já pojedu nazpět s vámi a převezmu ty marky,
protože Cid se vydá na cestu před svítáním."
Měli jste vidět tu radost, když truhly nakládali;
uzvednout nemohli je, i když se namáhali.
Rachel a Vidas z toho bohatství radost mají,
že dokud budou živi, chudobu nepoznají.

Rachel dal mému Cidovi zas ruky políbení:
„Ó Válečníku s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
Z Kastilie jste se vydal mezi cizí do cizích zemí,
velké je vaše štěstí a velké vaše jmění.
Červenou maurskou kůži, krásnou až k podivení,
Cide, ruku vám líbám, si od vás darem přeji."
„Dobrá," pravil můj Cid, „budete spokojený.
Přivezu vám ji; ne-li, strhnete si ji z ceny."
Uprostřed toho stanu koberec rozprostřeli
a na něj bílou plachtu, utkanou z nití jemných.
Naráz pak tři sta marek ve stříbře vysypali před ním,
čítal je don Martín, aniž je vážil předtím,
a zbylých tři sta marek ve zlatě doplácelí.
Pět zbrojnošů má don Martín, mincemi obtížených.
Slyšte, co řekl potom, když naložil ten peníz:
„Done Racheli a Vidasi, odjíždíte s truhlicemi;
já jsem vám k tomu pomohl, na spodky věnujte mi."

Rachel a Vidas šli stranou a tam se domlouvají:
„Řádně ho obdarujme, velmi dobře nám radil.“
„Martíne Antolínezi, vy Burgosane slavný,
vy si to zasloužíte, dáme vám pěkné dary,
dáte si ušít spodky, krásný kožich i pláštík.
Dáme vám jako dar třicet peněz, zlaté marky.
Zasloužil jste si od nás obnos rozumně správný;
budete ručitelem našeho ujednání.“
Poděkoval jim don Martín a přijal od nich marky;
vyšel ven spokojený a rozloučil se záhy.
Za Burgosem pak projel Arlanzón mělčinami,
do stanu za zrozencem šťastné chvíle se vrátil.
Cid s otevřenou náručí přijal ho a pak pravil:
„Už jste zde, Martíne, nejvěrnější mezi many?
Kéž přijde den, kdy vám dám veliké dary!“
„Vracím se, Válečníku, a nesu dobré zprávy;
vy šest set a já třicet peněz jsme vydělali.
Přikažte strhnout stan a jeďme bez meškání,
ať v San Pedru de Cardeña jsme ještě za svítání;
uvidíme se s vaší urozenou a výtečnou paní.
Zkrátíme pobyt v království a pohneme se z hranic,
blíží se konec lhůty a čas nás velmi tlačí.“

Když si to řekli, strhli stany uprostřed louky,
můj Cid a jeho družina jsou spěšně v sedlech koní.
Otočil hlavu koně ve směru Matky Boží,
pravicí křižuje se, s Kastilií se loučí:
„Díky ti vzdávám, Bože, vládce náš všemohoucí!
V ochranu se ti dávám, přeslavná Matko Boží!
Opouštím Kastilii, že král se na mě zlobí,
nevím, zda se kdy vrátím a kde své kosti složím.
Tvé pomoci si prosím, slavná královno ctnosti,

tvá ctnost ať ochrání mě jak na cestách, tak v boji,
ať je mi ku pomoci ve dne v noci.
Budeš-li mi ty nakloněna a štěstí nebude proti,
bohaté dary dám ti na oltář s díkem vroucím
a k tomu slibuji ti, že tisíc mší dám sloužit."

Už popustili uzdy a chtějí vyrazit.
Rozloučil se muž řádný, s bolestí odchází.
Řekl Martín Antoiínez: „Za svou ženou se vypravím,
musím jim poradit, co dělat a jak žít.
Kdyby mi král chtěl vzít jmění, tak mi to nevadí.
Jistě vás dohoním, než nadejde svítání."

Vracel se don Martín do Burgosu, a Cid hned ujížděl
do San Pedra de Cardeňa, ostruhy zatínal,
se všemi jezdci, které s sebou tehdy měl.
Kohouti začnou zpívat, chtějí rozbřesk přivolat,
když do San Pedra dobrý Válečník vjel.
Opat don Sancho, křesťan jak žádá Stvořitel,
za šera při rozbřesku jitřní mši sloužil tam.
Byla tam doňa Jimena a s ní pět urozených žen,
k Petru a Stvořiteli jsou schýlené v modlitbě:
„Ty, který všechno řídíš, mého Cida ostříhej!"

Na vrata zabušili a novinu se dověděli.
Ach Bože, jak se opat don Sancho rozveselil!
Se světly, s pochodněmi na dvůr radostně vběhli
uvítat toho, který je ve šťastné chvíli narozený.
„Děkuji Bohu, můj Cide," řekl opat přede všemi,
„buďte zde naším hostem, když jste k nám dobře trefil."
Řekl Cid: „Pane opate, dík, jsem vám za to vděčný,
připravím jídlo pro sebe a pány ze své šlechty.

Dám vám padesát marek, a mám i více v měšci,
a zdržím-li se déle, dvakrát víc nežli předtím.
Nechci způsobit klášteru škodu za nejmenší peníz.
A zde sto marek vezměte od mé paní, od Jimeny.
Ať s dcerami a dámami jsou na rok obslouženy.
Dvě malé dcerky nechávám tady ve vaší péči,
tímto vám, pane opate, svěřuji svoje děti.
Opatrujte mi dobře mou choť a moje dcerky.

Pokud ten obnos vyčerpáte či pochybí-li někdy,
opatřete je vším, protože si to přeji;
klášteru dám pak čtyři za každý vydaný peníz."
Rád mu to opat slíbil, byl velmi spokojený.
A hle, paní Jimena s dcerkami přicházejí,
dueni obě dvě k Cidovi přivádějí.
Před Válečníkem paní Jimena poklekne si
a chce mu líbat ruce a pláče přitom velmi:
„Dík, Válečníku, ve šťastné chvíli narozený!
Kvůli zlým klevetníkům musíte opustit zemi.

Díky, ó Cide s vousy bohatými!
Zde jsem s vašimi dcerami, dosavad maličkými,
a to jsou moje dueni, ve všem vždy poslouží mi.
Že vyrazit už chcete, dobře vidím,
a že vás velmi dlouho neuvidím.
Dejte nám naučení, pro Bůh a při Marii!"
I vztáhl ruce Cid s vousisky huňatými
a do náruče vzal obě své dítky,
na hruď je přivinul, velkou k nim lásku cítil.
A velmi hořce pláče se vzdechy velikými:
„Ach paní Jimeno, má ženo skvělá a ryzí,
jako svou vlastní duši miloval jsem vás vždycky.

Vidíte ale, že se musíme odloučit nyní, *280*
já odjedu, vy tu zůstanete, i naše dítky.
K Bohu se obracím, a také na Marii,
kéž dočkám se té chvíle a provdám obě dívky *282b*
a kéž mi štěstí přeje, abych nějaký čas vyžil,
neboť vám, má ctná ženo, ještě rád posloužil bych!“

Velikou hostinu Válečníkovi chystají.
Zvoní všechny zvony v San Pedru u té oslavy.
Kastilii všude vyvolávají,
že můj Cid Válečník jede vstříc vyhnanství.
Jedni opuštějí domovy, druzí úřady.
Na mostě přes Arlanzón čekají, *290*
sto patnáct jezdců se tam shromáždí,
ptají se po Cidovi, Válečníka hledají.
Martín Antolínez za nimi dorazil,
za tím, který se v šťastném místě zrodil, cválají.

Když dověděl se můj Cid, ve Vivaru zrozený,
že vzrůstá jeho družina a bude silnější,
rychle na koni jede posilám v ústrety;
znovu se usmál, všichni se mu k ruce sklánějí.
Promluvil můj Cid s velikým nadšením:
„Prosím Boha a Pána nad našimi dušemi, *300*
abych vám, kteří jste kvůli mně z domova odešli,
mohl nějaké zboží, než umřu, rozdělit,
za to, o co jste přišli teď, vás dvojnásob odměnit.“
Líbilo se mému Cidovi, že noví strávníci přijeli,
líbilo se to všem mužům, kteří se za ním rozjeli.
Šest dnů té lhůty plyne již,
zbývají jen tři dny, věřte mi, že ne víc.
Přikázal král, aby na mého Cida dohlédli,

že po té lhůtě může být zajat na jeho území
a za zlato ani za stříbro že ho propustit nesmějí.
Den končí, noc už se chce objevit,
všechny své jezdce shromáždit zavelí:
„Poslyšte, muži, ať nejste duchem nesmělí!
Nemám mnoho peněz, ale chci vás podělit.
Dávejte dobrý pozor, abyste ráno všechno věděli.
Za rozbřesku, až kohouti zapějí,
chci, abyste bez meškání na koních seděli.
San Pedru dobrý opat dá zvonit na jitřní,
mši za vás bude sloužit ke Svaté Trojici.
Po mši ať už je každý v sedle, to přeji si,
blíží se konec lhůty, musíme pospíšit."
A všichni učinili, jak přikázal jim Cid.
Rychle ubývá noci, rozbřesk se přiblíží:
za kuropění v sedlech jsou všichni rytíři.
V klášteře vyzvánějí ve spěchu na jitřní.
Můj Cid a jeho žena do chrámu na mši šli.
Vrhla se doña Jimena na stupně oltářní
a prosí Stvořitele s velikým úsilím,
ať mého Cida Válečníka ochrání před vším zlým:
„Ó slavný Pane náš, na nebi sídlící!
Nebe a zemi stvořils, i moře stvořil jsi,
hvězdy a měsíc také, i slunce hřející;
člověkem stal ses skrze Matku Boží Marii,
v Betlémě narodil ses, svou vůli naplnils,
velmi tě velebili a slavili pastýři,
tři králové z Arábie přišli, aby tě uctili,
Melichar, Kašpar a Baltazar kadidlo pálili,
myrhu a zlato ti obětovali, aby tvou vůli splnili,
zachránils Jonáše z břicha velryby,
zachránils Daniela z jámy před lvy lítými,

zachránils svatého Šebestiána v Římě před smrtí,
svatou Zuzanu z křivého nařčení očistils.
Po zemi dvaatřicet let, Pane náš, chodil jsi,
připomeňme si, jaké zázraky učinils.
Vodu ve víno a kámen v chleba proměnils,
vzkřísils Lazara, abys svou vůli naplnil,
od Židů dal ses zajmout a na Kalvárii,
která též Golgota sluje, tě na kříž přibili,
dva lotry s tebou, po pravici i levici,
jeden je s tebou v ráji, druhý tam nesměl jít.
Učinils velký zázrak, když jsi byl na kříži.
Longinos byl vždy slepý, neviděl nikdy nic,
zranil tě kopím v boku, krev z něho vyprýští,
po žerdi ta krev stekla: ruce si omočí,
k tváři je zvedne, přiloží na oči, otevře oči,
rozhlédne se a uvidí;
tehdy uvěřil v tebe a vyzdravěl z nemoci.
V hrobě vstals z mrtvých, sestoupils v předpeklí,
abys svou vůli naplnil,
vyvrátils brány a Svaté Otce propustils.
Ty jsi Král králů a Otec všeho stvoření,
v tebe věřím a zbožňuji tě ze všech sil
a prosím svatého Petra, aby se přimluvil
za mého Cida Válečníka, ať ho Bůh chrání před vším zlým.
Dnes loučíme se, dej nám shledat se na zemi!“
A když se domodlila, zakončili i mši.
Z kostela všichni vyšli, odjet se chystají.
Cid doňu Jimenu obejme dojatý,
doňa Jimena mu vezme ruku a zlíbá ji
a velmi hořce pláče, pohled má zoufalý.
On na své dcerky hledí, na ně se obrátí:
„Bohu, své ženě a duchovnímu Otci vás svěřuji prozatím,

loučíme se a jen Bůh zná chvíli našeho shledání."
A velmi hořkým pláčem všichni pak plakali,
jako od prstu nehet se od sebe trhali.
Na odjezd pomýšlí už můj Cid i s vazaly,
a přece ještě čeká a hlavu otáčí.
Minaya Alvar Fáñez rozumně prohlásil:
„Cide, zrozenče šťastné chvíle! Proč se zde otálí?
Dost jsme se pozdrželi, už je čas vyrazit.
Všechny ty žaly jednou v radost se obrátí.
Bůh, který nám dal duši, nám jistě poradí."
Opatu donu Sanchovi znovu připomínají,
jak zacházet s doňou Jimenou a s jejími dcerami
a se všemi dueňami, které s nimi zůstaly;
opat ví velmi dobře, že se mu ta péče vyplatí.
Promluvil Alvar Fáñez, když se don Sancho navrátil:
„Objeví-li se lidé, kteří by chtěli za námi,
řekněte jim, ať se po naší stopě vydají,
buď na planině nebo ve vsi na nás narazí."
Už popustili uzdy a houfec vyráží,
kvapem se blíží lhůta, kdy musí od hranic.
Můj Cid v Espinazu de Can má ležení se stany.
Na druhý den ráno už zase vyráží.
Té noci mnoho lidí za Cidem přichází.
Můj Cid, Válečník věrný, z vlasti odchází.
Vlevo San Esteban, dobré město, se nachází,
vpravo jsou věže Atienzy, kde Mauři vladaří.
Kastilskou Alcubillou projel pak u hranic
a cestu do Quiney zanechal za zády,
u Navasu de Palos se přes Duero přepravil
a ve Figueruele se k odpočinku zastavil.
Odevšad mnoho lidí za ním přichází.

I ulehl můj Cid potom, co večeřel,
usnul hlubokým spánkem a měl sladký sen.
A v tom snu za ním přišel archanděl Gabriel:
„Radím vám, Válečníku, abyste dále jel,
víc štěstí sotva někdy jiný bojovník měl;
vám bude jistě všechno v životě vycházet."
Když se Cid probudil, žehnal si obličej.

Bohu se poroučel a celý se křižoval.
Velmi ho uspokojil sen, který se mu zdál.
Druhý den brzy ráno se chystají jet dál.
Toho dne lhůta končí, neprodlouží ji král.
Do hor Miedes jel Cid, aby tam nocoval.

Ještě se nesetmělo a slunce dosud svítí;
můj Cid nařídil přehlídku svých lidí.
Bez pěších – že jsou stateční, se vidí –
napočítal tři sta kopí s praporci na žerdích.

„Ovsa koním a mulám dejte, ať Bůh vás vede.
Kdo chce, ať nakrmí, a kdo ne, ať dál jede.
Pojedeme vysokými a sráznými horami,
ze země krále Alfonsa musíme v noci vyrazit.
Však vědí, kde nás najdou, kdo chtějí za námi."
V noci překročí hory, nastalo svítání,
z hřebenů do údolí slézat se chystají.
Uprostřed jedné hory, velké a krásné až div,
můj Cid přikázal koně a muly nakrmit.
Že chce jet dál zas v noci svým věrným oznámil
a dobří vazalové z té duše souhlasí,
všechno, co poručí jim, s radostí dělají.
Před setměním se všichni na cestu vydají.

Můj Cid to dělá proto, že se nechce prozradit.
Celou noc jedou, aniž si klidu dopřáli.
Tam, kde je Castejón, u řeky Henares,
můj Cid a jeho věrní se skryli, kde je les.

Zrozenec šťastné chvíle celou noc v skrytu leží,
jak Minaya Álvar Fáñez jim to radil předtím.
„Cide s mečem ve šťastné chvíli k boku zavěšeným!
Pojedu se stovkou lidí z našich věrných
a Castejón dobudeme za pomoci léčky.
Buďte s dvěma sty k útoku připravený;
s vámi ať jede Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez třetí,
s ním Galin García, kopiník skvělý,
ať doprovodí Minayu, jsou to výborní jezdci.
Směle se rozjeďte, ať pro strach nic nazmar není.
Od Hity přes Guadalajaru až k Alcalá o nás zvědí.
Ať dobře posbírají tovar ukořistěný,
ať pro strach z Maurů nic nazmar není.
Já budu v záloze se stovkou svých věrných,
dobudu Castejón, tam budeme dobře ochráněni.
Kdyby se ukázalo, že vám hrozí přepadení,
rychle mi pošlete o tom oznámení.
Po celém Španělsku budeme vynášeni!“
Vybrali tedy účastníky přepadení
i ty, kteří s mým Cidem zůstat měli.
Už nastalo jitro, je slyšet kuropění,
vychází slunce, Bože, jak krásné rozednění!
V Castejónu se lidé probouzejí,
otevírají brány a ven vycházejí,
jdou obdělávat pole, do práce se rozcházejí.
Všichni už vyšli ven, brány dokořán zejí,
zůstali v Castejónu starci a malé děti;

ostatní po okolí jsou všude rozptýleni.
Válečník vyjel z léčky do Castejónu bez prodlení,
Maury a Maurky zjímal do zajetí
a dobytek jako kořist jim pobrat hledí.
Můj Cid don Rodrigo dojel k bráně přední,
ti, kdo ji hájí, když útok uviděli,
ze samého strachu ji hned opouštějí.
Můj Cid Ruy Díaz do brány vletí,
v ruce drží meč obnažený,
patnáct Maurů pobil z těch, kteří neutekli.
Dobyl Castejón, zlato, stříbro a šperky.
Jeho jezdci s kořistí přijíždějí,
mému Cidovi ji odevzdávají, jemu ji odvádějí.
Tam se jich dvě stě a tři chystají k přepadení,
neohroženě jedou, rabují celou zemi,
až do Alcalá Minayův praporec vnesli,
odtamtud s kořistí se navracejí
nahoru k Henaresu a guadalajarským mezím.
Velikou kořist si odvážejí,
mnoho ovcí a krav odhánějí,
mnoho šatstva a jiného bohatství a jmění.
Vpředu pod Minayovým praporcem jeli;
napadnout zadní voj se nikdo neosmělí.
S takovou kořistí se vracejí ti jezdci,
a už jsou v Castejónu, kterému Válečník velí.
Válečník odjíždí, hrad jeho lidé střeží,
vyjel jim v ústrety Cid a jeho věrní,
s náručí otevřenou zastavil se před ním:
„Už jste tu, Álvare Fáñezi, vy kopiníku smělý?
Ať vás kamkoli pošlu, vždy zavděčíte se mi.
Připojte svoji kořist k naší, ať se tím zvětší,
a dám vám pátý díl, bude-li vás to těšit.“

„Velmi vám za to děkuji, Válečníku slavný,
že mi nabízíte ze všeho díl pátý,
dejte z něj Alfonsovi, kastilskému králi.
Naložte s tím podle svého, já vám to vracím.
Slibuji Bohu v nebi, kéž nás vždy chrání,
že dokud se nenaplní moje odhodlání
utkat se s Maury na bitevní pláni,
dokud kopí a meč nebudu držet v dlani
a od hlavy k patě nebudu krví umazaný
před Ruyem Díazem, bojovníkem chrabrým,
ani nejmenší podíl od vás nevezmu zatím.
Dobudete-li skrze mě nějaké jmění a statky,
všechno ostatní, Cide, vám bude patřit."

Všechnu kořist a zboží tam shromáždili.
Pomyslel si můj Cid, zrozený ve šťastné chvíli,
že král Alfons by sem mohl poslat svoje síly,
aby na něho jeho oddíly zaútočily.
I kázal dělit kořist svým věrným na podíly
a žádal potvrzení od těch, kdo u toho byli.
Však jeho jezdci na tom netratili,
každému stovku marek ve stříbře vyplatili
a pěším obnos přesně poloviční;
Cid podílel se pětinou na kořisti.

Tady se nedá nic prodat nebo darovat jiným;
nechtěl se všude vláčet s Maury zajatými.
Dal se ptát v Hitě a Guadalajaře, promluvil s castejónskými,
kolik že by mu za ten pátý díl zaplatili,
že tak či onak by všechno levně vykoupili.
Tři tisíce marek ve stříbře Mauři slíbí.
Mému Cidovi se ta nabídka líbí.

Třetího dne vše přesně vyplatili.
Můj Cid a jeho věrní usoudili,
že na hradě se nepohodlně bydlí,
že ho lze dobře bránit, ale voda v něm chybí.
„Nechme tu Maury, král všude rozeslal listy,
Alfons nás hledá se všemi svými lidmi.
Slyšte, mí věrní a Minayo, z Castejónu chci vyjít!

Co vám teď řeknu, to mi nemějte za zlé.
Nemůžeme dál zůstat tady na tomto hradě,
král Alfonso je blízko a přitáhl by na mě.
Ale já nechci, aby byl hrad rozbořen a spálen,
propustím těch sto Maurů a také těch sto Maurek,
ať mě nepomlouvají, zaplatili mi za ně.
Nikomu nejsem dlužen a nikdo nebyl zkrácen.
Tak tedy zítra ráno ven z hradu vycváláme,
já se nechci bít s králem Alfonsem, svým pánem."
Tato Cidova řeč všem věrným líbila se.
Zbohatlí odjíždějí, když pobyli v tom hradě,
Mauři jim žehnají a Maurky také.
A jedou cestou vzhůru nad Henares,
Alcarrias překročili a pokračují dále,
jeskyněmi u Anquity družina prodírá se,
přebrodí se a vstoupí na Torancijské pláně,
dál jedou stále dolů, jak jenom nejdál dá se.
Mezi Arizou a Cetinou můj Cid se k spánku klade.
Velikou kořist dobyl, když táhl tímto krajem;
netuší tamní Mauři, že při tom nezůstane.
Můj Cid Vivarský nazítří hnul se dále,
Alhamou projel, vysoko nad Hozem stane,
projel Brivieskou i Tekou, která je o kus napřed,
a rozbít ležení u Alcoceru káže,

na jednom oblém vrchu, na kopci velmi valném,
nablízku Jalón teče, nelze jim vzít ten pramen.
Můj Cid don Rodrigo dobýt Alcocer prahne.

Dobře osadí kopec a zřídí posty pevné,
jedny naproti horám a druhé proti řece.
Válečník opásaný ve šťastné chvíli mečem
okolo toho vrchu a blízko při té řece
nařídil všem svým mužům vykopat příkop předně,
aby je nemohli zaskočit za noci ani ve dne,
aby věděli, že můj Cid má posty opevněné.

Po všech těch krajích se brzy rozletěla zpráva,
že můj Cid Válečník se tam zakopává,
že odešel od křesťanů a v maurských krajích spává.
U jeho tábora se pro strach půda nevzdělává.
Opevňuje se můj Cid, s ním každý jeho vazal,
alcocerský hrad mu poplatek odevzdává.

Alcocer mému Cidovi už platí dosti peněz.
Teca a Terrer mu příbytek poskytují, vězte,
ale těm z Calatayudu se tohle strpět nechce.
Po patnáct týdnů tam můj Cid Válečník ležel.
Když uviděl, že Alcocer se nevzdá jen tak lehce,
vymyslel léčku a ihned si podle ní vede.
Jeden stan nechal stát, ale ostatní zvedne,
vydal se dolů k Jalónu, praporec vlaje v čele,
pancíře oblečené a opásané meče,
ale jsou obezřetní, chtějí je užít v léčce.
Alcocerští to viděli, jak radují se, hleďme!
„Cidovi nejspíš došel chléb a pochyběl mu ječmen.
Stěží své stany naložil, musel tam nechat jeden.

Tak odtud odchází můj Cid, jako by z boje běžel.
Zaútočíme na něj a dobrou kořist vezmem,
nežli by to kdo z Terrerských zvěděl,
kdyby ho dostali, nikdo by se dělit nechtěl;
co od nás vybral v poplatcích, teď dvakrát dostaneme."
Vyjeli z hradu Alcocer, vyrazili hned spěšně;
když je Cid spatřil, předstíral, jako by od nich běžel.
I cválal podle Jalónu, s sebou měl svoje věrné.
Řekli si alcocerští: „Kořist nám uniká zřejmě!"
Velcí i malí, všechno to z hradu vyhrne se
a nemyslí už na nic, nežli jak zadržet je,
nikdo nehlídá vrata a brány otevřené.
Dobrý Válečník se ohlédne a porozhlédne,
vidí, že mezi ním a hradem veliký prostor zeje.
Kázal obrátit praporec, pobídnout ostruhou v třmenech:
„Vzhůru na ně, mí věrní, nic se neobávejte!
Vítězství bude naše s pomocí Stvořitele!"
Proti nim obrátí se uprostřed pláně směle.
Bože, to potěšení, být toho rána v sedle!
Můj Cid a Álvar Fáñez jedou družině v čele,
mají výborné koně, ovládají je skvěle;
postavili se mezi hrad a pronásledovatele.
Můj Cid a jeho věrní je tvrdě bijí mečem,
pobili za hodinu tři sta Maurů téměř.
Ti, co uvízli v léčce, s velkým křikem a jekem
tam zůstávají, jízda se nazpět k hradu žene
a s tasenými meči u brány zhoufuje se.
Záloha dorazila, jak dohodli se předem.
Můj Cid Alcocer dobyl, vězte, díky té léčce.
Dorazil Pero Bermúdez, Cidův to praporečník,
praporec vyvěsil hned na té nejvyšší věži.
Promluvil můj Cid Ruy Díaz, ve šťastné chvíli narozený:

585b *590* *600* *610*

„Děkuji Pánu Bohu a svatým na nebesích!
Budeme se mít lépe, naše koně i jezdci.

Slyšte, Álvare Fáňezi, i vy, mí jezdci, slyšte!
Velké jmění jsme dobyli na tomto šťastném místě.
Pobití Mauři tu leží, nevidím skoro živé.
Prodat pár Maurů a Maurek se nedá tady nikde,
když jim setneme hlavy, nic na tom nestržíme.
Nechme je tedy na hradě, my zde teď poroučíme,
ať oni slouží nám tady, my v jejich domech žijme."

Můj Cid s tím vším, co dobyl, na hradě pevně sedí;
hned poslal pro ten stan, v táboře zůstavený.
Mrzí to lidi v Tece a v Terreru též velmi
a Calatayudské to také silně svědí.
Valencijskému králi poslové zprávu nesli,
že muž zvaný Ruy Díaz ve Vivaru narozený,
jehož král Alfons v hněvu vyhostil ze svých zemí,
u Alcoceru ležel jistý čas opevněný
a že se zmocnil hradu jen za pomoci léčky.
„Teku i Terrer ztratíš, když se tu neobjevíš,
osud Calatayudu též bude zpečetěný
a všude při Jalónu špatně dopadnou věci,
stejně tak při Jiloce, tam na opačných březích."
Král Tamín zarmoutil se, jen mu to pověděli:
„Tři maurští králové vedle mě tady sedí,
ničím se nezdržujte, jeďte tam bez prodlení
a s vámi v plné zbroji tři tisíce mých věrných.
A vojskem na hranicích budete posíleni;
živého zajměte ho a potom přiveďte mi,
na mé území vstoupil, má mi odvádět peníz."

Tři tisíce maurských jezdců je brzy v půli cesty,
přijeli do Segorbe a na noc si tam lehli.
Nazítří ráno znovu na koně zčerstva sedli,
do Celly dorazili a na noc si tam lehli.
Ke hlídkám na hranici jedou poslové spěšní;
nezdržují se Mauři, ze všech stran přijíždějí.
Za Cellu nazývanou „V příkopech“ dále jeli,
a jeli bez oddechu, cválali do setmění
až do Calatayudu, a tam si na noc lehli.
V kraji je plno vojska a všude samý verbíř,
sešlo se mnoho lidí a chápali se zbraní,
v čele s Fárizem a Galvem, dvěma maurskými králi.
Můj dobrý Cid je v hradu obklíčený.

Rozbili tam stany, okolí obsadili,
vojsko se rozrůstá, přibylo mnoho lidí.
Mauři rozmístili po okolí hlídky,
dnem i nocí kraj střeží, dobře je vyzbrojili;
a mnoho je těch hlídek, vojsko veliké síly.
Lidem mého Cida už vodu přerušili.
Oddíly mého Cida jsou žádostivé bitvy;
zakázal jim to Cid, zrozený ve šťastné chvíli.
Takto se v obklíčení drželi po tři týdny.

Tři týdny uplynuly, na čtvrtý táhne záhy.
Můj Cid svolal své lidi, volá je na porady:
„Vodu nám vzali a chleba nám schází
a noční výpad by se nám sotva zdařil;
do boje nemůžeme, je jich až příliš tady.
Promluvte, druzi moji, chci slyšet vaše rady.“
První mluvil Minaya, muž statečný a chrabrý:
„Z rozmilé Kastilie jsme až sem docválali,

když se jim nepostavíme, umřeme brzy hlady.
Je nás tu dobře šest set, ne-li o něco navíc.
Ve jménu Stvořitele, to myslím zcela stačí,
zítra je napadneme, a to hned za svítání."
I řekl Válečník: „Jako bych já to pravil.
Vy nikdy nezklamete a čest vám za to patří."
Poručil vyhnat ven všechny Maury a Maurky,
aby na jeho úmysly nepřišel žádný.
Za jeden den a noc k boji se přichystali.
Nazítří s rozbřeskem, jen chvíli před svítáním,
můj Cid je ozbrojený, i jeho věrní mani.
Teď každý dobře slyš, co můj Cid tehdy pravil:
„Vyrazme všichni ven, ať nikdo nezůstane tady,
jenom dva pěšáci ať bránu ohlídají.
Zahyneme-li v poli, chci, aby nás sem vtáhli;
zvítězíme-li v boji, budeme přebohatí.
Vy, Pero Bermúdezi, neste korouhev s námi,
věrně ji ohlídejte, však jste velice zdatný,
ale až do znamení zdržujte se s ní zpátky."
Cidovi ruku líbá, korouhev drží v dlani.
Do pole vyrazili; jen otevřeli brány,
maurské hlídky je spatří, k vojsku se ihned vrátí.
Jak mají Mauři naspěch! Rychle se chápou zbraní.
Zdá se, že země pukne, jak bubny duní z dáli.
Měli byste je vidět, rychle se Mauři řadí.
Pod dvěma korouhvemi Mauři své vojsko mají,
též dvě smíšené řady. A nejsou k spočítání!
A už se voje Maurů kupředu vydávají,
k útoku na mého Cida a jeho lidi se přichystaly.
„Zůstaňte na svých místech, mí věrní," můj Cid praví.
„Nikdo se ani nehne, než znamení mé zazní."
Pero Bermúdez však je už celý nedočkavý;

korouhev třímá v ruce, pobídne ostruhami:
„Můj Cide Válečníku, ať Stvořitel vás chrání!
Vaši krouhev vnesu, kde nejhustší jsou řady!
Jak se pak zachováte vy, kdo ji máte chránit?“
„Proboha, nechte toho!“ můj Cid Válečník praví.
Pero Bermúdez na to: „Mě nikdo nezastaví!“
Pobídl koně, hnal se na ty nejhustší řady.
Mauři jdou po korouhvi, místo mu udělají,
zuřivě do něj bijí, brnění neprorazí.
Pravil Cid Válečník: „Probůh, vyrazte za ním!“

Štíty přitiskli k hrudi a zapřeli se v třmenech,
do botky vsadí kopí praporcem ozdobené
a hlavy naklonili nad luky pevných sedel,
k útoku rozhodnému hotovili se směle.
Velikým hlasem volá zrozenec šťastné chvíle:
„Teď na ně zaútočte, kéž Stvořitel vám přispěl.
Já jsem Ruy Díaz z Vivaru, nazývaný též Cidem!“
Kde je Pero Bermúdez, tam útok soustředí se,
tři sta těch kopí je tu, každé je ozdobené,
a každá rána sklátí jednoho nepřítele.
Když znovu zaútočí, stejný počet jich zhyne.

Těch kopí, jak se hrouží a znovu pozvedají,
jak štíty prorážejí a rozbíjejí pancíř,
jak rvou drátěná oka a do těl pronikají!
Bílé praporce kopí se krví červenají
a všude skvělí koně bez jezdců pobíhají.
Mauři „Mohamed!“ křičí, křesťané „Svatý Jakub!“ provolají.
Tisíc a tři sta Maurů tam padlo na té pláni,
v krátké chvíli zahynuli ti Mauři.

Ach jak se skvěle bije, sedlo má zlatisté,
můj Cid Ruy Díaz, až je to k nevíře!
A Minaya Alvar Fáňez, velitel v Zuritě,
Martín Antolínez, burgoský poctivec,
Muño Gustioz, panoš toho rytíře,
Martín Muñoz, montemayorský velitel,
Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez,
Galin García, skvělý Aragonec,
Félix Muñoz, Cidův synovec.
A ihned všichni, kolik jich tam je,
na pomoc jedou, kde je nositel korouhve.

Minaya Álvar Fáňez koně pod sebou ztratil,
hned mu křesťanské oddíly na pomoc přispěchaly.
Zlomilo se mu kopí, meč tedy ihned tasil,
rozdává strašné rány, i když je opěšalý.
Můj Cid Ruy Díaz z Kastilie to spatřil,
dostihl Maura s koněm, velmi dobrým a krásným,
a zasadil mu ránu mečem svou pravou paží,
že rozťal Maura vejpůl, až trup se na zem svalil.
Álvaru Fáňezovi dal koně a toto pravil:
„Do sedla, Minayo, vy jste mou pravou paží!
Velice potřebuji dnes váš meč nebojácný.
Mauři se dobře drží a ještě neprchají."
Minaya s mečem v ruce proráží maurské řady,
statečně ohání se uprostřed hrozné vřavy.
A koho stihne mečem, každý se mrtvý skácí.
Můj Cid Ruy Díaz, zrozenec chvil šťastných,
vedl na krále Fárize mečem tři strašné rány.
Dvakrát minul, třetí ranou ho málem zabil,
po kroužkovém brnění se mu krev proudem valí;

král strhl uzdu, otočil koně a z boje pádil.
Právě Cidovou ranou celou tu bitvu ztratil.

Martín Antolínez Galvovi ránu zasadí,
až se mu z přilby na zem rubíny sypaly,
přilbu mu rozťal, mečem ho zranil na tváři;
ten druhý, vězte, na něj už nečekal.
Král Fáriz i král Galve z boje prchají.
Jak krásný den pro všechny křesťany, *770*
že maurské vojsko z těch míst utíká!
Cidovi věrní do nich bijí dál,
do Terreru uchýlil se Fáriz král,
král Galve ani chvíli déle tam nemeškal,
až ke Calatayudu jak mohl utíkal.
Můj Cid Válečník jim klidu nedopřál,
až do Calatayudu ta honička trvala.

Minaya Álvar Fáñez se s koněm dobře snáší
a těch Maurů třicet a čtyři zabil;
ten umí máchat mečem, až samou krev má paži, *780*
od lokte dolů se mu v krvavých stružkách sráží.
Praví Minaya: „Teprve teď jsem šťastný,
že do Kastilie pošleme dobré zprávy,
že můj Cid Ruy Díaz Maury do prachu srazil.“
Málo zůstalo Maurů naživu, většinou padli,
ještě jich hodně pobili při pronásledování.
Už se vracejí věrní zrozence chvil šťastných.
Můj Cid na dobrém koni se vrací z bitvy zpátky.
Bože, jak mocný vous má! A jede prostovlasý,
kápi má na ramenou, meč pevně třímá v dlani. *790*
Viděl své věrné, jak k němu pospíchají.
„Děkuji Bohu v nebi a též všem svatým,

že v této bitvě jsme porazili Maury!“
Cidovi lidé tábor Maurů zrabovali,
mnoho štítů a zbraní i jiného zboží vzali.
Když přišli do ležení, kde byli předtím Mauři, *796*
pět set deset dobrých koní našli. *796b*
A velmi velkou radost křesťané zažívali;
a více nežli patnáct svých lidí postrádali.
Kolik je zlata a stříbra, o tom nemají zdání,
není křesťanů, kteří by nezbohatli *800*
touto kořistí, kterou tam Mauři zanechali. *800b*
Potom do svého hradu odjeli se zajatci
a můj Cid přikázal, aby jim něco dali.
Velkou radost má Cid, vazalové jsou rádi.
Přikázal rozdělit peníze a všechny statky,
sto koní připadlo Cidovi z jeho páté části.
Velikou odměnu určil pak pro vazaly,
jezdcům i vojákům opěšalým.
Dobře to ustanovil ten zrozenec chvil šťastných;
každý je spokojený, kdo k mému Cidu patří.
„Poslyšte, Minayo, vy jste mou pravou paží! *810*
Z tohoto bohatství, od Boha jsou to dary,
sám si vyberte tolik, co vaše srdce ráčí.
Do Kastilie chci poslat s vámi zprávy
o této bitvě, v které jsme porazili Maury.
Králi Alfonsu, který je na mě rozhněvaný,
chci poslat třicet koní a k tomu navíc
třicet sedel a uzd překrásně pracovaných;
ať stejně tolik mečů i luky sedel mají.“
„To i rád udělám,“ Minaya Álvar Fáñez pravil.

„Tu máte ryzí zlato a stříbro jemné, *820*
ať toho nepochybí, plnou truhlu vezte.

burgoské Matce Boží tisíc mší objednejte
a co zbude, mé ženě a mým dcerám dejte,
ať se tam za mě modlí v noci ve dne;
budu-li živ, bohatství nemine je.“

Álvara Fáňeze toto poslání blaží;
muži jsou k němu na cestu vybíráni.
Už koně nakrmili, noc do hradu už vchází,
můj Cid Ruy Díaz mluví se svými many:

„Chcete, Minayo, do Kastilie vyrazit?
Všem našim přátelům tam můžete směle říct:
S pomocí Boží se nám zdařilo zvítězit.
Až se vrátíte, měli byste nás tady natrefit,
a když ne, dozvíte se, kam máte za námi jít.
Kopí a meče nesmíme na chvíli odložit,
jinak bychom zde v kraji nemohli vůbec žít.“

Na cestu vypravil se Minaya, zrána jede,
Cid Válečník tam zůstal, a s ním i jeho čeleď.
Kraj je to velmi chudý, žít v něm je velmi těžké.
Po celé dny mého Cida sledují nepřátelé,
Mauři z pohraničí a kdejaký cizí špehéř.
Král Fáriz se uzdravil, radili se s ním předem.
Lidé z Teky a z Terreru obyvatelé,
i z Calatayudu, města, které je nejvíc skvělé,
dohodli se a nato sepsali všechno perem;
prodal jim Alcocer za tři tisíce stříbrných peněz.

Můj Cid Ruy Díaz Alcocer Maurům prodal.
A věru dobře svoje vazaly obdaroval!
Mezi jezdce i pěší bohatství rozděloval,

chuďase v jejich řadách, ty byste našli sotva.
Kdo dobrému pánu sloužil, ten nikdy nelitoval.

Když se můj Cid chystal hrad opustit,
Mauři a Maurky spustili veliký křik:
„Už odjíždíš, Cide? Kéž tě provázejí naše modlitby!
Jsme ti zavázáni, pane, jsme tvými dlužníky."
Když můj Cid opouštěl alcocerský hrad,
Mauři a Maurky mnoho slz prolili.
Vztyčil svou korouhev můj Cid a odjíždí,
po proudu přebrodil Jalón a pak dál ujíždí,
na druhém břehu ptáci mu dobré věci věštili.
Rádi jsou Terrerští, a Calatayudští tím víc;
Alcocerští jsou smutní, ze Cida měli zisk.
Rozbil pak ležení na vrchu Monte Real.
Je to vysoký kopec, krásný a veliký,
odnikud nemusí se obávat dobytí.
Nejdříve přinutil Daroku platit daň,
potom i Molinu poplatnou učinil,
Teruel před sebou také si podřídil
a Cellu „V příkopech" také má v moci Cid.

Cidu Ruy Díazovi pomáhej, Bože, ve všem!
Álvar Fáñez Minaya do Kastilie jede,
třicet koní jako dar králi vede.
Spatřil je král, usmál se spokojeně:
„Kdo ti je dal, Minayo? Ať ti pomáhá nebe!"
„Můj Cid Ruy Díaz, ve šťastné chvíli opásaný mečem.
Porazil dva maurské krále pod Alcocerem
a přitom získal, pane, bohatství velmi velké.
A vám, vznešený králi, posílá tento prezent;
líbá vám nohy i ruce s uctivostí a vřele,

poroučí se vaší přízni, a vás přízni Spasitele!“
Řekl král: „Je příliš brzy ještě,
aby muž v nemilosti svého pána a velitele
mohl být po pár týdnech přijat zas za přítele.
Že ta kořist je z Maurů, přijímám tento prezent
a jsem rád, že můj Cid získal jmění tak velké.
Především vám, Minayo, odpouštím cele,
bude vám vrácena půda, i tituly si nechte,
máte mé povolení jet kam a kudy chcete.
Cidu Válečníkovi ale nic nevzkážeme.

A nadto vám chci říct, Minayo, toto ještě:
Dobrým, statečným mužům z mého království,
kteří by příště chtěli odejít k Cidovi,
opustit svoje statky a jít s ním dovolím.“
Minaya zlíbal ruce králi, takto se vysloví:
„Vy jste můj pán a král, velmi vám děkuji.
Dnes rozhodl jste takto, a zítra, kdopak ví?“
„Jen jeďte Kastilií, ať se vaši lidé nebojí,
nikdo vám nesmí bránit, jeďte zpět k Cidovi.“

Povím vám o tom, který se ve šťastné chvíli opásal mečem.
Dokavad budou Mauři a křesťané vedle sebe,
ten kopec, kde tehdy ležel,
bude se nazývat navždy Cidovým jménem.
Když tam byl, vyplenil mnoho země,
údolí řeky Martínu též podrobil si celé.
Zaragoze o tom nepřítel zvěděl,
nelíbí se to Maurům, velice je to hněte.
Po celých patnáct týdnů můj Cid na kopci ležel.
Když rozumný Cid viděl, že Minaya stále nejde,
v noci se svými lidmi se k odchodu zvedne;

stáhl se z kopce, nechal tam vše opuštěné.
Táhl krajem a teprve za Teruelem
utábořil se Ruy Díaz v Tévaru, v borovém lese.
Celý kraj vyplenil, zraboval mnoho země,
i Zaragoze vnutil daň, nemálo peněz.
Když to byl udělal, potom za čas tří neděl
z Kastilie už Minaya nazpět jede.
S ním dvě stě lidí, každý opásaný mečem;
a pěšáků tolik, že je spočítat nelze.
Když je Cid uviděl v dáli na oné cestě,
naproti Minayovi vyrazí, vpřed se žene.
Na ústa políbil ho, na oči obličeje.
Ten vypoví mu všecko, nic před ním skrývat nechce.
Můj Cid Válečník se na něj šťastně směje:
„Díky Bohu za Jeho přízeň vzdejme!
Dokud vy žijete, Minayo, i mně se dobře vede!“

Bože, jak veselí se vojsko, všichni jsou rádi,
že Minaya Álvar Fáñez se vrátil živý a zdravý
a od příbuzných veze všem pozdravy a vzkazy,
i od přátel, které tam doma zanechali!
Bože, jak veselý je můj Cid s huňatými vousy,
že Álvar Fáñez dal tisíc mší sloužit
a o ženě a dcerách má plno dobrých novin.
Bože, jak byl Cid rád, jak štěstím celý ožil!
‚Álvare Fáñezi, ať máte život dlouhý!“

Zrozenec šťastné chvíle vyrazil bez meškání,
kraj u Alcañizu vyraboval a spálil,
široké okolí vyplenil a Maurů je zbavil.
Třetí den, odkud přišel, nazpět se zase vrátil.

Po celém širém kraji rozlétly se ty zvěsti.
Monzónští mají strach, a také lidé z Huesky.
Zaragozští se nebojí, poplatky odvádějí,
proto se mého Cida Ruy Díaze vůbec bát nemusejí.

S velikou kořistí se k ležení otočí,
každý byl veselý, že vrací se s kořistí.
Cid je velice rád, a také Álvar Fáñez.
Usmál se moudrý Cid, nemohl se přemoci:
„Poslyšte, přátelé, musím vám něco říct.
Kdo na jednom místě zůstává, může přijít o kořist.
Zítra brzy zrána budeme na koních,
zvedneme ležení, musíme dál postoupit."
Přístav Alucat jim za tábor posloužil,
odtamtud na Huesku a Montalbán útočil.
Ten nájezd dřív než v deseti dnech neskončil.
Všude se zprávy nesly širým krajem,
že vyhnanec z Kastilie je tak zle poškodil.

Takové zprávy širým krajem se nesly.
K hraběti z Barcelony se donesly ty zvěsti,
že můj Cid Ruy Díaz všechny ty kraje plení.
Těžce to nesl, měl to za velké pohanění.
Ten hrabě se rád chlubí, i s ješitností pravil:
„Tenhle Cid urazil mě, a zůstal bez odplaty.
Už kdysi na mém dvoře příčinu k hněvu dal mi;
synovce poranil mi, nikdy to nenapravil,
a teď drancuje kraje, které já silou chráním.
Nevyzval jsem ho k boji, nepřátelství nevyhlásil,
když si však o to říká, dostane, co mu patří."
Má velmi mnoho vojska, na cestu hned se dají,
přidávají se k němu jak křesťani, tak Mauři.

Za dobrým Cidem z Vivaru všichni společně táhli,
po tři dny a dvě noci za Cidem pospíchali
až k lesu u Tévaru, dřív na něj nenarazí.
Jsou rozdychtění, myslí, že snadnou kořist našli.
Můj Cid don Rodrigo veze veliké statky,
z jedněch hor sestupuje a do údolí schází.
Hrabě don Ramón posílá posly za ním.
Vyslechl vzkaz můj Cid a v odpovědi praví:
„Ať hrabě nehněvá se a ať mi nepřekáží,
řekněte, že nic nemám, co by mu mělo patřit."
Hrabě pak na to řekl: „To není k poslouchání!
Dnešní i dávnou drzost na místě mi teď splatí.
Koho urazil, pozná ten vyhoštěnec záhy!"
K Cidovi s touto zprávou posel se rychle vrátil.
Můj Cid z Vivaru ihned pochopil, co to značí;
že si mohou jít po svých pouze za cenu srážky.

„Vzhůru, mí věrní, kořist stranou nechte!
Rychle se ozbrojte a opašte se mečem,
hrabě don Ramón proti nám vojsko vede,
Maurů a křesťanů s ním velmi mnoho jede,
čeká nás velká bitva, bez boje nás pustit nechce.
Ať k tomu dojde tady, jinak půjdou, kam se hneme.
Popruhy utáhněte a zbroj si navlékněte.
Sjíždějí z kopce dolů, spodky mají jen lehké,
sedla lehká mají, podpínky uvolněné;
ale my v galicijských sedlech a ve škorních pojedeme.
Sto jezdců musí stačit proti takové smečce!
Než sjedou do údolí, kopí na ně pozvedněme,
stačí jednoho trefit, tři nezůstanou v sedlech.
Uvidí Ramón Berenguer, za kým se to tak žene
s úmyslem vzít mi kořist tady v tévarském lese."

Všichni jsou připraveni, když můj Cid svou řeč skončil.
Už se chopili zbraní a sedí na svých koních.
Jen uviděli Franky, jak sjíždějí z té hory
po svahu při úpatí, jak jedou nad údolím,
zrozenec šťastné chvíle kázal opřít se do nich.
S radostí jeho věrní a s vervou zaútočí.
Velice dobře vládnou otěžemi i kopím,
jedny zásahem zraní, druhé ze sedla shodí.
Zrozenec šťastné chvíle zvítězil v tomto boji,
hraběte Ramóna do zajetí doprovodil.
Tak přišel k Ulitému, tisíc marek stříbra stojí.

Tak vyhrál tuto bitvu, slávy dodal své bradě.
Do jeho stanu veden je barcelonský hrabě,
přikázal služebnictvu střežit ho neustále.
Ze stanu vykročil, vyšel ven nenadále,
kam pohlédl jen, všude své věrné našel.
Že veliká je kořist, můj Cid vypadá šťastně.
Hostinu pořádají k Cidově velké slávě,
hrabě don Ramón se chová vyzývavě,
přináší se mu jídlo a před něho se klade,
ale on nechce jíst, odmítá vytrvale:
„Nevezmu do úst z toho, co rodí španělské kraje,
raději zahubím tělo a duši ztratím také,
když mě pár otrhanců porazí a pak zajme!“
Poslyšte, co můj Cid Ruy Díaz na to pravil:
„Měl byste pojíst chleba, také vína se napít.
Když uděláte, co chci, svobodu vám hned vrátím,
a když ne, budete se sám do své smrti trápit.“

„Done Rodrigo, vy jezte, ať odpočinete si.
Jen protože chci umřít, nic z toho pozřít nechci.“

Po celé tři dny hraběte nepřesvědčí.
Cidovi lidé zatím si velkou kořist dělí,
marně hraběte nutí, krajíček chleba nesní.

Řekl můj Cid: „Hrabě, jen něco snězte,
jestli jíst nebudete, v zajetí zůstanete.
Ale když něco sníte, a to mně ku potěše,
pustím vás a s vámi dva urozence,
budete volní tělem, svobody nabudete."
Když uslyšel to hrabě, smutek ho rychle přešel:
„Jestli to učiníte, co jste teď propověděl,
do konce mých dnů, Cide, mě údiv sotva přejde."
„Tak tedy jezte, hrabě; až dojíte, pak, vězte,
pustím vás na svobodu, i ty dva urozence.
Z toho, o co jste přišli, Ramóne Berenguere,
vám ale nevrátím co za nehet se vejde.
O co jste přišli v bitvě, to nazpět nečekejte,
já sám to potřebuji pro tyto svoje věrné,
sdílející můj osud; nic nazpět nežádejte!
Jenom z kořisti z boje vždy nějak vyžijeme.
Dokud se Bohu zlíbí, ten život povedeme,
jak každý, hněvem krále vyhnaný ze své země."
Rozveselil se hrabě, chce vodu a umyje se,
sotva ke stolu sedne, hned se mu jídlo nese.
Můj Cid ke stolu pozval také jeho dva jezdce,
a hrabě teď už jí, Bože, jak rád si bere!
Zrozenec šťastné chvíle vedle něho si sedne.
„Když řádně nepojíte, totiž mně ku potěše,
nepohneme se odtud a tady zůstaneme."
Na to pak hrabě řekl, že si velmi rád vezme.
On a dva urozenci jedí hbitě a směle,
můj Cid je spokojený, protože sám je svědkem,

1030

1033b

1040

1050

jak hrabě don Ramón do rukou jídlo bere:
„Jsme syti už, můj Cide, a jestli tedy chcete,
ať nám připraví koně, a ihned odjedeme.
Ode dne, co jsem hrabě, jsem nejedl tak skvěle,
nezapomenu nikdy, kdo byl mým hostitelem."
Přivedli jim tři oře vybraně vystrojené,
kožišinové pláště a oblečení pěkné.
Hrabě don Ramón jede se dvěma jezdci v čele,
až na sám konec ležení Kastilec s nimi jede:
„Tak tedy odjíždíte, jste volný, Berenguere!"
„Že jste mě nechal odjet, za to mé díky mějte."
„Kdyby vás napadlo, hrabě, na pomstu myslet přece
a chtít se se mnou střetnout, předtím mě obešlete,
buď si já na vás něco vezmu, nebo vy na mně zbohatnete."
„Vy jste v bezpečí, Cide, takže se uklidněte.
Na rok mám u vás daně dopředu zaplacené;
já nemám pomyšlení, abych vás hledal někde."

Pobodl koně hrabě, na cestu přichystaný,
otáčí přitom hlavu a ohlíží se zpátky,
bojí se, aby si to můj Cid nerozmyslel zatím.
To by však neudělal moudrý Cid ani za nic;
měl by to za proradnost, dodrží ujednání.
Hrabě tedy odjel a Vivarský se vrátil;
připojil se k svým lidem, a ti jsou rozjásaní
nad kořistí tak skvělou, kterou si vyzískali.
Tak bohatí jsou všichni, že nevědí, co všechno mají.

DRUHÝ ZPĚV

Zde se začíná znovu zpěv o mém Cidovi.
Přístav Alucat tehdy můj Cid obsadil,
vyklidil Zaragozu, z okolí odtáhli,
vyklidil také Huesku, Montalbán nechal být.
Směrem k slanému moři se vydal do války;
z východu vzchází slunce, tím směrem vyrazil.
Jériku a Ondu a Almenar získal Cid
a dobyl všechnu zemi v okolí Burriany.

Stvořitel pomohl mu, Pán, který v nebi sídlí.
S jeho pomocí obsadil Murviedro svými lidmi;
a viděl můj Cid, že se to Bohu líbí.
Nemalý mají strach po celé Valencii.

Valencijské to mrzí, nic se jim to nelíbí;
kde by ho zaskočili, o tom se radili.
Celou noc byli vzhůru; v hodině předjitřní
nablízku Murviedra ležení rozbili.
Uviděl to můj Cid a zase se podivil:
„Duchovní Otče, díky ti!
Na jejich území jim činíme příkoří,
jejich chleba a vína máme podle libosti,
plným právem nás chtějí na místě zaskočit.
Tohle se věru jinak než bitvou neskončí.
Rozešleme hned posly po širém okolí,
do Jériky a Alucatu ať se mí lidé vydají,
pro pomoc do Almenaru a do Ondy ostatní.
A lidé z Burriany ať sem hned vyrazí.

Musí-li dojít k boji, pak tady na pláni.
Já důvěřuji Bohu, že za nás se postaví."
Třetího dne se všichni svolaní dostaví.
Zrozenec šťastné chvíle se na ně obrátí:
„Poslyšte, moji věrní, ať vás Bůh ochrání!
Co odešli jsme z kraje, kde jsou jen křesťani
— nebylo vyhnutí, šli jsme pryč neradi —,
díky Bohu jsme tady lecčeho dosáhli.
Valencijští nás oblehli a k boji vyzvali.
Jestliže chcete, abychom tady zůstali,
nezbývá nám, než abychom je ztrestali.

Až uplyne noc a ráno rozbřeskne se,
ať jste mi ve zbroji a všichni v sedle;
zjistíme, jak si to jejich vojsko vede,
my všichni, muži, které vyhnali z rodné země.
Potom se uvidí, kdo žold zaslouženě bere!"

Minaya Álvar Fáñez na to pravil:
„Uděláme, jak chcete, Válečníku chrabrý.
Dejte mi sto jezdců, ne více, ve zbroji,
ostatní ať zepředu s vámi útočí.
A proveďte to rázně, ať je to zaskočí;
já se svou setninou z druhé strany nastoupím.
Ať jistě zvítězíme, Bohu se poroučím."
Co řekl, slyší rád můj Cid, Válečník chrabrý.
Nastalo ráno, všichni se ozbrojí,
každý ví, co má dělat, všichni to pochopí.
Za svítání můj Cid se na ně oboří:
„Bůh Stvořitel a apoštol svatý Jakub jsou s námi!
Bijte je, moji věrní, s chutí a rozkoší!
Já jsem Ruy Díaz, Cid, ve Vivaru zrozený!"

Těch stanů pokácených, když lana povolí!
Kůly ze země rvou se, padají všude stany!
Maurů je spousta, znovu se hotoví;
Álvar Fáñez na ně udeřil z druhé strany.
Je jim to proti mysli, musí však ustoupit.
Na bojišti je všude plno radosti.
Dva maurští králové si při tom smrt vysloužíí,
až k samé Valencii Maury hnali.
Můj Cid velikou kořist získal v tom souboji.
Dobyli Cebollu a celé širé okolí;
ti, kteří mohli, utekli na koních.
Ležení vyplenili, vrátit se rozhodli.
Do Murviedra se vrátí, velkou kořist si každý vydobyl.
Zprávy o mém Cidovi se roznesly přes hory;
strach je ve Valencii; co dělat, se neshodli.

Zprávy o něm se nesou daleko po moři.
Veselý byl můj Cid a všichni jeho věrní,
že Bůh jim pomáhal a vedl je za vítězstvím.
A jeho lidé v noci k výpadům vyjížděli,
vtrhli až do Játivy a také do Cullery
a ještě níže, kolem Denie plení;
tvrdě pak trestali maurské kraje při pobřeží,
dobyli Benicadell, vchody i východy všechny.

Když Cid Válečník Benicadell dobyl,
lidé v Játivě a Culleře se velice bojí
a také Valencijské to zjevně velmi bolí.
V maurských krajích plenili a drancovali,
v noci na cestách bděli a ve dne vyspávali,
tři roky Cidovi věrní ta města dobývali.

Cid Valencijské se svými lidmi pokořil,
boje se obávají, nevyjdou do polí;
kácel jim zahrady a veliké škody působil.
Sklízet jim nedovolil v celém tom období.
Žehrají Valencijští, co dělat, se neshodli,
odnikud nedostanou pražádné zásoby;
nepomáhá syn otci a otec synovi
a mezi přáteli nenajdeš pohody.
Zlé je, páni, když lidé nemají co jíst,
vidět, jak ženy a děti umírají a hladoví.
Země jim leží ladem, není jim pomoci;
žádají o posily, ty má král marocký.
Ten krále Jasných hor se porazit pokouší,
žádnou radu jim nedal, nemohl pomoci.
Dověděl se to Cid k své velké radosti.
Můj Cid a jeho věrní z Murviedra jedou za noci,
v okolí Monte Realu stihlo je svítání.
Aragonským a Navarským tu zprávu oznámí,
do Kastilie také poselství poslali:
„Kdo se chce zbavit bídy a získat bohatství,
ať za mým Cidem jede, už brzy vyrazí,
dobude Valencii pro dobré křesťany."

„Kdo mi chce pomoci Valencii dobýt,
ať přijde z vlastní vůle jako dobrovolník.
U Celly „V příkopech" čekám, tři dny tam prodlím."

Tak promluvil můj Cid, Válečník odvážný.
Pak se do dobytého Murviedra navrátil.
Rozlétly se ty zprávy, vězte, na všecky strany.
Jak slyšel o kořisti, každý tam přikvačil.
Tehdy veliké množství křesťanů shromáždil.

Můj Cid z Vivaru je čím dál víc bohatý.
Když uviděl můj Cid to shromáždění, zrak se mu rozjasnil.
Můj Cid don Rodrigo nemá rád odklady,
vydal se k Valencii a lehl pod hradby,
dobře obklíčil město, myš neproklouzla by;
nedovolí jim vejít a pryč jít zabrání.
Rozšířily se zprávy o něm na všecky strany;
další lidé se, vězte, k Cidovi přidali.
Valencijským dal lhůtu, pro pomoc poslali.
Devět měsíců, vězte, takto je svírali;
museli město vydat, když počal desátý.
Nad tím vítězstvím bylo veliké jásání,
když můj Cid Valencii dobyl a obsadil.
Z bývalých pěšáků se jezdci rázem stali,
zlata a stříbra bylo, že nemáte představy.
Všichni, kdo tam s ním přišli, velice zbohatli.
A kořist mého Cida pátý díl obnáší,
v penězích to bylo třicet tisíc marek zlatých
a další majetek, že nemáte představy.
Spokojený byl Válečník a všichni, kdo s ním přitáhli,
když svoji korouhev na věž hradu vytáhli.

Odpočíval můj Cid a všichni jeho věrní.
Ke králi Sevilly odeslal zprávu tehdy,
že dobyl Valencii, ať není v pokušení.
Ale přitáhl s třiceti tisíci ozbrojenci.
Na nivě pod hradem se s nimi v bitvě střetli;
můj Cid s dlouhými vousy porazil je tam všechny,
do Játivy se ženou za nimi jeho jezdci;
při brodu přes Júcar, to jste v životě neviděli,
Mauři tak pili vodu, že ubývalo řeky.
Sám marocký král prchl, tři rány přežil stěží.

Navrátil se můj Cid s velkou kořistí ke svým.
Když dobyl Valencii, bylo to veliké štěstí;
z této vyhrané bitvy měl prospěch ještě větší.
Sto marek dostal voják nejobyčejnější.
Všude se nesly zprávy o tom, jak je Cid štědrý.

Veliké veselí je mezi křesťanskými lidmi
při mém Cidu Ruy Díazovi, zrozeném ve šťastné chvíli.
Už mu narostly vousy, už se mu prodloužily.
Řekl můj Cid vlastními ústy, slovy svými:
„Z lásky k Alfonsu králi, který mě vyhnal do ciziny,
nedotknou se jich nůžky, jediný vlas neostříhají mi,
ať se to ví mezi Maury i křesťanskými lidmi."
Můj Cid don Rodrigo odpočívá ve Valencii,
s ním Minaya Álvar Fáñez, neopouští ho ani chvíli.
K bohatství přišli ti, kdo domov opustili,
všem dal ve Valencii domy a živobytí,
proto jsou šťastní, lásky mého Cida okusili.
Všichni jsou spokojení: noví, i kdo s ním dříve byli.
Vidí můj Cid, že s tím, čeho si vydobyli,
rádi by, kdyby mohli, město opustili.
Na radu Minayovu pak toto můj Cid slíbil:
že ti, kdo při něm získali kořist a odešli by,
aniž se s ním rozloučili a ruku mu políbili,
mohou být zadrženi, a přistižení všichni
budou zbaveni jmění a skončí na šibenici.
Toto všechno ať každý jasně a dobře slyší.
S Minayou Álvarem Fáñezem se poradili:
„Rád bych znal, Minayo, počet tady těch lidí,
kteří sem přišli se mnou a své si vydobyli;
zaznamenejme si je, ať jejich počet vidím.
Ať nikdo neskrývá se, ať nikdo mi nepochybí;

jejich kořist by si mí mani rozdělili:
ti, kteří střeží Valencii a věrně drží hlídky.“ *1261b*
Minaya na to řekl: „To se mi také líbí.“
Přikázal, aby všichni ke dvoru přibyli.
Když je tam všechny měl, jmény se hlásili;
tři tisíce a šest set měl jich Cid.
V srdci má veselí a úsměv na tváři:
„Děkujme Bohu, Minayo, a přízni Boží Matky.
Před časem jsme se s málem z Vivaru vydali.
Teď jsme bohatí a budeme bohatší.
Pokud s tím souhlasíte, pokud vám to nevadí, *1270*
pošlu vás do Kastilie, kde máme svoje statky,
k mému přirozenému pánu Alfonsovi, ke králi.
Z této mé kořisti, kterou jsme tady získali,
chci, abyste mu darem sto koní předali.
Ruku mu za mne polibte, ať je tak laskavý
a milostivě svolí, až by to uvážil,
aby má žena a dcery se za mnou vydaly.
Pošlu tam pro ně, vyřiďte moje zprávy,
že pro Cidovu ženu s dcerami infantkami
přijedou a odvezou je s velkými poctami *1280*
do této cizí země, kterou jsme získali.“
„To i rád učiním!“ Minaya na to pravil.
Když toto domluvili, konají přípravy.
Sto lidí dal Álvaru Fáñezovi, než se na cestu vydali,
tisíc stříbrných marek do San Pedra kázal vzít,
aby je opatovi donu Sanchovi předali.

Tyto Cidovy zprávy všechny velice těší.
Od východní strany přišel jeden z kněží,
jako biskup pan Jeroným byl znám mezi všemi;
je velmi rozumný, v psaní a čtení zběhlý, *1290*

pěšky i na koni urazil dlouhé cesty.
Na činy mého Cida vyptával se kněz velmi,
na Maury uprostřed bitvy že se jedině těší,
a kdyby byl snad někdy tím bojem unavený,
ať po smrti prý je mu pláč křesťanů odepřený.
Když to slyšel můj Cid, byl velmi potěšený:
„Poslyšte, Minayo Álvare Fáňezi, při Tom, který je v nebi,
když nám Bůh sám chce pomoct, poděkujme mu tedy!
Biskupství založit chci ve valencijské zemi
a tomuto dobrému křesťanu je svěřit;
až dorazíte do Kastilie, dobré zprávy předáte jim."

Líbilo se Alvaru Fáňezi, co don Rodrigo pravil.
Už panu Jeronýmovi biskupství předávají
ve městě Valencii, kde se i obohatí.
Bože, jak při té zprávě byli křesťané šťastní,
že biskupa už mají ve valencijském kraji!
Minaya byl spokojený, pak se s ním rozžehnali.

V míru a pokoji Valencii zanechal
Minaya Álvar Fáňez, do Kastilie pospíchal.
Vynechám zastávky, kdo by je počítal.
Kde zastihl by krále Alfonsa, hned se ptal.
Do Sahagúnu odjel nedlouho předtím král;
vrátil se do Carriónu, kde by měl přebývat.
Minaya Álvar Fáňez tu zprávu uvítal,
se všemi svými dary se tam hned ubíral.

Z kostela ze mše právě král Alfons vyšel;
hle, Minaya Álvar Fáňez vystrojený přijde.
Poklekl na kolena před shromážděným lidem,

králi Alfonsu k nohám padl v žalu převelikém,
ruce mu zulíbal a mluvil k němu mile:

„Buďte milostiv, done Alfonso, pro lásku Boží!
Ruce vám líbá, králi, můj Cid, udatný v boji,
svému dobrému pánu líbá ruce i nohy,
kéž mu už odpustíte, a mějte přízeň Boží!
Ze země vyhnal jste ho, je u vás v nemilosti;
i když je v cizím kraji, je v boji stejně dobrý.
Město Jériku získal a také Ondu dobyl,
Almenar se mu poddal a do Murviedra vstoupil,
Castejón rovněž získal a vešel do Cebolly,
získal Benicadell, který na skále stojí,
a vposled Valencie se můj Cid také zmocnil;
dobrý Válečník vydal pravomoc biskupovi
a vyhrál všech pět bitev, které tam svedl v poli.
Velikou kořist získal díky pomoci Boží;
o tom, že mluvím pravdu, chci vám dát důkaz, totiž
zde těch sto rychlých a vytrvalých koní,
všichni jsou osedlaní a v uzdě mají nozdry.
Můj Cid vám ruce líbá a přijmout dar vás prosí,
dál se má za vazala, vám, svému pánu, slouží."
Udělal pravou rukou král kříž, s těmito slovy:
„Že Cid Válečník získal takovou velkou kořist,
to mě ze srdce těší, při svatém Isidorovi!
A těší mě ty zprávy o činech Rodrigových;
přijímám tedy od něj darem těchto sto koní."
Králi se to sic líbí, Garci Ordoňez se zlobí:
„Je možné, že v maurských krajích živáčka nebylo by,
že se tam tolik daří Cidu Válečníkovi?"
Král na to řekl: „Hrabě, nechte té marné zloby,
můj Cid na každý způsob mi lépe než vy slouží."

Minaya Álvar Fáñez králi pak mužně poví:
„Můj Cid vás snažně žádá o projev laskavosti,
o Jimenu, svou ženu, a o dcery vás prosí;
ať můžou z kláštera, kde je zanechal opatovi,
k němu do Valencie, k dobrému Válečníkovi."
Tehdy král na to řekl: „To mi ze srdce hoví;
k hranicím mého království se jim postarám o zásoby,
žádné nebezpečenství ani urážky je neohrozí.
Vy máte tyto paní k hranicím doprovodit;
Cidovi lidé je pak budou mít na starosti.
Poslyšte, vazalové, a všichni věrní moji,
rozhodl jsem se, že Cid nesmí být zkrácen o nic.
Každému vazalovi, který mu věrně slouží,
rozhodl jsem se vrátit všechny statky a dvory,
ať s nimi nakládají volně a po libosti,
a zbavuji je trestu, nebezpečí a hrozby,
protože je mým přáním, ať svému pánu slouží."
Políbí ruku králi Minaya, poctu složí.
Usmál se dobrý král a toto mile poví:
„Ty, kteří by teď chtěli Válečníkovi sloužit,
propouštím ze svých služeb a pod ochranu Boží.
Víc užitku v tom bude, než jinde hanebnosti."
Vtom k sobě promluvili infanti carriónští:
„Velice roste pověst o slavném Rodrigovi,
vzít si Cidovy dcery by pro nás byl čin věru vhodný.
Nemůžeme si dovolit v té věci s nimi pohovořit;
Cid je z Vivaru, my z hrabat carriónských."
Nikomu neřeknou to, a tím jejich řeč skončí.
Minaya Álvar Fáñez se s dobrým králem loučí.
„Už odjíždíte, Minayo? Jeďte v milosti Boží!
Můj člověk k vašim službám vás cestou doprovodí.
Povezete-li paní, ať jim po vůli slouží,

ať jim až do Mediny vyhoví ve všem, po čem touží.
Dál na cestě už starost o ně je na Cidovi."
Minaya se svým houfcem se tedy s králem loučí.

Infanti carriónští se k němu vetřít chtěli,
Minayu Álvara Fáňeze kus cesty provázeli:
„Ve všem jste výborný, buďte i v tomto skvělý;
Cidovi Vivarskému vyřiďte naše pozdravení,
že jsme připraveni udělat pro něj cokoli,
že mít nás za přátele prospěje Cidovi."
Minaya odpověděl: „To mě nic nestojí." *1390*
Když odjel, vracejí se infanti carriónští.
Vyrazil do San Pedra, kde mají domovy,
když ho tam uviděly, plakaly radostí.
Minaya slezl s koně, modlí se k Petrovi
a k paním se zas vrátil, když se byl pomodlil:
„Kořím se vám, má paní, kéž vás Bůh ochrání!
A kéž je také vždycky s vašimi dcerami!
Můj Cid vás pozdravuje z míst, kde se nachází;
těší se dobrému zdraví a velkému bohatství.
Dobrý král milostivě vás odsud nechá jít; *1400*
do Valencie, kterou jsme dobyli, mám vás vzít.
Když můj Cid bez úhony vás spatří, ve zdraví,
nebude se už trápit a bude přešťastný."
Paní Jimena řekla: „Dej Bůh, ať se tak stane!"
Vyslal tři rychlé jezdce Minaya Álvar Fáňez,
do Valencie jedou, k Cidovi chvátají.
„Řekněte Válečníku, ať ho Bůh ochrání,
že král propustil jeho ženu i s dcerami
a na svém území že nás zásobami opatřil.
Že tedy do dvou týdnů, když nás Bůh ochrání, *1410*
přivezeme mu ženu s oběma dcerami

i s jejich služebnictvem, se všemi dueňami."
Odjeli ti tři jezdci s těmito zprávami,
v San Pedru zatím zůstal Minaya Álvar Fáñez.
Ze všech stran sjíždějí se k místu, kde stojí klášter,
do Valencie chtějí, kde je Cid Vivarský.
Álvara Fáñeze prosí, aby je přijali.
Minaya na to pravil: „Z toho já radost mám jen!"
Jejich pětašedesát jezdců, k němu se přidali,
on sám měl s sebou sto, když se tam vydali;
k doprovodu těch pani se silný oddíl připraví.
Minaya pět set marek opatu vyplatí,
a hned vám také řeknu, jak zbytek utratí:
Minaya paní Jimenu s oběma dcerami
a též ostatní dueni ve službách u paní,
dobrý Minaya ty paní klenoty přikrášlí
a nejlepšími šaty, jaké mu v Burgosu prodají,
dobré koně a muly jim také opatří.
Když všechny dueni mají už výbavy,
dobrý Minaya pomýšlí vyrazit.
A hle Rachel s Vidasem k nohám mu padne:
„Milost, Minayo, rytíři udatný!
Kvůli Cidovi jsme se na mizinu dostali,
svůj zisk oželíme, když půjčku navrátí."
„Se Cidem budu mluvit, dá-li Bůh, za pár dní,
za prokázané služby vám jistě zaplatí."
Řekli Rachel a Vidas: „Dej Bůh, ať se tak stane!
Jinak se musíme za ním z Burgosu vypravit."
Do San Pedra se vrací Minaya Álvar Fáñez;
lidé se k němu hrnou, pomýšlí vyrazit,
opat je zarmoucený, že už pryč odchází:
„Ať vás, Álvare Fáñezi, Stvořitel ochrání,
ruce polibte, prosím, mému Cidovi za mne,

1420

1430

1440

ať nikdy nezapomene na náš klášter,
ať pomáhá nám stále, až do konce svých dní.
Tím se Cid Válečník navždycky proslaví."
Minaya odpověděl: „To i rád vyřídím."
Rozloučili se, Minaya vyrazí,
králův zmocněnec je s nimi, ten je má ochránit;
na vlastním území je král dobře opatřil.
Ze San Pedra se do Mediny za pět dní dostali.
V Medině přebývají paní a Álvar Fáñez.
Slyšte teď o těch jezdcích a o té dobré zprávě.
Když uslyšel tu zprávu můj Cid Vivarský,
ze srdce zaplesal a hned byl veselý.
Hovoří ke svým věrným a toto řekne jim:
„Posel za dobrou zprávu se dočká odměny.
Ty, Pero Bermúdezi, a Muño Gustiozi,
Martíne Antolínezi, měšťane burgoský,
a s vámi náš statečný biskup pan Jeroným
vezmete si sto jezdců, kdyby bylo třeba boj podstoupit.
Skrz ves Santa Maria, která mi náleží,
jeďte dál do Moliny, kraj je to vzdálený.
Vládne tam Abengalbón, s kterým jsme spojenci,
ten vám sto vlastních jezdců velmi rád přidělí.
Jeďte pak do Mediny, čím dřív, tím bude líp.
Minaya Álvar Fáñez s mou ženou a dcerami
tam zcela jistě budou, jak mi zde říkají,
přivezte mi je tedy s velkými poctami.
Dobytí Valencie byl podnik nákladný,
bylo by šílené nechat ji beze vší ochrany;
zůstanu ve Valencii, v mém statku nejdražším."
Když toto řekl, oddíl hned vyrazí.
Celý den cestují, dokud se neznaví.
Santou Marií jeli, ve Fronchalesu přespali;

1450

1460

1470

příští den do Moliny na nocleh dorazí.
Maur Abengalbón, když byl o tom zpraven,
vyjel jim naproti, s radostí uvítal je:
„Vazalové mého přítele, buďte mi vítáni!
Vaše návštěva, vězte, vždy pro mě příjemná je.“ *1480*
Promluvil Muño Gustioz sám od sebe, hned zkraje:
„Můj Cid vás pozdravuje a žádá vyslání
sta vašich jezdců nám na pomoc bezodkladně.
Jeho žena a dcery v Medině zůstaly;
máte tam s námi dojet, s nimi se navrátit
a do Valencie je bezpečně dopravit.“
Řekl Abengalbón: „S tím i rád souhlasím.“
Velikou večeři jim přikázal připravit,
nazítří ráno se chystají vyrazit;
o sto ho požádali, jede jich dvakrát víc. *1490*
Překročili hory divoké a srázné,
Matu de Toranz za sebou nechali,
žádný strach ale přitom nemají, *1492b*
do údolí Arbujeda sestoupit hodlají.
V Medině je zatím Minaya v bezpečí,
poslal dva jezdce, aby se přesvědčil.
Ti dva se nezdržují, úkol je příjemný;
jeden už zůstal u nich, druhý jel k Minayovi nazpět:
„Válečníkovi věrní nám jedou v ústrety.
Tamhle je Pero Bermúdez v popředí,
a Muño Gustioz, vaši přátelé milení, *1499b*
a Martín Antolínez, Burgosan převěrný, *1500*
biskup pan Jeroným, skvělý muž statečný,
a velitel Abengalbón se svými lidmi tam je,
pro lásku k Cidovi až sem přijeli;
a jedou pohromadě, brzy se objeví.“
Tehdy Minaya řekl: „Jeďme jim v ústrety!“

To zčerstva udělali, zdržovat se nechtějí.
Na sto jich vyrazilo, všichni jsou stateční
a mají dobré koně s rolničkami a řemením,
a hedvábnými přikrývkami, na hrudi brnění,
a v rukou mají kopí s praporci na žerdích,
aby ostatní věděli, že opatrný je Álvar Fáñez
a že vyjel z Kastilie Álvar Fáñez a veze paní vzácné.
Ti jezdci, kteří předtím na průzkum vyjeli,
ihned se chopí zbraní a hry jim předvedli,
u řeky Jalónu je velké veselí.
Minayovi se poklonili ostatní, jakmile přijeli.
Když přijel Abengalbón a před ním se objevil,
usmál se zeširoka, stiskl ho v objetí,
políbil na rameno, jak u Maurů je zvyk:
„Velmi dobrý den přeji, Álvare Fáñezi!
Vezete tyto paní, tím víc jsme poctěni,
choť Cida Válečníka a jeho dcery také;
vás všechny pro to ctíme, hodné poct uznáváme.
kdyby někdo chtěl, k Cidovi zlý nelze být,
stojíme při něm v míru i válce, to můj Cid dobře ví,
kdo by to nepochopil, je věru nemoudrý."
Usmál se zeširoka Minaya Álvar Fáñez:
„Příteli Abengalbóne, pomáháte mu věrně!
Jestli dá Bůh a Cida živého zastihneme,
za to, co učinil jste, naprázdno nevyjdete.
Všechno je připraveno, k večeři usedněme!"
Řekl Abengalbón: „Za tu poctu děkujeme,
než uplynou tři dny, dvojnásob vám odvedeme."
Dojeli do Mediny, Minaya hostil je skvěle,
všichni jsou spokojeni, jak byli pohoštěni.
Potom poslali králi své díky se zmocněncem:
můj Cid ve Valencii že si té pocty cení,

že cestou do Mediny dostali zásoby velké;
král zaplatil to všechno, Minaya nevydal peněz.
Noc rychle uplynula, jitřenka v nebi bledne,
šli na mši do kostela, a už jsou všichni v sedle.
Z Mediny vyrazili, jedou jalónským břehem,
údolím Arbujuela do kopců průvod jede,
údolím u Toranza potom projeli ještě,
dojeli do Moliny, kde Abengalbón velel.
Biskup pan Jeroným, skvělý křesťan té země,
ochraňuje ty paní jak za noci, tak ve dne,
po pravici má koně, který mu zbraně veze,
v bezpečí paní jedou s ním a s Minayou v čele.
Dojeli do Moliny, to sídlo bohaté je;
Maur Abengalbón kázal uhostit všechny skvěle,
splnil jim každé přání, nebylo, kdo by želel,
ba i podkovy koním vyměnit za nové velel,
Minayovi a paním byl vzácným hostitelem.
Nazítří brzy zrána průvod už zase jede,
do samé Valencie je ochraňoval věrně.
Maur ze svého vše platil, vůbec nic od nich nechtěl.
Při milém zacházení a úctě na té cestě
před Valencii stojí už na tři míle téměř.
Mému Cidovi, který se šťastně opásal mečem,
do města Valencie se to oznámení veze.
Veselý byl můj Cid jak ještě nikdy nebyl,
že od svých nejmilejších dostal to oznámení.
Dvě stě jezdců hned vyslal, aby za hradby jeli
naproti Minayovi a paním urozeným;
on sám je ve Valencii, město hlídá a střeží,
dobře ví, že Álvar Fáñez si jich pečlivě hledí.

1540 *1550* *1560*

A tamti vítají se s Minayou venku, hleďme,
vítají paní, dcerky i služebnictvo věrné.
Přikázal můj Cid všem, kteří s ním byli v městě,
aby střežili hrad a všechny vysoké věže
a všechny brány a vchody a východy ať jsou uzavřené.
Nechal si přivést koně, nijak dlouho ho neměl
a dosud nevěděl můj Cid, ve šťastné chvíli opásaný mečem,
neplaší-li se v boji a je-li dobrý běžec;
tam v branách Valencie, kde v bezpečí teď seděl,
před ženou, před dcerami chce svoje zbraně předvést.
Paním měly být vzdány též pocty zasloužené.
Biskup pan Jeroným do města zatím vešel,
koně zanechal venku a do kaple se bere.
Se všemi, kdo tam byli a modlili se ještě,
na hrudi stříbrné kříže a komže oblečené,
paní a dobrého Minayu biskup uvítat jede.
Zrozenec šťastné chvíle zdržovat se už nechce.
Babieku osedlali, přehozy dali přes něj;
můj Cid nasedl na něj a do ruky vzal dřevce,
suknici oblékl si, vousy má nepěstěné;
rozjel se s novým koněm, Babieca rychle běžel.
Babieca skvěle cválá, když pobídne ho jménem.
Všichni jsou okouzleni, jak ten kůň běží lehce;
pak už je ve Španělsku Babieca jenom jeden.
Po skončení té jízdy Cid nezdrží se v sedle,
sesedne, míří přímo k dcerám a ke své ženě.
Když paní Jimena ho uvidí, vrhne se na zem před něj:
„Buďte zdráv, Válečníku, ve šťastné chvíli opásaný mečem!
Vy jste mě vysvobodil z nejedné hanby těžké,
tady mě máte, pane, zde vaše dcery jemné,
hodné a vychované, Bohu a vám vždy věrné.“
Matku s dcerami Cid do náruče bere,

z veliké radosti se jim pláč do očí dere.
Celé Cidovo vojsko je velmi potěšené,
zbraně zvedají k nebi a rozbíjejí terče.
Slyšte, co zrozenec šťastné chvíle řekne:
„Paní Jimeno drahá, ženo má s ctěným jménem,
vy, dcery, mé duši a srdci přemilené,
do Valencie pojďte a žijte se mnou v městě,
které jsem pro vás dobyl, abyste mohly ke mně."
Matka a dcery ruce mu zulíbaly vděčně.
S velkými poctami s nimi do Valencie vejde.

Zamířil Cid na místo hradbami obehnané,
vede je nahoru, kde nejvýše ční hrad.
Na všechny strany hledí ty oči krásné,
na Valencii, kde se město prostírá,
a z druhé strany k moři se pohled otvírá:
nivu před sebou vidí, hustou a do šíra,
zvedají ruce, Bohu chtějí tak díky vzdát,
že mocná, krásná země je pro ně dobyta.
Cida a jeho věrných se radost zmocnila.
Zima už ustoupila a březen začíná.
Co za mořem se děje, o tom vám zprávy dám,
o králi Júsufovi, to je marocký král.
Můj Cid don Rodrigo marockému králi vadil:
„Že do mých držav vtrhl a zůstává v mém kraji,
za to Ježíši Kristu vděčí a jeho chválí."
Ten marocký král tedy vojsko k výpravě shání;
padesát tisíc mužů dostavilo se v zbrani,
na moře vypluli, na lodě nasedají,
do Valencie plují, se Cidem chtějí válčit.
Přistály jejich lodě, vystoupí na břeh Mauři.

Přitáhli k Valencii, kterou můj Cid byl dobyl;
král nevěřících zatím tábor na břehu rozbil.
Můj Cid se o tom velmi brzy dozví.

„Spasiteli a Otci v nebi chci díky vzdát!
Všechno, co mám, tu leží před mýma očima.
Valencii jsem těžce dobyl, a teď ji držím já,
musel bych nejdřív umřít, nežli bych se jí vzdal.
Děkuji Stvořiteli a také Boží Matce
za to, že ženu a dcery u sebe tady mám!
Ze zámoří jsem dostal opravdu pěkný dar,
musím se chystat k bitvě, nemůžu uhýbat;
moje žena a dcery mě spatří bojovat,
uvidí, jak se žije a bojuje uprostřed cizího kraje,
a vynadívají se, jak vydělávám na chléb.“
Ženu a obě dcery až na ochozy vzal,
kam až dohlédly okem, všude je samý stan.
„Co to znamená, Cide? Ať Bůh vás chrání, pane!“
„Má ženo milovaná, nemusíte se bát.
Naše bohatství vzroste, zvětší se mnohokrát.
Sotva jste za mnou přišly, budete dary brát;
dcery jsou na vdávání, věno jim chtějí dát!“
„Jen Bohu a vám, Cide, máme co děkovat!“
„Budete v paláci, anebo z hradeb boj sledovat?
Nemějte žádný strach, až mě spatříte bojovat
s pomocí Boží a díky Svaté Marii Matce.
Odvaha v srdci mi vzroste, budete-li tu stát;
s pomocí Boží musím vyhrát i tentokrát!“

Stany jsou upoutány a svítání se blíží,
rychle a bez ustání válečné bubny víří.
Rozveselil se můj Cid: „Dnes je den velmi dobrý!“

Jeho žena má strach, div se jí srdce nerozskočí,
a stejně tak se dueni a obě dcery bojí;
v životě neslyšely takovou strašnou bouři.
Za vousy chytil se Cid a takto zahovořil:
„Nemějte žádný strach, to vám jen k dobru slouží;
nežli uplyne čtrnáct dnů, je-li to vůle Boží,
všechny ty jejich bubny přestanou rázem bouřit,
však si je prohlédnete, až vám je k nohám složím,
dáme je biskupovi panu Jeronýmovi,
ať je zavěsí v chrámu Svaté Panny, Matky Spasitelovy."
Takový slib učinil můj Cid těmito slovy.
Rozveselí se paní, stále méně se bojí.
Maročtí Mauři jezdí na svých červených koních,
bez bázně přejíždějí po zahradách a polích.

Zvoncem vyhlásí poplach, když vidí to, stráž bdělá,
hned vojska mého Cida se k boji přioděla.
Povzbudili se v srdcích a vyrazili z města;
kde Maury natrefili, vrhli se na ně zčerstva,
z polí a zahrad je ženou, byl to tak těžký přepad,
že pět set zabili jich toho dne do večera.

Až skoro k samým stanům ty Maury honili,
vydařil jsem jim výpad, na návrat myslili.
Álvara Salvadóreze v té bitce chytili.
Jeho lidé se nazpět k Cidovi vrátili;
setkal se s nimi, oni mu všechno vylíčí,
můj Cid je spokojený, že dobře vedli si:
„Poslyšte moji věrní, on v zajetí nezůstane.
Dnes se nám dobře vedlo, zítra bude tím líp.
Buďte ve zbrani všichni v hodinu předjitřní,
půjdeme spolu na mši a pak hned nasedáme,

jen nám dá rozhřešení biskup pan Jeroným.
Zítra se na ně silně musíme obořit,
ve jménu Spasitele a svatého Jakuba jít.
Líp, když je porazíme, než pole vyklidit."
Na to pak všichni řekli: „S láskou a radostí!"
Minaya nechtěl zdržovat a takto hovoří:
„Když jste se rozhodl, Cide, kdybyste dovolil,
dejte mi pro případ bitvy sto třicet jezdců zálohy;
až na ně zaútočíte, z boku je zaskočím.
Ať jeden nebo oba, zvítězíme s Boží pomocí."
Na to řekl můj Cid: „S velikou radostí."

Den odešel už pryč a noc se na zem snese,
všichni křesťané k boji se připravují spěšně.
Při prvním kuropění, nebe je ještě šeré,
biskup pan Jeroným zval ke mši Cidovy věrné.
Po mši dal rozhřešení družině shromážděné:
„Ten, kdo statečně v boji s nepřáteli dnes zemře,
tomu odpustím hříchy a duši Bůh si vezme.
Pane Rodrigo, ve šťastné chvíli opásaný mečem,
pro vás jsem mši dnes sloužil, mou žádost vyslechněte.
O laskavost vás žádám, sluchu mi prosím přejte;
abych dnes ráno mohl prvním útokům velet!"
Řekl Cid Válečník: „Tímto je vám ten úkol svěřen."

Branami Valencie vyjeli ozbrojeni.
Cid svým vazalům radil a nabádal je všechny.
U všech bran zůstávají jen stateční a věrní.
Můj Cid na koně skočil, v sedle Babieky sedí,
je dobře vybavený a silně ozbrojený.
Vztyčili prapor vzhůru, když z města vyjížděli,
můj Cid do boje vede čtyři tisíce bez třiceti.

Padesát tisíc Maurů napadnou muži smělí;
Álvar Alvarez a Álvar Fáňez spolu jeli
a z druhé strany útok vedli.
Líbilo se to Bohu, vítězství dopřeje jim.
Můj Cid už mrštil kopí a sáhl po svém meči,
bezpočtu Maurů zabil, kolik, to nikdo neví;
z lokte dolů mu kape čerstvá krev při té řeži.
Krále Júsufa zranil, král ty tři rány přežil,
že měl rychlého koně, unikl do bezpečí,
do nádherného hradu utekl, do Cullery.
Až tam Cid Vivarský za nimi stále běží,
byli u toho také někteří jeho věrní.
Vrátil se odtamtud Cid, ve šťastné chvíli narozený,
s kořistí získanou byl velmi spokojený.
Babieky od hlavy k patě si tehdy velmi cenil.
Veškerá tato kořist teď v jeho rukou leží.
Z těch padesáti tisíc, a byl to počet přesný,
se tehdy zachránili sto a čtyři Mauři stěží.
Vojáci mého Cida rabují po ležení.
Padesát tisíc marek zlata a stříbra snesli,
ostatní kořist ještě zdaleka nespočetli.
Spokojený byl Cid a všichni jeho věrní,
že Bůh je neopustil a vedl za vítězstvím.
Když nad marockým králem zvítězili tehdy,
co ukořistili, dal Álvar Fáňez sečíst.
Do Valencie vstoupil Cid se sto jezdci,
bez přílby se mu zračí únava v obličeji.
Na Babiekovi přijel, nahý meč zkrvavený.
Paní ho uvítaly, čekaly na něj všechny.
Můj Cid přitáhl uzdu a dal jim pozdravení:
„Klaním se vám, mám pro vás kořist nesmírné ceny.
Vy město hlídaly jste, já vyhrál bitvu dnešní.

1720 *1730* *1740*

Byla to vůle Boží, přáli nám také světci;
jen jste sem dorazily, za vítězstvím nás vedli.
Vidíte na mém koni pot, a krev na mém meči?
Takto se v poli s Maury bojuje o vítězství!
K Bohu se pomodlete, ať mě obdaří léty;
ruce vám budou líbat a bude vám to ke cti."
Tak promluvil můj Cid, uvolňuje si třmeny.
Když už byl opěšalý a když ho uviděly
jeho choť urozená, dcery a všechny dueni,
před Cidem Válečníkem sklonily se a klekly:
„Mnoho let přejeme vám, za všechno jsme vám vděčny."
Zároveň s ním do paláce pak vešly,
na krásnou lavici si vedle Cida sedly.
„Paní Jimeno, ženo má! Nežádala jste to už předtím?
Chci vaše služebnice, zde tyto vaše dueni,
provdat za některé ze svých vazalů věrných.
Dvě stě stříbrných marek dám každé, velký peníz;
komu sloužily věrně, ať v Kastilii vědí.
Co našich dcer se týče, to je věc vzdálenější."
Cidovi líbat ruce všechny paní se zvedly
a všude po paláci velikou radost měli.
Jak to Cid ustanovil, tak to i prováděli.
Minaya Álvar Fáñez odešel do ležení,
se svými lidmi musel kořist sepsat a sečíst,
spoustu stanů a zbraní, oděvů přenádherných,
a bylo toho tolik, že tomu těžko věřit.
Chci vám teď říct to nejdůležitější:
Nemohli zjistit počet koní, nebylo možné je sečíst,
volně tam pobíhají, schytat je možné není.
Mauři tam usazení přišli tak snadno k jmění;
Cid Válečník i přesto má kořist velké ceny,
z dobrých vybraných koní má tisíc nejskvělejších.

Když mému Cidovi připadlo tolik jmění,
ostatní byli také dobře odměněni.
Jen těch nádherných stanů a stěžňů ohlazených,
které dobyl můj Cid a všichni jeho věrní!
Stan marockého krále, který je nejkrásnější,
dva stěžně podpírají, každý je pozlacený.
Přikázal můj Cid Ruy Díaz, Válečník proslavený,
aby stan zůstal celý a že s ním nikdo hýbat nesmí:
„Takový stan jako tento, z Maroka dovezený,
králi Alfonsu Kastilskému přeji,
aby zprávám, že Cid získal kořist, věřil."
S bohatstvím, které si dobyli, do Valencie vešli.
Biskup pan Jeroným, kněz poctivý a čestný,
je těmi boji obouruč natolik unavený,
že kolik Maurů zabil, nespočítá a neví;
jeho podíl byl skvělý a tomu přiměřený.
Můj Cid don Rodrigo, ve šťastné chvíli narozený,
ze své pětiny jemu dal desátý díl přesný.

Ve městě Valencii je každý křesťan šťastný,
že tolik jmění získali, koní a také zbraní.
Šťastná je paní Jimena, její dcery i paní,
všechny se velmi radují, že mají před vdavkami.
Můj Cid má dobré srdce, nemá rád odkládání:
„Kde jste, Minayo? Pojďte sem, příteli můj drahý!
Svůj podíl jste si získal jen vlastní tvrdou prací;
z mé pětiny si prosím bez meškání
vezměte, kolik chcete, zbytek pak ponechám si.
A zítra brzy ráno odjeďte bez meškání
s tou mou pětinou koní, kterých jsem tady nabyl,
se sedly, s ohlávkami i s meči, co k nim patří.
Z lásky k ženě a dcerám pošlu to všechno králi,

1782b
1790
1800
1810

že propustil je za mnou, kde se jim dobře daří,
a těchto dvě stě koní věnuji jeho stájím,
aby král Alfons nic nevyčítal valencijskému vládci."
Přikázal, aby s Minayou jel Pero Bermúdez navíc.
Nazítří brzy ráno na cestu se hned dají
a dvě stě mužů s sebou jako doprovod mají.
„Že mu Cid líbá ruce a přeje mnoho zdraví,
že ve vítězné bitvě můj Cid nabyl
těch dvě stě koní, které posílá králi, *1819b*
a že mu bude sloužit vždycky, až do skonání." *1820*

Vyjeli z Valencie, na cestu se vydali,
dobře museli střežit všechno to bohatství.
Tak jedou dnem i nocí, bez odpočinku cválají,
hory, které ty kraje dělí, už zdolali.
Po králi Alfonsovi se shánět počali.

Hory, lesy a řeky na cestě zdolávají,
až ve Valladolidu krále Alfonsa našli.
Pero Bermúdez a Minaya vzkaz jemu posílají,
aby jejich poselstvo přijmout ráčil,
že mu Cid z Valencie posílá velké dary. *1830*

Velice rád byl král, rozveselil se celý,
kázal svým šlechticům, aby na koně sedli,
byl mezi prvními, kdo spěšně vyráželi,
vstříc lidem zrozence šťastné chvíle hned jeli.
Infanti carriónští, vězte, se předháněli,
hrabě don García, jeho nepřítel vzteklý.
Jedni jsou proti tomu, druzí jsou spokojeni.
Na dohled lidi Cida Ruy Díaze uviděli,
bojí se, že to jde vojsko, vyslance neviděli;

sám král don Alfonso se přežehnal křížem velkým.
Minaya a Pero Bermúdez kupředu popojeli,
oba sesedli s koní, dál kráčejí už pěšky.
Před králem Alfonsem si na kolena klekli,
nohy mu políbili, a ještě předtím zemi:
„Králi Alfonsi, milost, jste vážený a ctěný.
Cid Válečník vám po nás posílá ruky políbení,
vás má za svého pána a vám je podrobený,
cení si vaší milosti a je vám velmi vděčný.
Před pár dny zvítězil, křesťané se tam střetli
s marockým králem, Júsuf je nazývaný všemi.
Padesát tisíc jich bylo, utekli poraženi.
Ohromnou kořist dobyl a zisk měl velmi velký,
velmi zbohatli při tom všichni Cidovi věrní,
a posílá vám dvě stě koní a ruky políbení."
Král Alfons na to řekl: „Přijímám s potěšením.
Za tento velký dar jsem mému Cidu vděčný,
oplatím mu to jednou, ten den nadejde, věřím."
Líbilo se to mnohým, dali mu ruky políbení.
Hnětlo to hraběte Garcíu, byl velmi nakvašený;
s desíti příbuznými pak stranou poodjeli:
„Je k nevíře, jak Cid svou pověst tady zvětšil!
Jak úcta k němu vzrůstá, naše pověst se tenčí;
že maurské krále porazil snadno, jak se zde svědčí,
to snad je mrtvé našli a koně pošháněli.
Těmito jeho činy budeme poškozeni."
Promluvil král don Alfons, mluvil těmito slovy:
„Díky vzdávám Stvořiteli a svatému Isidorovi!
Cid tedy posílá mi tady těch dvě stě koní,
mému království tímto nejlépe může sloužit.
Vás, Pero Bermúdezi a Minayo, chci poctít
a kážu vaše těla dobře obléct a hostit,

veškerou zbraní vás vybavit, a podle vaší touhy,
abyste před Cida v novém všichni předstoupit mohli.
Dávám vám tyto koně, jsou vaši ti tři oři.
Vše nasvědčuje tomu, a já po tom i toužím,
že všechny tyto věci po čase dobře skončí."

Ruce mu políbili, odpočinou si po cestě.
Přikázal obsloužit je v tom, co je potřebné.
O carriónských infantech chci vám teď povědět,
jak v skrytu radili se, aby to nikdo nevěděl: *1880*
„Zprávy o činech Cida se šíří po světě,
o dcerách promluvme s ním, s nimi se ožeňme;
získáme větší vážnost a výš se octneme."
S tímto tajemstvím přišli za králem Alfonsem:

„Vás jako svého krále a pána prosíme tady,
s vaším svolením chceme se držet vaší rady.
Obě Cidovy dcery žádejte pro nás, králi,
oženíme se s nimi ke cti pro obě strany."
Král drahnou chvíli přemýšlel a věc vážil:
„Dobrého Válečníka vyhnal jsem rozhněvaný, *1890*
ublížil jsem mu tehdy, a on mi službou splácí.
Nevím, jestli mu budou po chuti tyto svatby;
ale že vy to chcete, dáme se do jednání."
Minayu a Pera Bermúdeze káže najít,
král don Alfons je v paláci shání,
do jedné komnaty pozval je do ústraní:
„Minayo a Pero Bermúdezi, poslyšte, páni,
můj Cid Válečník dobře hájí mé zájmy,
on si to zaslouží, já mu odpustím záhy,
ať za mnou přijede, je-li to jeho přání. *1899b*
Na mém dvoře ho čekají ještě i jiné zprávy. *1900*

Diego a Fernando, z Carriónu bratři,
se Cidovými dcerami by se oženili rádi.
Buďte dobrými posly, o to vás prosím, páni,
dobrému Válečníku předejte tyto zprávy,
bude to pro něj čest a nabude větší váhy,
když do Carriónu provdá své dcery za infanty."
Promluvil Minaya, Pero Bermúdez byl šťastný:
„Požádáme ho o to, co říkáte nám, králi,
a potom ať Cid jedná podle vlastního přání."
„Řekněte tomu, který se ve šťastné chvíli zrodil, *1910*
že se s ním rád setkám tam, kde se mu to hodí,
jak se vysloví on, tam pojedeme za ním.
Mému Cidovi vyhovět ve všem jsem odhodlaný."
Rozloučili se s králem, s tím se zpět odebrali,
do Valencie jedou, navracejí se zpátky.
Když se to dověděl můj Cid, Válečník chrabrý,
vyjel jim na koni v ústrety k uvítání.
objal oba Cid a usmíval se v tváři:
„Už jste, Minayo a Pero Bermúdezi, zpátky?
Málokde na světě lze takové muže najít! *1920*
Zdali se Alfons, můj král, těší dobrému zdraví?
Je spokojený a přijal moje dary?"
Řekl Minaya: „Ze srdce a z té duše je šťastný,
má vás v lásce a posílá vám vzkazy."
Řekl na to můj Cid: „Za to já Boha chválím!"
Po těchto slovech vyprávět začínají,
že Alfons Leónský se přimlouvá za infanty,
aby se do Carriónu Cidovy dcery vdaly,
že je to pro něj čest a nabude větší váhy
a že ho o to žádá, z té duše mu to radí. *1930*
Když to slyšel můj Cid, Válečník chrabrý,
drahnou chvíli přemýšlel a věc vážil:

„Krista Pána mého za to velice chválím!
Ze země vyhnali mě a čest mi přitom vzali,
to, co mám, to jsem získal s velikým namáháním.
A Stvořitele chválím, že král mi přízeň vrátil
a o dcery mě žádá, do Carriónu pro infanty.
Jsou velmi namyšlení, ke dvoru krále patří,
neměl bych žádnou radost z takové dvojí svatby.
Kdo je víc než my všichni, nám ale takto radí;
jednejme o tom, ale ať se to dobře tají.
Ať nám Bůh na nebesích to nejlepší vnuknout ráčí.“
„A k tomu všemu ještě král don Alfonso praví,
že se rád s vámi sejde podle vašeho přání,
osvědčí vám přízeň, rád vás zase spatří,
jak vám to vyhovuje, tak dohodne se s vámi.“
Na to pak řekl Cid: „Z toho jsem věru šťastný.
Určete tedy místo pro setkání.“
Řekl Minaya: „Buďte obeznalý.
Nebylo by divu, kdyby král choval přání,
abychom za ním přišli a jeho vyhledali
a jako svému králi a pánu čest mu vzdali.
Takže se raději řiďme podle králova přání.
U řeky Taja, v které se mnoho vody valí,
sejdeme se, kdy a jak můj pán schválí.“
Napsali dopisy, pečetě na ně dali
a po dvou jezdcích poslali králi psaní;
že co si král přeje, udělá Cid, Válečník chrabrý.

Ctěnému králi dopisy předložili,
když je uviděl, velmi ho potěšily.
„Pozdravte mi mého Cida, opásaného mečem ve šťastné chvíli.
Sejdeme se ode dneška za tři týdny;
budu-li živ, budu tam bez pochyby.“

Nezdržují se, k mému Cidovi se navrátili.
Na té i oné straně se k setkání hotovili.
Kdo kdy viděl tolik vzácných mul v celé Kastilii
a tolik ořů cestovních a jízdních,
statných válečných koní, na kterých není chyby,
tolik praporců, které na kopí připevnili,
zlatem a stříbrem skvěle zdobené štíty,
taft z Alexandrie, pláště a kožešiny?
Král kázal, aby dopředu zásoby připravili
a k řece Taj o k setkání je dopravili.
S králem jede průvod převeliký.
Carriónští infanti se velmi veselili,
něco koupili na dluh a něco zaplatili;
že zvětší svoje majetky, tím jsou si oba jisti,
zlatem a stříbrem zbohatlí už se vidí.
Král pan Alfons zčerstva na koni k Taju míří
s hrabaty, s veliteli a se spoustou svých lidí.
Carriónští infanti velký průvod vypravili.
Při králi jedou leónští a také galicijští,
a není v lidských silách sečíst kastilské šiky.
Uzdy už popustili, na cestu vyrazili.

Můj Cid, Válečník chrabrý, po Valencii chodí,
nezdržuje se, k setkání se přihotovil.
Kolik jen statných mul a jízdních koní kolik!
Kolik výborných zbraní, dobrých a rychlých koní,
těch přikrývek a plášťů, také kožichů spousty!
V barvách jsou oblečeni velcí i malí všude.
Minaya Álvar Fáñez a též Pero Bermúdez,
Martín Muñoz a Martín Antolínez, Burgosan moudrý,
biskup pan Jeroným, kněz velmi dobrý,
Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez, skvělí v boji,

Muño Gustioz, rytíř skvělý a moudrý,
Galindo García, původem aragonský,
ti všichni chtějí Válečníka doprovodit,
a také ostatní, kteří tam stojí.
Álvar Salvadórez a Galindo García Aragonský,
to jsou ti, které Válečník prosí, *2000*
ať při střežení města v bdělosti nepovolí, *2000b*
ať všechny ohlídají a vše je v jejich moci
Cid na srdce jim klade, ať brány od pevnosti
neotevírají ve dne ani v noci. *2002b*
V hradu je jeho žena a dcery, světlo jeho očí,
a ty můj Cid má v duši a ve svém srdci nosí;
jsou tam i jiné paní, které jim ve všem slouží.
Upozornil je, jak to přísluší muži a otci,
že nebudou smět vyjít z hradu po čas dlouhý,
dokud se nevrátí ten, který se ve šťastné chvíli zrodil.
Vyjeli z Valencie, ostruhy nasadí koním.
Statných válečných koní měl můj Cid veliké množství, *2010*
některé dostal darem, ostatní získal v boji.
Už jede na setkání, s králem je dohovořil.
O den dřív zdařilo se přijet králi Alfonsovi.
Když potom uviděli, že jede Válečník dobrý,
jeli mu naproti, aby mu vzdali pocty.
Na dohled ten, který se ve šťastné chvíli zrodil,
kázal, ať jeho lidé zastaví a stojí,
kromě těch, s kterými ho věrné přátelství pojí.
Těch asi patnáct s ním sesedlo s koní,
jak kázal ten, který se ve šťastné chvíli zrodil. *2020*
Na kolena a ruce klesl, k zemi se sklonil,
můj Cid Ruy Díaz z Vivaru zuby rval trávu polní,
tak velice byl dojatý, až hojné slzy ronil.
S pokorou přistupuje ke králi Alfonsovi.

Na tento způsob k nohám se svému pánu složil.
Krále pojala lítost, velice ho to bolí:
„Cidovi Válečníku víc sluší, pokud stojí;
ruce mi smíte líbat, ne však nohy.
Poslechněte mě, nebo buďte dál v nemilosti!“
Dál na kolenou klečel můj Cid v poli: *2030*
„Můj přirozený pane, o vaši lásku prosím,
abyste mě na místě omilostnil,
ať slyší to všichni přítomní hosti.“ *2032b*
Řekl král: „Z celé duše rád vás té viny zprostím.
Už jsem vám odpustil, už nejste v nemilosti,
dnešním dnem počínaje patříte do království.“
Promluvil můj Cid, a to těmito slovy:
„S díky to přijímám,“ řekl panu Alfonsovi.
„Jsem vděčný vám, a nejvíc prozřetelnosti Boží,
a též těmto mým věrným, kteří k vám se mnou došli.“
A stále na kolenou se k jeho rukám sklonil,
vstal a dal políbení na ústa králi Alfonsovi. *2040*
Všem ostatním to bylo po libosti,
ne však Garci Ordóňezovi a Álvaru Díazovi.
Promluvil můj Cid, a to těmito slovy:
„Děkuji za to všechno pomoci Boží,
milosti dosáhl jsem na svém pánu Alfonsovi;
ať je mi Bůh ku pomoci ve dne v noci.
Buďte mým hostem, pane, jestli se vám to hodí.“
Řekl král: „V tom vám dnes nevyhovím.
Vy jste teprve přijel, a my už včera v noci.
Můj Cide Válečníku, dnes vás já budu hostit,
a zítra učiníme, jak se vám bude hodit.“ *2050*
Ruku mu políbil, že je s tím můj Cid svolný.
Infanti z Carriónu zdraví ho s uctivostí:
„Čest, Cide, vám, ve šťastné chvíli jste se zrodil!

Ve všem všudy vám, Cide, chceme být nápomocni."
Odpověděl můj Cid: „Kéž je to vůle Boží!"
Mého Cida, který se ve šťastné chvíli zrodil,
král Alfons toho dne velice hostí.
Nabažit se ho nemůže, je plný laskavosti,
upřeně prohlíží si ty dlouhé husté vousy.
Obdivují mého Cida všichni královi hosti.
Takto uplynul den a schýlilo se k noci.
Druhý den na obloze slunce už jasně hoří,
můj Cid Válečník dal svým lidem pokyn,
ať přichystají jídlo, že bude všechny hostit.
Takto královy lidi Válečník uspokojil,
všichni se veselili a měli stejný pocit:
tři roky nepojedli tak dobře a do sytosti.
Druhý den za svítání, se sluncem nad obzory,
biskup pan Jeroným svatou mši sloužil.
Všichni se shromáždili, jakmile bylo po mši;
král začal bez odkladu mluvit těmito slovy:
„Slyšte mě, vazalové, hrabata, věrní moji!
Hodlám vznést tady žádost k Cidu Válečníkovi,
ať se to líbí Kristu, ať je to vůle Boží!
O doňu Elviru a Sol, vaše dcery, vás prosím,
abyste je dal za ženy infantům carriónským.
Ten sňatek připadá mi čestný a velmi vhodný,
já si to velmi přeji a oni po tom touží.
Na té i oné straně všichni, kdo tady stojí,
ať přimluví se za to, lidé vaši i moji.
Dejte nám dcery, Cide, a mějte přízeň Boží."
„Nemám dcer na vdávání," Válečník na to poví,
„jsou ještě velmi malé a nemají ty roky.
Velikou pověst mají infanti carriónští,
pro mé, i lepší dcery jsou jistě víc než dobří.

2060 *2070* *2080*

Vy jste je vychovával, já jsem je obě zplodil,
obě jsou spolu se mnou vám, králi, na milosti.
Doňu Elvíru i Sol do vašich rukou vložím,
dejte je komu chcete, a já s tím budu svolný."
„Díky vám," řekl král, „i všem, kdo jsou tu hosty." *2090*
Povstali ze svých míst infanti carriónští,
zrozenci šťastné chvíle ruce políbit došli;
vyměnili si meče v králově přítomnosti.
Promluvil král pan Alfons jako jejich pán dobrý:
„Dík, velkodušný Cide, dík hlavně přízni Boží,
že jste mi dal své dcery, dám je infantům carriónským.
Doňa Elvira a Sol v mé ochraně teď stojí,
dávám je za nevěsty infantům carriónským.
Vdávám dnes vaše dcery, když jste sám k tomu svolil;
kéž z toho máte radost, i Ten, který nás stvořil. *2100*
Ve vašich rukou jsou teď infanti carriónští,
oni vás doprovodí, a já se s vámi loučím.
Tři sta stříbrných marek dávám jim ku pomoci,
na svatbu vydají je, či jak se vám to hodí.
Až budou v krásném městě Valencii ve vaší moci,
za své syny je mějte, ať k vám lnou jako k otci;
pak s nimi nakládejte, můj Cide, po libosti."
Můj Cid je od něj přijal, ruce zlíbal, hold složil:
„Velice děkuji vám, králi a pane dobrý.
Vy vdáváte mé dcery, já k tomu jenom svolil." *2110*
Všichni dali své slovo, slíbili slavně totiž,
že druhého dne zrána, se sluncem nad obzory,
každý se domů vrátí, ať přijel odkudkoli. *2112b*
A můj Cid Válečník tam vynikl v činech nových;
přemnoho zdatných mul a mnoho skvělých koní
začal Cid rozdávat všem, kdo o ty dary stojí,
přemnoho krásných šatů, vše s nádhernými vzory;

každému dá, co žádá, každého uspokojí.
Můj Cid tam tehdy rozdal šedesát skvělých koní.
Všichni jsou spokojeni, že setkání tak dobře končí.
Odjet už chtějí, den se už sešel s nocí.
Král oba carriónské infanty za ruce chopí,
předal je v téže chvíli do Válečníkovy moci:
„Zde máte zetě, ať jsou vám jako synové rodní;
vy, Cide, ode dneška rozhodujete o nich."
„Přijímám ten dar s díky, králi, a nebe prosím,
ať dostanete za to také odměnu Boží."
Nasedl na Babieku, můj Cid do sedla skočil.
„Pravím před králem Alfonsem a se vší upřímností,
že kdo by chtěl jet na svatbu a o mé dary stojí,
ať tedy se mnou jede, myslím, že neprohloupí."

„O laskavost vás žádám, vy jste můj král a pán,
vy vdáváte mé dcery, vám se to zamlouvá.
Komu je tedy mám předat, když vy pryč pospícháte?
Já jim je vlastní rukou nepředám; ví Bůh, co se může stát."
Odpověděl král: „Tady je Álvar Fáñez.
Vemte je do svých rukou a infantům je dáte,
jak já jsem je zde převzal, jako bych to byl já.
Buďte jim starosvatem, co svatba potrvá;
až setkáme se zase, řeknete mi co a jak."
Řekl Álvar Fáñez: „Pane, to se mi zamlouvá."
Všechno je zařízeno, vězte, s velikou péčí.
„Ó králi pane Alfonsi, pane můj velmi ctěný!
Na paměť našeho setkání zde něco vezměte si.
Zde třicet jízdních koní, výborně vystrojených,
a třicet rychlých koní s velmi dobrými sedly;
vezměte si je, a k tomu mé ruky políbení."
Řekl král pan Alfonso: „Ohromil jste mě velmi.

Přijímám tento dar, který nabízíte mi.
Kéž odmění vás Stvořitel i se svatými v nebi
za radost způsobenou jen pro mé potěšení.“
Můj Cid Ruy Díaz pravil: „Sám jste mě uctil velmi,
pohostil jste mě dobře a já jsem spokojený.
Co živ budu, vždycky odvděčím se vám něčím!
Bohu vás poroučím, k cestě jsem připravený.
Kéž se to všechno líbí i Bohu na nebesích!“

Můj Cid dal tedy sbohem svému pánu Alfonsovi,
hned potom odjel, nechce, aby ho doprovodil.
Měli jste vidět jezdce na těch nádherných koních,
ruce líbají králi a s Alfonsem se loučí:
„Dejte nám dovolení, mějte nás u milosti,
do Valencie chceme zde Cida doprovodit,
chceme být při té svatbě infantů carriónských
s doňou Elvirou a Sol, které jste jim sám zvolil.“
Líbilo se to králi, a proto k tomu svolil.
Cidův doprovod roste, ubývá Alfonsovi,
mnoho lidí se přidá k Cidu Válečníkovi.
Míří do Valencie, v šťastné chvíli ji dobyl.
Dona Fernanda a Diega ponechal na starosti
Peru Bermúdezovi a Muňovi Gustiozovi,
mezi věrnými Cida není mužů tak schopných;
mají vyzvědět zvyky infantů carriónských.
Je tam i Ansur González, na slovo není skoupý,
bývá až příliš řečný, v jiném není tak schopný.
Vzdávají velkou úctu infantům carriónským.
Už jsou ve Valencii, kterou můj Cid byl dobyl.
Když se tam objevili, byl jásot nevýslovný.
Řekl můj Cid donu Pedrovi a Muňovi Gustiozovi:
„Sežeňte dobrý nocleh infantům carriónským

a buďte stále při nich, o to vás žádám a prosím.
Až bude zítra ráno slunce už nad obzory,
uvidí doňu Elviru a Sol, své nevěsty a choti.“

Všichni se odebrali odpočinout si předně.
Můj Cid Válečník do svého hradu vejde,
paní Jimena s dcerami ho uvítají vřele:
„Už jste zde, Cide, ve šťastné chvíli opásaný mečem?
Kéž vás po mnoho dní můžeme vídat ještě!“
„Přijel jsem, ctěná ženo, řízením Stvořitele.
Přivezl jsem vám zetě, více cti nabudeme.
Za ženichy mi, dcery, poděkování dejte!“

Žena a dcery vřele mu ruce políbily,
a také všechny dueni, které tam s nimi byly:
„Stvořiteli i vám, Cide s hustými vousy, díky!
Všechno, co uděláte, se dobře děje vždycky.
Nebudou ukrácené v ničem za vašeho žití!“
„Vy nás bohatě vdáte, tím jsme si obě jisty!“

„Má ženo, paní Jimeno, děkuji přízni Boží!
Vám, doňo Elviro a Sol, dcery mé, toto povím:
Vaší svatbou se naše čest dále zvětší a zmnoží,
ale vězte, že popravdě já jsem vás nezasnoubil.
Zlíbilo se požádat o vás mému pánu Alfonsovi,
tak silně na mě naléhal, z té duše po tom toužil,
že já sám jsem nikterak proti tomu nevystoupil.
Obě jsem vás, mé dcery, do jeho rukou vložil;
on, král, vás vdává, ne já, a to mi věřte, prosím.“

V paláci tedy ihned přípravy začínají;
jak podlahu, tak stěny koberce pokrývají,

samý purpur a hedváb a samé vzácné látky.
V paláci, věřte, byste byli a jedli rádi.
Družina jeho věrných přichází na pozvání.
Infantům z Carriónu to také ihned vzkáží,
infanti v sedlech koní do hradu odcválají,
dobře jsou oblečeni, mají bohaté šaty.
Bože, jak hrdě vešli! Jdou pěšky a jsou šťastní.
Můj Cid a jeho věrní infanty uvítali;
jemu a jeho ženě poklonou úctu vzdali
a šli si také sednout na jednu z předních lavic.
Všichni Cidovi věrní vědomost o tom mají,
co zrozenec šťastné chvíle udělá, očekávají.
Můj Cid Válečník povstal a toto pravil:
„Ježto to máme udělat, co bychom zdržovali?
Pojďte sem, Álvare Fáñezi, příteli nade vše drahý!
Vidíte moje dcery, předávám je vám tady,
víte, že jsem to slíbil Alfonsu, svému králi,
chci tedy splnit všechno, v čem jsme si slovo dali.
Infantům z Carriónu dejte je bez meškání,
ať už to skoncujeme, ať přijmou požehnání."
Minaya na to řekl: „To i chci bez výhrady!"
Povstaly obě dcery a infantům jsou dány.
Infantům z Carriónu Minaya toto praví:
„Minaya před vámi stojí; vy jste dva rodní bratři.
Rukou Alfonsa krále, který mě určil nad tím,
dvě urozené dcery vám předávám zde, páni,
abyste si je za ženy počestně a podle smlouvy vzali."
Přijali je oba s láskou a velmi rádi,
Cidovi a jeho ženě ruky políbení dali.
Když toto odbylo se, z hradu se odebrali,
do chrámu Matky Boží všichni se ubírají.
Biskup pan Jeroným převlékl si jen hábit,

2210 *2220* *2230*

u vchodu do kostela vyhlížel svatebčany;
slavnou mši potom sloužil a dal jim požehnání.
Když z kostela pak vyšli, rychle ven odcválali,
odjeli na písčinu před valencijské hradby.
Bože, jak Cid a mani to umí s každou zbraní!
Zrozenec šťastné chvíle tři koně vystřídal již.
Můj Cid je s tím, co viděl, spokojený a šťastný;
infanti z Carriónu dobře koně ovládali.
Do Valencie nazpět provázejí své paní.
V paláci na hradě se bohatá svatba slaví.
Nazítří sedm terčů bylo už přichystaných,
ještě před jídlem jezdcům se zdařilo je srazit.
Po celých čtrnáct dnů na svatbě hodovali,
potom se rozjíždějí domů ti vzácní páni.
Zrozenec šťastné chvíle, můj Cid, Válečník chrabrý,
jen mul a jízdních koní a ořů vytrvalých
celých sto v ten den rozdal mezi své svatebčany,
též pláště, kožešiny a mnohé jiné šaty;
a kolik peněz rozdal, nebylo k spočítání.
Cidovi vazalové se o tom spolu radí,
že sám za sebe každý odevzdá svoje dary.
Každý je spokojený, kdo sem jel za bohatstvím;
zbohatlí vracejí se do Kastilie zpátky.
Svatební hosté už se na cestu vydávají,
zrozenci šťastné chvíle, Cidovi, sbohem dají,
loučí se s paními i s urozenými pány;
od Cida a jeho věrných rozjíždějí se šťastní,
jak bývá dobrým zvykem, převelice ho chválí.
Diego a Fernando jsou také velmi rádi,
hraběte Gonzala to oba synové mladí.
Všichni kastilští hosté se domů vydávají,
ve Valencii Cid a zeťové zůstávají.

Tam pak skoro dva roky infanti přebývají,
dostává se jim od všech velkých projevů lásky.
Můj Cid a jeho věrní byli velice šťastní.
Dejž to Bůh Otec v nebi, Matka Boží i svatí,
ať sňatek Cida blaží, i ty, kdo vzali dary!
Sloky tohoto zpěvu se končí právě tady.
Kéž Stvořitel nás chrání, a s ním i všichni svatí!

TŘETÍ ZPĚV

Můj Cid ve Valencii se svými vazaly čas trávil,
s ním jeho zeťové z Carriónu pobývali.
Spal, leže na lavici, můj Cid, Válečník chrabrý;
zlá příhoda se stala, vězte, u dvora zatím.
Z klece se dostal lev a chodil po paláci.
Velký strach padl na dvůr a na vazaly;
Cidovi věrní pláštěm si ruce omotali,
lavici obklopili a svého pána chrání.
Fernán González, jeden z carriónských bratří,
nevěděl, zda se schovat do věže či do komnaty.
Schoval se pod lavici a tam se třásl strachy.
Diego González se rychle dveřmi ztratil,
volaje velkým hlasem: „Nespatřím víc své vlasti!“
Za trám v lisovně oliv schoval se vylekaný;
když vylezl, měl od špíny celý plášť, celé šaty.
Cid, zrozenec šťastné chvíle, se probudil a spatřil,
jak jeho vazalové se u lavice tlačí.
„Co to má být, mí věrní? Co chcete, co to značí?“
„Běda, náš ctěný pane, lev nás velice splašil!“
O loket Cid se opřel a na nohy se staví,
plášť ovine kol krku a klidně ke lvu kráčí.
Na toho lva strach padl, sotvaže Cida spatřil;
hlavu před Cidem svěsil, hlásku nevydal z tlamy.
Můj Cid don Rodrigo vzal lva za krk bez obavy,
vede ho pravou rukou, do klece ho dal zpátky.
Veliké podivení nastalo tehdy nad tím,
ke dvoru do paláce se zase všichni vrátí.
Na zetě ptá se Cid, a nemůže je najít.

Marně se po nich shání, jsou hluší na volání.
Když je konečně našli, byli jak vápno na zdi.
Měli byste to vidět, jak se jim všichni smáli!
Můj Cid pak vydal příkaz přestat s tím vysmíváním.
Infanti z Carriónu to za urážku pokládají,
nad tím, co se jim stalo, velký zármutek mají. *2310*

Trápili se tím velmi, jak jim to táhlo myslí;
vtom obklíčilo vojsko z Maroka Valencii.
Dal postavit král Buchar stanů padesát tisíc;
možná jste jeho jméno už někde pochytili.

Rozveselil se Cid a všichni jeho mani,
že zase zvětší kořist, dík Bohu za to vzdali.
Ale infanty z Carriónu to jako můra tlačí,
když vidí tolik maurských stanů, náladu ihned ztratí.
Oba dva bratři odešli do ústraní:
„Na kořist mysleli jsme, ale ne na porážky, *2320*
budeme oba muset jít také na ty Maury;
nejspíš se nevrátíme do své carriónské vlasti.
Válečníkovy dcery ovdoví velmi záhy!“
Vyslechl tuto řeč Muño Gustioz, vám známý,
Cidu Válečníkovi přinesl tyto zprávy:
„Ti vaši zeťové jsou celí bez sebe strachy,
namísto do bitvy by zpět do Carriónu rádi!
Jděte je upokojit, ať vás Stvořitel chrání!
Řekněte, ať jsou klidní, nemusí do boje s námi.
My s vámi zvítězíme, bude-li nás Bůh chránit!“ *2330*
Můj Cid don Rodrigo s úsměvem vyšel za ním:
„Zeťové z Carriónu, ať vám Bůh přeje zdraví!
Máte v rukou mé dcery, bílé jak slunce ranní!
Vy chcete do Carriónu, já do bitevní vřavy.

Ve Valencii bavte se podle chuti a přání,
sám vezmu si je na starost, já je znám, tyhle Maury.
S pomocí Stvořitele je na kolena srazím."

Když o tom hovořili, vzkázal král Buchar Cidovi,
ať mu. postoupí Valencii a ať v míru odejde, jinak
že mu za to, co udělal, těžce zaplatí. Cid nato řekl
tomu, kdo přinesl ten vzkaz: „Řekněte Bucharovi, tomu
potomku nepřátel, že než uplynou tři dny, dostane,
co si žádá."
Nazítří přikázal Cid ozbrojit svoje věrné a vyrazil
na Maury. Infanti z Carriónu jej požádali, aby mohli
zaútočit jako první. Když tedy Cid zastavil svoje řady,
don Fernando, jeden z těch infantů, vyrazil jako první
a zaútočil na Maura, jemuž říkali Aladraf. Sotvaže ho
ten Maur spatřil, též vyrazil proti němu. Infant, celý
bez sebe strachy, otočil koně a ujel, ani se neodvážil
na něj počkat. Když to uviděl Pero Bermúdez, který jel
nedaleko něho, vyrazil na Maura a bil se s ním, až ho
zabil. Pak vzal Maurova koně, dostihl prchajícího
infanta a řekl mu: „Done Fernando, vemte si toho koně
a řekněte všem, že vy jste zabil Maura, kterému patřil,
a já vám to dosvědčím."
Infant pak na to řekl: „Done Pero Bermúdezi, jsem vám
velice vděčný za to, co jste teď pravil."

„Dvojnásob zaplatím vám, dožiji-li tu chvíli!"
Pak v doprovodu druhých se oba navrátili.
Don Pero dotvrzuje, čím se Fernando pyšnil. *2340*
Můj Cid měl z toho radost, i jeho věrní všichni:
„Jestli se Spasiteli a Bohu Otci zlíbí,
moji zeťové budou i dobří bojovníci!"

Když o tom rozprávějí, houf lidí se k nim blíží,
v táboře Maurů zatím válečné bubny víří.
S úžasem na to hledí mnohý křesťanský rytíř;
jsou tu teprve krátce, nikdy to nezažili.
Don Diego a Fernando se ještě více diví;
kdyby to bylo na nich, nebyli by sem přišli.
Slyšte, co řekl muž zrozený v šťastné chvíli:
„Hej, Pero Bermúdezi, synovče velmi milý!
O Fernanda a Diega buďte mi starostlivý,
k oběma zeťům chovám, vězte, nejlepší city;
s pomocí Boží Mauři utečou z této bitvy."

„Řeknu vám, probůh, Cide. bez všeho vytáčení,
že já se o infanty dnes vůbec starat nechci.
Ať je má v péči kdo chce, mně na nich nezáleží.
Já chci se svými lidmi být první v útočení
a vy se svými lidmi v záloze buďte pevní.
Můžete mi pak pomoct, bude-li zapotřebí."
Vtom přišel Minaya Álvar Fáñez:
„Slyšte můj Cide, Válečníku věrný!
K vítězství pomůže nám Spasitel na nebesích
s vámi, který jste hoden žádat ho o přispění.
K útoku dejte příkaz dle svého uvážení,
každý bude dbát jistě vašeho nařízení.
S Bohem a s vaším štěstím obořím se na ně!"
Řekl na to můj Cid: „Nebuďme ukvapení."
A zde je biskup pan Jeroným, dobře je ozbrojený,
stanul před Cidem Válečníkem a popřeje mu štěstí:
„Sloužil jsem pro vás mši, Svaté Trojici ke cti.
Proto jsem odešel z vlasti a přišel do míst zdejších,
že jsem dostal chuť zabít pár Maurů v této zemi,
jen pro tu čest mým rukám a mému postavení;

a proto chci být první při tomto útočení.
Na praporci a štítu mám srnce vyznačeny,
rád bych je vyzkusil s pomocí na nebesích,
aby mé srdce došlo velkého potěšení
a abyste, můj Cide, byl se mnou spokojený.
Odepřete-li mi to, navždy se rozžehnáme!“
Řekl na to můj Cid: „Jak říkáte, tak se stane.
Na dohled máme Maury, napadněte je tedy.
A vy se podíváte, jak mečem vládnou kněží!“

Biskup pan Jeroným nasadil ostruhy koni,
na okraj ležení rozhodně zaútočil.
Dík svému štěstí a díky pomoci Boží
ihned při prvním střetu dva Maury zabil kopím.
Žerď se zlomila, a tak se meče chopil.
Biskup se překonával, Bože, byl skvělý v boji!
Dva Maury zabil kopím, pět jiných mečem skolil.
Těsně ho obstoupili, Maurů jsou celé houfy,
rány mu uštědřují, aniž mu zbraně zlomí.
Zrozenec šťastné chvíle z něho nespouští oči.
Chopí se svého štítu, žerď kopí k zemi skloní,
nasadí ostruhy koni, rychlému Babiekovi,
do útoku pak duši a celé srdce vloží.
Do předních řad těch Maurů se Cid Válečník vhroužil,
sedm Maurů hned srazil, čtyři další pak skolil.
A líbilo se Bohu, že ten boj takto skončil.
Můj Cid a jeho věrní za nimi se pak honí.
Nejedno lano přeťali, vyrvali nejeden kolík,
skáceli nosné sloupy, s ozdobami byl mnohý.
Cidovi věrní tahají ze stanů vojáky Bucharovy.

Ze stanů tahají je, honí a dohánějí.
Těch uťatých paží v brnění, které padaly k zemi,
a těch hlav s přilbicemi, válejících se v trávě,
a těch koní bez jezdců, pobíhajících všade!
To pronásledování trvalo sedm mil celých.
Za králem Bucharem můj Cid na koni běží:
„Vrať se, Buchare, nazpět, připluls z dalekých zemí,
se Cidem chtěj se poznat, s tím, který má vous velký,
pozdravíme se spolu, skončíme nepřátelství!“
Odpověděl mu Buchar: „Ochraňuj mě Bůh před tím!
Ostruhou pobodáváš, nahý meč držíš v pěsti;
chceš ho vyzkoušet na mně, všechno jen pro to svědčí.
Jestli kůň neklopýtne a se mnou nespadne-li,
nedostihneš mě dříve, než budu naloděný.“
Tu můj Cid odpověděl: „To se ti nepoštěstí!“
Buchar má dobrého koně, má dlouhý krok, je skvělý.
Ale Babieca, Cidův kůň, ještě rychleji běží.
Buchara dostihl můj Cid tři sáhy od pobřeží,
svůj meč Ulitý zvedl, ránu dal do té lebky,
rubíny na přilbici se rázem rozutekly.
Rozťal mu přílbu, král zůstal nechráněný,
až do pasu meč zajel a rozsekl ho vedví.
Tak zabil Buchara, krále z dalekých zemí,
meč Kalený ukořistil, na tisíc marek ho cenil.
Tak vyhrál tuto bitvu vítězstvím velkolepým.
Velké cti Cid si dobyl, i všichni jeho věrní.

S velikou kořistí nazpět se otočili.
Kraj drancovali, vězte, jako jeden muž všichni.
Potom se ke stanům navrátili
s tím, který se narodil ve šťastné chvíli.
Můj Cid Ruy Díaz, Válečník skvělý a silný,

se dvěma meči, na které je právem pyšný,
uprostřed vší té krve pospíchal po bojišti,
tvář s vytlačeným vzorkem, drátěný chránič splihlý,
látkový čepec s vlasy poněkud sleželými.
Uviděl můj Cid cosi, a byl to pohled milý,
pozvedl zrak a hleděl, kdo že to k němu míří;
Diega a Fernanda spatřil mezi svými,
hraběte Gonzala to oba syny.
Rozveselil se můj Cid, oči mu zazářily:
„Už jste zde, zeti moji? Mám vás za svoje syny!
Vím, že jste spokojeni, jak jste se dobře bili.
V Carriónu dovědí se, kterak jste v boji pilní
a jak jsme spolu krále Buchara porazili.
Že přízni Boží věřím, a též všech svatých přízni,
budeme spokojeni s tím vítězstvím my všichni."
Minaya Álvar Fáñez dorazil v téže chvíli,
štít celý potlučený s krku mu šikmo visí;
co zachytil ran kopím, to nikdo nevyčíslí;
kdo by to snad chtěl zkusit, nedostane se k cíli.
Z lokte mu odkapává krev stružkou blýskající.
Více než dvacet Maurů zahubil během bitvy.
Ze všech stran sjíždějí se sem jeho bojovníci.
„Dík vzdávám Spasiteli, Otci v nebeské výši
vám, můj Cide, zrozený ve šťastné chvíli!
Zabil jste Buchara a v bitvě jsme zvítězili.
Všechno tadyto jmění je vaše a vašich lidí.
A vaši zeťové se v bitvě osvědčili,
věru se v boji s Maury vydatně unavili."
Řekl na to můj Cid: „Velmi mě potěšili;
jsou-li dnes v boji dobří, výborní budou v příštím."
Dobře to myslel Cid, ti se však urazili.
Co dobyli v té bitvě, do Valencie přijde.

2440

2450

2460

Veselý je můj Cid a všichni jeho lidé,
že na každého šest set stříbrných marek vyjde.
Zeťové mého Cida vzali svůj podíl na kořisti
z této vítězné bitvy a hned ho dobře skryli;
myslí si, že už nikdy jim peněz nepochybí.
Ve Valencii tedy se dobře vybavili,
velké zásoby měli, dobré pláště i kožešiny.
Velice raduje se můj Cid se svými lidmi.
Na dvoře Válečníka byl to den velmi slavný,
potom co v bitvě zvítězili a Cid Buchara zabil.
Cid zvedl ruku a vousy si hladí:
„Díky Kristovi, světa pánu a králi,
dnes se tu naplnilo moje veliké přání,
že na bitevním poli se mnou mí zeťové bojovali!
Carrión se o nich dozví jen zprávy plné chvály,
jak čestně si zde vedli a jak nám byli platní."

Velmi velikou kořist dobyli v bitvě všichni.
Jedna ta část je naše, tu druhou dobře skryli.
Přikázal můj Cid, zrozený ve šťastné chvíli,
aby z kořisti z bitvy, ve které zvítězili,
všichni si vzali tolik, kolik si zasloužili,
na jeho pátý díl aby vždy pomyslili.
Tak to i udělali, všichni s tím souhlasili.
Obdržel z kořisti Cid šest set koní rychlých,
mnoho soumarů k tomu, nejednu velbloudici,
všeho pak dohromady, že bys to nevyčíslil.

Veškerou tuto kořist můj Cid Válečník nabyl.
„Dík Bohu v nebi, světa pánu a vládci!
Dřív jsem byl nemajetný, a teď jsem přebohatý,
mám peníze i půdu, zlato a čest mám tady,

mé dcery za infanty z Carriónu se mi vdaly,
vítězím v bitvách, když mě Spasitel chrání.
Mauři i křesťané velký strach ze mě mají.
Až v samém Maroku, v té zemi s mešitami,
že je snad někdy v noci přepadnu znenadání
velmi se bojí, ale není to moje přání.
Ve Valencii budu, na ně se nevypravím,
s pomocí Stvořitele budou mi daně platit,
anebo tomu, komu sám svěřím vybírání."
Ve Valencii městě velikou radost mají,
všichni u mého Cida Válečníka jsou rádi.
Oba zeťové Cida též velkou radost mají,
v poslední bitvě oba srdnatě bojovali,
získali na kořisti pět tisíc dobré marky;
infanti za bohaté se proto pokládají.
K Cidovu dvoru přišli ti dva a s nimi další;
biskupa Jeronýma v řeči se Cidem našli,
byl tam i Álvar Fáñez, bojovník dobrý a chrabrý,
a ještě mnoho jiných, které Cid vychoval si.
Když infanti z Carriónu vstoupili do předsálí,
Minaya místo Cida ujal se uvítání:
„Naši čest zvyšujete, pojďte sem, milí švagři!"
Válečník potěšil se, že za ním oba zašli:
„Má drahá ctěná ženo, mí zeťové jsou tady,
obě moje dcery, zůstanou chvíli s námi,
ať všichni obejmou vás a ve všem poslouchají.
této veliké bitvě porazili jsme Maury,
já sám jsem toho zrádce, krále Buchara, zabil.
Za to Marii, Matku našeho Pána, slavím!
Veliká čest vás čeká pro obě naše svatby.
V Carriónu dovědí se o vás jen dobré zprávy."

Infant Fernán González odpoví na to řečí:
„Vzdávám dík Stvořiteli i vám, můj Cide ctěný!
Tolik bohatství máme, že k spočítání není;
pro vás jsme bojovali, díky vám přišli ke cti.
Nedělejte si starost, protože máme v bezpečí své věci.“
Se smíchem škádlili se Cidovi mani věrní,
kdo nejlíp v boji bil se a kdo koho hnal před kým;
Fernando ani Diego prý tam však vidět nebyl.
Pro toto dobírání, které si vymysleli
a kterým ve dne v noci je drsně uráželi,
infanti z Carriónu zlé předsevzetí měli.
Nadarmo nejsou bratři, tajně se spolu sešli,
nemusíme být svědky toho, co si tam řekli:
„Odjeďme do Carriónu, už jsme tu dlouho dleli.
Získali jsme si zboží a statky velké ceny,
do smrti nemůžeme utratit tolik jmění.

Řekněme Válečníku, ať nám dá naše paní,
že si je odvezeme do Carriónu k našim,
aby se podívaly na naše rodné statky.
Ochrany mého Cida musíme obě zbavit,
na cestě uděláme to, co naše srdce ráčí,
aby příhodu se lvem nám nepředhazovaly.
Hrabata z Carriónu jsme, jsme urození páni!
Odvezeme si velké jmění, získali jsme je tady;
potupíme mu dcery, až budou s námi samy!
Díky tomuto jmění budeme bohatí už navždy,
královské, ba císařské dcery můžeme si pak najít,
vždyť jsme z carriónských hrabat, jsme urození páni!
Cidovi potupíme dcery, až budou s námi samy,
aby příhodu se lvem nám nepředhazovaly.“
S takovým rozhodnutím se tedy oba vrátí.

Promluvil Fernán González a žádá ztišit hlasy:
„Můj Cide Válečníku, ať Spasitel vás chrání!
Kéž souhlasíte vy i vaše vzácná paní,
Minaya Álvar Fáñez a všichni tito páni.
Dejte nám naše ženy, které se za nás vdaly,
chceme je odvézt na naše carriónské statky,
zavézt je do sídel našich, dáme jim je do zástavy,
uvidí vaše dcery, co máme v naší vlasti,
a vše, co jednou bude našim potomkům patřit."
„Odevzdám vám své dcery i něco z mého navíc."
Netušil Cid Válečník, že potupa visí nad ním.
„Vy jste jim v Carriónu dali statky a sídla do zástavy,
a já jim chci dát věnem tři tisíce stříbrné marky;
chci vám dát mnoho mul a ořů velmi zdatných,
bitevních koní také, silných a vytrvalých,
mnoho plátěných šatů a též hedvábné šaty.
Kalený s Ulitým, meče chci vám dát k tomu navíc,
však oba dobře víte, že jsem jich v boji nabyl.
Mám vás jako své syny, mé dcery jste si vzali;
velký kus mého srdce odejde tedy s vámi.
Ať jdou do Galicie, Kastilie i Leónu zprávy,
jak bohatě a štědře své zetě vyprovázím.
Mé dcery opatrujte, ony jsou vaše paní;
ode mne můžete se odměny za to nadít."
Infanti z Carriónu s tím souhlasili rádi.
Válečníkovy dcery, své ženy, přijímají;
co můj Cid dát jim kázal, dávají dohromady.
Když už jsou spokojeni a když už všechno mají,
infanti z Carriónu nakládat přikázali.
Všichni se chápou zbraní, na koně nasedají
ve Valencii městě, když se to dovídají,
že Cidovy dcery jedou na carriónské statky.

Začínají se loučit, že na cestu se dají.
Doña Elvira a Sol, vdané za oba bratry,
před Cidem Válečníkem uctivě poklekají:
„Buďte k nám laskav, otče, ať Stvořitel vás chrání!
Vy jste nás obě zplodil, zrodily jsme se z matky;
před námi jste tu oba, náš pán a naše paní.
Nyní nás posíláte na carriónské statky,
je naší povinností splnit to vaše přání.
O laskavost vás, otče, prosíme ještě tady;
ať v Carriónu vždy máme od vás nějaké zprávy.“
Objal je obě Cid a políbení dal jim.
Cid toto učinil a matka mluví s nimi:
„Odjeďte, dcery moje, Bůh provázej vás vždycky!
Váš otec miluje vás, a já též bez pochyby.
Odjeďte na své statky, jimiž vás obdařili;
já jsem se dobře vdala, a vy též, jak si myslím.“
Otci i matce ruce dcery pak políbily;
oba jim požehnali a odjet dovolili.
Můj Cid a jeho věrní na cestu vyrazili,
skvělé šaty a koně i zbraně mají všichni.
Už z Valencie slavné infanti vyrazili,
když s paními a dvorem se byli rozloučili.
Se zbraní v ruce jeli úrodnou Valencií.
Zvesela můj Cid jede se svými věrnými lidmi.
Toho, který se opásal mečem ve šťastné chvíli,
neblahá tucha jala, co bude s těmi manželstvími.
To, že je obě vdal, lítostí neodčiní.

„Kde jsi, Félixi Muňozi, synovce drahý?
Jsi bratranec mých dcer, z příbuzenství i z lásky.
Kážu ti, abys jel s nimi na ty carriónské statky,
uvidíš, co mým dcerám jejich manželé dali.

Válečníkovi o tom přivezeš všechny zprávy."
„Z duše rád učiním to," Félix Muñoz na to praví.
Minaya Álvar Fáñez před mého Cida se staví:
„Do města Valencie, Cide, je čas se vrátit.
Je-li to Spasitele a Boha Otce přání,
jednou je navštívíme v tamtom carriónském kraji."
„Bohu vás poroučíme, Elviro a Sol, vzácné paní,
vždycky tak všechno čiňte, abychom byli šťastni."
„Kéž je to vůle Boží," zeťové přitakali.
Při tomto rozloučení veliké byly nářky.
Otec i obě dcery z hloubi svých srdcí pláčí,
stejně tak rytířové, Válečníkovi mani.
„Poslyš, Félixi Muñozi, synovce velmi drahý!
Skrze Molinu jeďte, ať noc tam všichni stráví.
Maura Abengalbóna, přítele, že Cid zdraví.
Ať přijme moje zetě co nejlíp, jak se patří.
Že moje dcery jedou na své carriónské statky,
co budou potřebovat, ať všechno od něj mají,
a do Mediny ať je kvůli mně doprovází.
Že co udělá pro mě, to mu já štědře splatím."
Jako od masa nehet, tak odtrhli se v pláči.
Zrozenec šťastné chvíle se do Valencie vrátil.
Infanti z Carriónu na cestu už se dali;
v místě Santa Mana de Albarracín nocovali.
Infanti z Carriónu nešetří ostruhami,
už jsou s Abengalbónem v Molině mezi Maury.
Když o tom ten Maur zvěděl, velmi zaplesal nad tím,
s velkým jásotem jel jim v ústrety k uvítání.
Bože, jak ten je hostil, jak plnil jejich přání!
Nazítří po ránu je sám dále doprovází
s dvěma stovkami jezdců, kteří je mají chránit.
Zdolali horský hřbet, Luzón je nazývaný.

Cidovým dcerám Maur věnoval skvělé dary,
každému infantovi dobrého koně navíc.
Zdolali Arbujuelo a před Jalónem stáli,
v místě Ansarera zvaném si odpočali.
Z přátelství k Cidovi se ten Maur takto snažil.
Ukázal Abengalbón své bohatství těm bratřím,
infanti se hned zrádně na Maura domlouvali:
„Ježto Cidovy dcery zanechat chceme tady,
Maura Abengalbóna mohli bychom tu zabít;
potom by bylo naše jmění, které mu patří.
Všechno to bude naše, jako carriónské statky;
proti nám nedokáže Cid nic se svými právy."
Ale když Carriónští tu zradu domlouvali,
slyšel je jeden Maur, byl naší řeči znalý;
Abengalbónovi co slyšel, nezatajil:
„Měj se tu na pozoru, můj pane, jsou to vrazi,
na tvé smrti se právě infanti domlouvali."
Abengalbón byl chrabrý, vůbec žádný strach neměl,
s dvěma sty svými jezdci za Carriónskými jede.
Zastavil před infanty, zbraně měl přichystané,
a co těm dvěma řekl, rozpálilo jim tváře:
„Co jsem vám udělal, ptám se, carriónští páni?
Já jsem vám sloužil věrně, vy jste mou smrt domlouvali!
Jen pro přítele Cida, že jde o jeho zetě,
teď neudělám s vámi, co by letělo světem,
a nedopravím zpátky Cidovy dcery skvělé;
do Carriónu by žádný z vás dvou se vrátit nesměl!

Já vás opustím tady, jste zločinci a zrádci.
Doño Elviro a Sol, dovolte, já se vracím,
pověsti Carriónských si velmi málo vážím.
Kéž se to líbí Bohu, světa králi a vládci,

aby se Válečníku ty sňatky zamlouvaly!“
Toto jim tedy řekl ten Maur a hned se vrací.
Když přes Jalón se brodí, zbraň mají všichni v dlani;
a že měl zdravý rozum, do Moliny se vrátil.
Infanti z Carriónu se z Ansarery vzdálí,
na cestu ve dne v noci se bez oddechu dali,
Atienzu, hrubou tvrz, nalevo zanechali,
pohoří Miedes velmi spěšně též překonali,
Jasnými Horami jedou, nešetří ostruhami,
Grizu, kde Álamos sídlil, nalevo zase mají,
Elfa tam v jeskyních žila, v těch místech ukrýval ji;
San Esteban je vpravo, ale zůstává v dáli.
V dubině u Corpesu infanti zastavili;
vysoké hory jsou tu, větve se do oblak tyčí,
dravá zvěř všude kolem toulá se houštinami.
Našli zelenou louku a čistý pramen na ní,
infanti z Carriónu rozbít stan přikázali,
se všemi svými lidmi v tom místě nocovali.
Svým ženám lásku dokazují a v náruči je mají;
zle se jim odvděčili nedlouho po svítání.
Kázali všechno jmění a zboží naložit na soumary,
strhnout stan přikázali, kde právě nocovali,
svou družinu a čeleď napřed odeslali.
Infanti z Carriónu to takto přikázali,
aby tam žádné ženy ani muži nezůstali,
jen doña Elvira a Sol, jejich zákonné paní;
potěšit se prý chtějí s nimi dle svého přání.
Všichni už odjeli, a ti čtyři jsou sami.
Infanti z Carriónu zlý úmysl však mají:
„Doño Elviro a Sol, vězte, že jste tu samy,
tady vás potupíme, v těch lesích nehostinných.
My odsud odjedeme, a vás necháme tady;

2690 *2700* *2710*

vy nikdy nepoznáte naše carriónské statky!
K Cidovi donesou se jistotně o tom zprávy.
To bude pomsta za to, co bylo s tím lvem hanby."
Na místě strhali z nich pláště a kožešiny
a nahé nechali je v košilích, ve spodnicích.
Ti zrádci neurvalí ostruhy připjali si,
do ruky řemení berou, to silné, od podpínky.
Když paní viděly to, doña Sol praví bratřím:
„Pro Boha pro živého, done Fernando a Diego taky!
Dva velké meče máte, pevné, s ostrými břity,
Kalený je ten první, druhý Ulitý zvaný,
budeme mučednice, když setnete nám hlavy;
bude se o tom mluvit mezi křesťany i Maury.
Že si to zasloužíme, na tom není zbla pravdy.
Nedopusťte se na nás tak odpudivé zrady!
Vždyť o čest byste přišli, kdybyste nás zbičovali,
u soudu nebo u dvora by vás za to odsoudili."
Ale nic platno není paním to domlouvání.
Infanti z Carriónu začali s bičováním,
řemením podpěnkovým bijí je jako kati,
bolest jim způsobují ostrými ostruhami,
košile rozšvihali, tělo jim rozdrásali;
nevinná krev se řine těm paním po spodnicích.
Však už to obě paní u srdce silně cítí.
Ach to by bylo štěstí, kdyby Bůh v nebi ráčil
dopustit, aby můj Cid objevil se teď tady!
Tak je tam zbičovali, až v bezvědomí padly
v košilích zkrvavených, s krví i na spodnicích.
Unavení jsou oba tím, jak je bičovali,
sázeli se, kdo lepší ránu kdy uštědří jim.
Doña Elvira a Sol už hlásku nevydají;
v dubině u Corpesu je co mrtvé zůstavili.

Odnesli jim i pláště, kožíšky z hranostaje,
v mdlobách je zanechali, vězte, ve spodním prádle, *2750*
na pospas dravým ptákům a šelmám toho kraje.
Mysleli, že jsou mrtvé, a ne, že do mdlob padlé.
Ach toho štěstí, kdyby se můj Cid objevil náhle!

Infanti z Carriónu za mrtvé už je měli, *2754-5*
mysleli, že těm dvěma žádné pomoci není.
Chvástat se začínají, když horami pak jeli:
„Dnes jsme se tedy dobře pomstili za manželství.
Neměli jsme si vůbec brát ty dvě za své ženy,
přes všechno jejich žadonění, *2760*
protože tento svazek nás vůbec hoden nebyl.
Toto je naše pomsta za lva a pohanění."

Infanti z Carriónu chvástat se počínají.
K Félixi Muñozovi se ale nyní vrátím;
byl to synovec Cidu Válečníkovi drahý.
Jen nerad jede napřed, jak infanti přikázali.
Po cestě od sestřenic srdce ho divně pálí;
brzy se od ostatních oddělil, stranou vzdálil,
do hlubokého lesa zabočil s odhodláním,
že počká na sestřenky, jestli pojedou za ním, *2770*
anebo aby zvěděl, co s nimi udělali.
Viděl je přijíždět a slyšel, jak se baví,
oni ho neviděli a nepodezřívali.
Vězte, že smrti by neunikl, kdyby ho spatřili bratři.
Infanti jedou dále, nešetří ostruhami.
Félix Muñoz se v jejich stopách vrátil,
sestřenky našel, skoro už umíraly.
S voláním „Sestřenice!" sesedl s koně zatím,
ke stromu uvázal ho a k sestřenicím kráčí.

„Doño Elviro a Sol, mé sestřenky! Ti zrádci!
Tento hanebný skutek dopadne na infanty!
Dej Bůh, ať dočkají se pomsty a věčné hanby!“
Ze mdlob pak budí obě ubohé paní.
Tak dobité jsou obě, že hlásku nevydají.
Srdce mu puká žalem a volá k sestřenicím:
„Doño Elviro a Sol! Mé sestřenky a paní!
Sestřenky, probuďte se, pro Kristovy drahé rány!
Dokud je ještě světlo, než noc se ujme vlády,
aby nás v tomto lese divoké šelmy nesežraly!“
Doña Elvíra a Sol se ze mdlob probírají,
už otevřely oči a Félixe Muñoze spatří.
„Vzchopte se, sestřenice, pro Kristovy drahé rány!
Jakmile pohřeší mě infanti, bez meškání
vyrazí nazpět, aby mě vyhledali.
Zahyneme tu, jestli nás Bůh nebude chránit!“
S velikým žalem doña Sol na to praví:
„Synovče, odvděčí se vám Cid, náš otec chrabrý!
Dejte nám vody, a Bůh vám zaplať za ni!“
Félix Muñoz si sundá klobouk z hlavy,
je dosud jako nový, před cestou kupovaný,
vody pak do něj nabral a sestřenkám dal napít;
velikou žízeň měly, pily, co hrdlo ráčí.
Prosil je velmi snažně, až tedy obě vstaly.
Stále je utěšuje, odvahy dodává jim,
až přece vzchopily se, a on víc neotálí,
ve velkém spěchu obě na koně vsadí.
Pak vlastním pláštěm obě sestřenky zakryl.
Za uzdu vede koně, chvatně se odtud vzdálí.
Tak všichni tři z corpeské dubiny vyšli,
uprostřed noci se z lesa vynořili.
Dorazil k vodám Duera se svými sestřenkami,

ve věži doni Urraky útulek našly.
Do San Estebanu Félix Muñoz se vrací.
Našel tam Diega Télleze, k Álvaru Fáňezi patřil.
Když vyslechl ty zprávy, lítost ho v srdci pálí;
koně a muly vzal, vzal také krásné šaty,
doňu Elviru a Sol přivezl od Urraky
do San Estebanu, aby tam přebývaly,
a jak nejlépe mohl, pomáhal jim.
Lidé ze San Estebanu, opatrností známí,
když se to dověděli, z duše je litovali;
Válečníkovým dcerám odvahu dodávají.
Tak zůstanou tam obě, dokud se neuzdraví.
Carriónští infanti se dále vychloubali.
Nic se to nelíbilo donu Alfonsu, králi.
Do města Valencie poslali tyto zprávy.
Když můj Cid vyslechl vše, co mu vzkazovali,
drahnou chvíli uvažoval nad tím,
ruku pozvedl k bradě a hustý vous si hladí:
„Dík vzdávám Kristu, světa pánu a vládci,
že infanti z Carriónu mi tak vděk prokázali!
Při vousech, které nikdo mi nikdy nerval z brady,
infanti z Carriónu mě o mou čest nepřipraví!
Uvidí, že mé dcery se ještě dobře vdají!“
Zarmoucený je Cid a všichni jeho mani,
i Álvar Fáňez, všechny to v srdci pálí.
Minaya s Bermúdezem na koně nasedají,
též Martín Antolínez, Burgosan velmi slavný.
Můj Cid s dvěma sty jezdci je poslal za dcerami;
ať jedou ve dne v noci, řekl jim s velikým naléháním,
a přivezou mu obě do Valencie zpátky.
Ti rozkaz mého Cida splnili bez meškání,
hned spěšně jedou dnem nocí bez přestávky.

Dojeli do Gormazu, hradby ho obklopují.
tom hradu vpravdě jen jednou nocovali.
Do San Estebanu došly mezitím zprávy,
že pro své sestřenice Minaya se tam staví.
Muži v San Estebanu, jako mužové správní,
Minayu přivítali, i všechny jeho lidi.
Přinesli Minayovi ten večer velké dary;
nechtěl je od nich vzít, velice děkoval jim:
„Díky, mužové ze San Estebanu, kteří jste u toho byli,
za čest, kterou jste nám vzdali, když se ty věci staly.
Velice je vám vděčný můj Cid tam, kde nyní svůj čas tráví,
za něj to vyřizuji, místo něho jsem tady.
Při Bohu na nebesích, dobrá odměna vám patří."
Všichni jsou spokojeni, za to mu děkovali;
k noclehu chystají se, aby si odpočali.
Minaya zatím zajde za svými sestřenkami,
doňa Elvira a Sol na něj oči upírají:
„Tolik vám děkujeme, jako byste byl Spasitelem samým!
Vy Jemu poděkujte, že jsme se naživu zachovaly.
Za čas, až budeme ve Valencii zpátky,
budeme vyprávět, co zažily jsme hanby."

Plakali velmi hořce paní i Álvar Fáñez
a Pero Bermúdez byl také zarmoucený:
„Doňo Elviro a Sol, nemějte obavy žádné,
když jste živy a zdrávy a víc újmy na vás není.
Je po bohatém sňatku, ale čeká vás lepší.
Však brzy pomstíme už Válečníkovy dcery!"
Velikou radost mají, nocují na tom hradě.
Nazítří po ránu zpátky vyrazit chtějí,
ze San Estebanu je nazpět provázejí,
až k řece Amoru společně s nimi jeli

a tam se rozloučili, domů se navracejí;
Minaya s paními jedou dále, i jeho věrní.
Vpravo od San Estebanu do Alcoceby vjeli,
ke Královskému brodu přijeli unavení,
ve vsi Berlanga zvané si na první noc lehli.
Nazítří po ránu na koně znovu sedli,
v místě Medina zvaném družina přes noc leží;
z Mediny do Moliny na druhý den pak jeli.
Maur Abengalbón je ze srdce potěšený,
vyjel jim v ústrety a dal jim pozdravení,
z přátelství k Cidovi pozval je na večeři.
Do Valencie potom odtamtud přímo jeli.
Zrozenec šťastné chvíle nečeká po té zprávě,
hned jim v ústrety cválá a má velice naspěch;
z radosti vyhazuje můj Cid do vzduchu zbraně.
Jde obejmout můj Cid Válečník svoje dcery,
a když je obě zlíbal, usmívá se jak předtím:
„Už jste zde, dcery moje? Ať vás Bůh obě střeží!
Ač jsem ctil vůli krále, spokojený jsem nebyl.
Kéž dá Spasitel, který sídlí v nebi,
abych vás příště provdal líp, než se stalo tehdy.
Kéž mi Bůh dopřeje pomsty na mých carriónských zetích!“
Ruce políbily otci dcery s pláčem.
Zbraně vyhazují, do města všichni vešli.
Paní Jimena měla velikou radost také.
Zrozenec šťastné chvíle chce jednat bez prodlení;
tajně promluvil k některým ze svých věrných,
krále Alfonsa o tom zpravit poselstvím chtějí.
„Kde jsi, Muño Gustiozi, ty vazale můj chrabrý?
Věru ve šťastné chvíli jsme tě na můj dvůr vzali!
Odvez do Kastilie poselství Alfonsu králi.
Polib mu za mě ruku, že jsem věrný a stálý

a že jsem jeho vazal a on je můj pán navždy.
Že mě infanti z Carriónu potupit neváhali,
to ať na srdci a v duši dobrého krále pálí.
On moje dcery provdal, ne z vůle mé se vdaly.
Když už se dopustili velké urážky na nich
a padá-li též na nás jistý díl této hany,
tou i onou čest krále Alfonse pošlapali.
Odvezli mnoho věcí, všechny mé cenné dary,
a toto zneuctění mě navíc k tomu pálí.
Ať k soudu nebo dvoru jsou oba předvoláni,
aby se síle práva Carriónští podvolili,
neboť veliký hněv mám v srdci a tak mě pálí."
Muño Gustioz odcválal bez meškání
a s ním dva rytířové, kteří mu slouží rádi,
a dva zbrojnoši s nimi, na dvoře vychovaní.
Vyjeli z Valencie a jedou bez ustání,
ve dne v noci si oddechu nedopřáli.
Krále Alfonsa v Sahagúnu vyhledali.
Král vládne v Kastilii a též v leónském kraji,
jemu i Asturie až po San Salvador patří
a také v Santiagu je vládcem svrchovaným;
hrabata z Galicie ho též za pána mají.
Když Muño Gustioz sesedl, hned do kostela zašli,
před světci poklekl, modlil se k světa vládci.
Zamířil do paláce, kde se dvůr vynachází,
z každé strany ho rytíř co pána doprovází.
Když vstoupili až do míst, kde se dvůr vynachází,
král poznal Muña Gustioze, sotva je všechny spatřil.
Povstal král a dal jim dobré uvítání.
Poklekl na kolena a poklonil se králi,
tento Muño Gustioz políbil nohy králi:
„Milost, králi! Mnohé země vás pánem uznávají!

Ruce i nohy vám líbá Cid prostřednictvím naším;
on je vždy vaším vazalem, vy jeho pánem navždy.
Provdal jste jeho dcery za ty carriónské bratry,
byl to vznešený sňatek, bylo to vaše přání.
Víte už o pohaně, o té urážce na cti,
kterak nás urazili ti dva carriónští bratři?
Válečníkovy dcery do krve zbičovali,
zbité a obnažené je u své velké hanby
v dubině u Corpesu bezmocné zanechali
napospas dravé zvěři a ptákům mrchožravým.
Ale hle, jeho dcery jsou ve Valencii zdrávy.
Proto vám líbá ruce jako váš vazal navždy,
aby k soudu či sněmu dostali předvolání.
Jeho čest urazili, vaši však více, králi;
a teď, když o tom víte, kéž vás to také pálí,
ať můj Cid dovolá se práva nad těmi bratry!“
Král drahnou chvíli mlčel, přemýšlel a pak pravil:
„Po pravdě ti to říkám, že mě to v srdci pálí,
a v tom máš také pravdu, Muño Gustiozi drahý,
že já Cidovy dcery jsem provdal za infanty;
v dobré víře, v prospěch té dvojí svatby.
Kéž by se nebývaly uzavřely ty sňatky!
Mne, jako mého Cida, velmi to v srdci pálí.
K právu mu dopomůžu, ať mě Spasitel chrání!
Ač nechtěl jsem to dříve, nebylo to mým přáním,
rozešlu po království se svými posly zprávy,
aby se do Toleda ke sněmu odebrali
hrabata, šlechticové a urození páni.
Dám příkaz, aby přišli i ti carriónští bratři,
aby zadostiučinění mému Cidovi dali;
a aby ten spor skončil, pokud se mi to zdaří.
Řekněte Válečníku, zrozenci šťastné chvíle,

ať připraví se na sněm se svými v sedmi týdnech,
že v Toledu je čekám, ta lhůta už teď plyne.
Z přátelství k Cidovi svolávám ten sněm dříve.
Pozdravte mi je všechny, ať chovají se klidně;
zadostiučinění dostane se jim jistě."
Muño Gustioz se loučí, k Cidovi navrátí se.
Jak král Alfonso řekl, začal se starat ihned;
Alfonsa Kastilského nic nezadrží v díle.
Do Leónu a Santiaga královské listy píše,
Portugalcům a také vazalům z Galicie,
Carriónským posílá je, i šlechtě z Kastilie,
že do Toleda svolal ctěný král sněm své říše,
aby se shromáždili všichni po sedmi týdnech;
ať nepovažuje se za vazala, kdo by sněm opomíjel.
Do všech držav, kde vládne, král posly s listy vyšle,
ať vazalové splní, co přikázal v tom listě.

Infanty z Carriónu to začíná už trápit,
že teď král do Toleda svolává sněmování.
Že můj Cid dostaví se, zmírají oba strachy.
Se všemi příbuznými se o té věci radí,
nechtějí na sněm, králi se omlouvají.
I řekl král: „Před tím ať Bůh mě chrání!
Neboť tam přijede můj Cid, Válečník chrabrý,
musíte mu dát právo, je na vás rozhněvaný.
Kdo toto neučiní a sněmu se nezúčastní,
v mé zemi nemá místa, neboť mou přízeň ztratí."
Už vědí Carriónští, co v té věci dělat mají,
se všemi příbuznými se o tom znovu radí.
Hrabě don García přijel k nim na pozvání,
Cidův nepřítel je to, vždycky mu všechno hatí;
infantům z Carriónu dal tedy hrabě rady.

Lhůta se přiblížila, sněm už má brzy začít.
Dobrý král don Alfons přijel s prvními pány,
též hrabě don Enrique a hrabě don Ramón slavný,
císaře pozdějšího otec dobrý a milý;
hrabě don Fruela i hrabě don Beltrán přišli.
Z jeho království jsou tu mnozí učenci známí,
ze všech stran Kastilie ti nejlepší jsou tady.
I hrabě don García z Carriónu na sněm přibyl.
Také Ansur González, Gonzalo Ansúrez za ním,
a Diego i Fernando jsou tam, oba ti bratři,
a s nimi mnoho lidí, které si na sněm vzali;
urážet mého Cida si totiž předsevzali.
Proto i odevšad sem na sněm přispěchali.
Zrozenec šťastné chvíle se dosud nedostavil
a král se hněvá, že se tak omeškali.
Až pátého dne přijel můj Cid, Válečník chrabrý.
Álvara Fáňeze vyslal dopředu s přikázáním,
aby políbil ruce jeho pánu a králi
a vyřídil, že přijede ještě téhož dne za tmy.
Když toto uslyšel, král byl ze srdce šťastný.
V početném doprovodu jel vstříc se svými many
zrozenci šťastné chvíle, aby ho uvítali.
Můj Cid a jeho věrní dobré zásoby mají,
s takovým dobrým pánem je dobrý voják každý.
Když dobrý král Alfonso už do tváře mu patří,
k zemi se vrhl můj Cid, Válečník chrabrý;
chce vzdát čest svému pánu, pokořit se chce králi.
Když to král uviděl, na místě mu v tom bránil:
„U svatého Isidora, to není moje přání!
Nasedněte, můj Cide, jinak nebudu šťastný;
z duše a ze srdce se my dva máme vždy zdravit.
To, co vás nejvíc trápí, mě také v srdci pálí.

Dej Bůh, aby se vámi poctilo sněmování.“
„Amen!“ řekl můj Cid, Válečník dobrý a chrabrý,
ruku mu políbil a objetím ho zdraví:
„Vzdávám dík Bohu, že vás vidím, můj králi!
Vám i hraběti donu Ramónovi se klaním,
hraběti donu Enriquovi a všem, kteří jsou tady.
Ať předně vás, můj pane, i s přáteli Bůh chrání!
Má žena doña Jimena, vznešená a ctná paní,
ruce vám líbá, pane, a moje dcery taky.
Co se nám přihodilo, kéž vás též v srdci pálí.“
Odpověděl král: „Tak jest, ať Bůh mě chrání!“

Král s průvodem se vrací do Toleda.
Té noci se můj Cid přes řeku Tajo nedal.
„Milost, můj králi, ať vás Spasitel chrání!
Vy, pane můj, vstupte do toho města,
a já v San Servandu tuto noc zatím přečkám.
Mí věrní bojovníci sem přijdou za večera;
na tomto svatém místě chci na modlitbách meškat.
Brzy ráno vstoupím do toho města,
ke dvoru dostavím se jistotně do oběda.“
I řekl král: „Nic proti tomu nemám.“
Král don Alfonso do Toleda pak vejde,
můj Cid Ruy Díaz v San Servandu seděl.
Kázal zapálit svíce a na oltáři nechat;
v té svatyni chce bdít už od večera,
modlit se k Stvořiteli a tajně se svými jednat.
S Minayou je tam Cidova družina věrná;
a ještě před svítáním je ta věc domluvena.

Nežli se rozednilo, už sloužili mši jitřní,
modlitby i ta mše skončily za svítání,

i dali velmi dobré a cenné milodary.
„Vy, Álvare Fáňezi, jste mojí pravou paží;
vy se mnou pojedete, biskup pan Jeroným s vámi,
Pero Bermúdez rovněž a Muño Gustioz taky,
i Martín Antolínez, Burgosan ctný a slavný,
i Álvar Alvarez a Álvar Salvadórez tady,
i Martín Muñoz, od narození šťastný,
i Félix Muñoz, můj synovec drahý;
Malanda půjde se mnou, moudrostí svou všem známý,
i Galindo Garcíaz, Aragonec všem milý;
k těmto ať přidruží se sto těch nejlepších našich.
Oblečte dlouhé pláště, ať není vidět zbraní,
ať také bílý pancíř vám dobře zakrývají;
a přes brnění mějte hermelín, kožešiny,
dobře se zašněrujte, ať nikdo nic neuvidí;
pod plášti mějte meče s nabroušenými břity.
Na tento způsob chci jít na toto sněmování,
budu žádat své právo a budu je tam hájit.
Jestli infanti z Carriónu se o spor budou snažit,
s takovou stovkou věrných já neznám žádné strachy.“
Odpověděli všichni: „Pane, to chceme rádi!“
Všichni jsou připraveni, jak jim to můj Cid pravil.
Zrozenec šťastné chvíle v té věci neotálí;
spodky z dobrého plátna na nohy navléká si,
obul se do střevíců překrásně udělaných;
košili bílou vzal si, že jako slunce září,
zlaté a stříbrné jsou všechny ty spony na ní;
že objednal ji předem, rukáv mu není krátký.
Přes ni pak oblékl si krásný hedvábný pláštík,
v každý mžik zablyští se, je zlatem vyšívaný,
navrch má rudý kožich, též zlatem lemovaný,
vždy si ho bere můj Cid, Válečník chrabrý.

Na hlavu klade kuklu z velice jemné látky,
zlatem je vyšívaná, šitá dle objednávky,
aby dobrému Cidu nepotrhala vlasy.
Své velmi dlouhé vousy sepjal pomocí pásky;
toto pak dělá proto, aby si všechno své dobře chránil.
Navrch si vezme plášť, a ten je velmi drahý,
takového si všimne z těch, kdo jsou tu s ním, každý.
Stovce svých věrných kázal, aby se přichystali,
ze San Servanda jedou spěšně a bez meškání;
můj Cid, tak vystrojený, odcválal k sněmování.
U vnější brány města pomalu sesedají.
Můj Cid se svými lidmi tam opatrně vchází;
on kráčí uprostřed, těch sto ho doprovází.
Když zrozence šťastné chvíle na prahu síně spatřil,
dobrý král Alfons vstal a po něm rovněž vstali
hrabě don Enrique a hrabě don Ramón za ním;
od této chvíle, vězte, s velikou poctou tady
zrozence šťastné chvíle na sněmu přijímají.
Crespo de Graňón patřil k těm, kteří nepovstali,
a s nimi i ti, kteří k infantům z Carriónu patří.
„Posaďte se sem, Cide," král Válečníku pravil,
„na tu lavici, kterou jste mi dal s dalšími dary.
Vy jste lepší než my, i když to některé pálí."
Dobyvatel Valencie se s velkými díky brání:
„Zůstaňte na lavici, můj pane a můj králi,
já a zde moji věrní se posadíme tady."
To, co řekl můj Cid, se z duše líbilo králi.
Můj Cid se posadil na jednu z hladkých lavic,
kolem něj posadí se sto, co ho doprovází.
Prohlížejí si Cida všichni přítomní páni,
i jeho dlouhé vousy sepnuté pomocí pásky;
vyhlíží urozeně, jak jedná a jak se tváří.

Carriónští infanti hanbou se na něj hledět neodváží.
Dobrý král don Alfons povstal a toto pravil:
„Slyšte mě, moji věrní, ať Spasitel vás chrání!
Svolal jsem, co jsem králem, pouze dvě sněmování:
to první do Burgosu, do Carriónu pak další;
potřetí do Toleda volám vás na porady
pro lásku k Cidovi, Válečník je on chrabrý,
aby mu Carriónští zadostiučinění dali.
Velmi ho urazili, jak víme všichni tady.
Chci, aby hrabě don Enrique a hrabě don Ramón soudci byli,
i všechna hrabata, ke stranám nepatří-li.
Napněte tedy mysli, skutky jsou vám všem známy,
ať dáte průchod právu; já nejsem pro bezpráví.
Jedna i druhá strana ať zde mír zachovají.
Při svatém Isidoru, kdo naruší sněmování,
ten půjde do vyhnanství a moji přízeň ztratí.
Komu se právo přizná, tomu já budu stranit.
Ptejte se mého Cida, Válečník je to chrabrý,
uvidíme, co řeknou na to carriónští bratři.“
Můj Cid ruku políbil králi a k hovoru se staví:
„Velice děkuji vám, můj pane a můj králi,
že jste tento sněm svolal kvůli mně a z té lásky.
Toto já právem žádám od těch carriónských bratří.
Pro opuštěné dcery jsem já nedošel hany;
vy víte, co teď dělat, když jste je vyvdal, králi.
Ale když z Valencie mé dcery s sebou vzali,
miloval jsem je obě z té duše plné lásky.
Dva meče dal jsem zeťům, Kalený a Ulitý jsou zvány,
ty jsem v poctivém boji získal jako muž řádný,
aby vám sloužili s nimi a dobyli si slávy.
V dubině u Corpesu mé dcery opustili,
takže už se mnou nechtějí nic mít a já k nim lásku ztratil.

3130 *3140* *3150*

Už nejsou mými zeti, ať mi ty meče vrátí.“
„To je i spravedlivé,“ soudcové na to praví.
Řekl hrabě don García: „O tom se chceme radit.“
Infanti z Carriónu se ihned nato vzdálí
se svými příbuznými a všemi, kdo k nim patří.
Rychle to projednali a dohodli se záhy:
„Ještě Cid Válečník laskavě jedná s námi,
že za pohanu svých dcer nechce po nás nic navíc.
Dohodněme se tedy a povězme to králi.
Dejme mu jeho meče, tím skončí stěžování,
až je bude mít nazpět, opustí sněmování;
víc po nás chtít nesmí Cid, Válečník přezdívaný!“
S takovým rozhodnutím se znovu na sněm vrátí:
„Milost, done Alfonsi, náš pane a náš králi!
Pravda, dva meče dal nám, byly to od něj dary;
že je teď od nás žádá, záleží mu tak na nich,
ve vaší přítomnosti zde mu je chceme vrátit.“
Vytáhli oba meče, Kalený a Ulitý jsou zvány,
do rukou vložili je svému pánu a králi.
Vytáhl meče z pochvy, celý sněm jasem září
od břitů bez poskvrny, jilců a záštit zlatých.
Velmi je obdivují na sněmu všichni výborní páni.
Když mu král podal meče, ruce políbil králi,
odešel do lavice, kde sedí, tam se vrátil;
obrací oba v rukou, jestli je to ten pravý,
můj Cid je dobře zná, neoklame ho žádný.
Celý se rozveselil, rázem je usměvavý,
pozvedl ruku vzhůru, dlouhé vousy si hladí:
„Při vousech, které nikdo mi nikdy nerval z brady,
mé dcery dojdou pomsty skrze ty meče tady!“
Synovce dona Pedra pak jménem zavolá si,
meč Ulitý mu podá, napřáhne k němu paži:

„Zde máte, synovče můj, však polepší si s vámi!“ *3190*
Martínu Antolínezi, Burgosan je to slavný,
meč Kalený pak podá, napřáhne k němu paži:
„Martíne Antolínezi, vy Burgosane slavný
meč Kalený vezměte si, velkému pánu patřil,
hrabě Ramón Berenguer z Barcelony ho vlastnil.
A proto vám ho dávám, abyste si ho vážil.
Vím, že vám první možnost bude hned k tomu stačit,
abyste si jím dobyl velkou čest a též statky.“ *3197b*
Ten mu políbil ruku, meč vzal a sevřel v dlani.
Znovu z lavice povstal můj Cid Válečník chrabrý:
„Dík vzdávám Stvořiteli i vám, pane a králi, *3200*
ohledně mečů jsem už spokojený, že jsem je dostal zpátky.
Ale mám další žádost a stížnost na infanty.
Když tehdy z Valencie si moje dcery vzali,
dal jsem jim tři tisíce, v zlatě a stříbře marky.
Když tamto udělali, s tímto vším skoncovali;
už nejsou mými zeti, ať mi mé peníze vrátí.“
Teď byste měli vidět, jak se infanti tváří.
„Ano, či ne, odpovězte!“ hrabě don Ramón praví.
Infanti z Carriónu na to však namítají:
„Proto jsme Cidu Válečníku ty meče odevzdali, *3210*
aby dál už nic nechtěl, tím končí stěžování.“
„Jsme toho mínění, líbí-li se to králi,
abyste to, co žádá, Cidovi odevzdali.“
Řekl dobrý král: „Tento rozsudek platí.“
Tehdy z lavice vstal můj Cid, Válečník chrabrý:
„Vraťte, co jste z mých peněz přijali jako dary,
vraťte mi zde to všechno, anebo aspoň zčásti.“ *3216b*
Infanti z Carriónu se ihned vyšli radit;
nemohou se s tím smířit, ten obnos je dost značný;
infanti z Carriónu to utratili zatím.

S dohodou vrátili se a po svém se zas hájí:
„Dobyvatel Valencie chce po nás velké částky,
velký díl z našich peněz uchvátit se zde snaží;
mohli bychom mu splatit jen dědičnými statky.“
I řekli na to soudci, když uznali to ti bratři:
„Jestli je s tím Cid svolný, z nás není proti žádný.
Přikazujeme ale, aby náhrady nabyl
od vás Cid přímo tady, na tomto sněmování.“
Na tato slova soudců dobrý král Alfons pravil:
„My tedy uznáváme žádost o tyto platby,
po právu vymáhá je můj Cid, Válečník chrabrý.
Z oněch tří tisíc marek dvě stě mám s sebou tady;
infanti z Carriónu mi je už dříve dali.
Že jsou tak potřební, chci jim ten obnos vrátit,
ať zrozenci šťastné chvíle Cidu ho odevzdají;
nechci peníze od nich, když mají nedoplatky.“
Pravil Fernán González: „Nemáme peněz tady.“
Hrabě don Ramón na to tuto odpověď dá jim:
„Utratili jste mnoho peněz v stříbře i zlatých.
Rozsudek vynášíme, kéž se líbí i králi:
Zaplatíte mu zbožím, ať Válečník to schválí.“
Už věděli, co dělat oba carriónští bratři.
Přivedli mnoho koní, rychlých a vskutku krásných,
mnoho širokých mul a jízdních koní statných,
mnoho výborných mečů se vším, co k tomu patří;
a přijal to můj Cid, když sněm dal toto dobrozdání.
To nad těch dvě stě marek, které mu dobrý král vrátil,
zrozenci šťastné chvíle infanti odevzdali;
u jiných dlužili si, co měli, nemohlo stačit.
Vězte, že ten soud špatně dopadl pro infanty.

To zboží za dluh vzal Cid od těch infantů; *3250*
jeho čeleď má v péči mnoho koní a mul.
Hned mají další stížnost, když už je smazán dluh:
„Milost, můj pane králi, ať ochrání vás Bůh!
Nemůžu nevzpomenout největší urážku.
Slyš mě, sněme, mou bídu si dobře představuj!
Carriónští infanti mi vmetli v tvář urážku,
musím je tedy vyzvat na souboj stůj co stůj.

Co jsem vám udělal, infanti, carriónští bratři?
Ať žertem nebo vážně, kdy jsem vás slovem zranil?
Hned to zde napravím, dá-li sněm dobrozdání. *3259b*
Proč látku mého srdce jste mi tak rozsápali? *3260*
Dal jsem vám svoje dcery, když jste se domů brali,
s velkými poctami a též s bohatstvím značným.
Když jste mé dcery nechtěli, vy dva prašiví zrádci,
proč jste je nenechali v domovské Valencii?
Proč jste je ostruhami a řemením zkrvavili?
V corpeské dubině jste je opustili,
na pospas dravé zvěři a mrchožroutům zůstavili;
za to, co jste učinili, jste mnoho ztratili na cti!
Jestli mi neodpovíte, ať sněm se o tom radí!“

Hrabě don García ze své lavice vstane: *3270*
„Milost, můj králi, nejlepší z celých Španěl!
Přijel Cid Válečník, dostavil se sem na sněm,
nechal si narůst vousy, těší se dlouhé bradě;
někteří se ho bojí a jiné děsí zase.
Carriónští infanti jsou z rodiny tolik slavné,
že jeho dcery i co konkubíny jsou pro ně nevítané.
Kdo by jim je chtěl nutit co ženy řádně vdané?
Jen dobře udělali, že je nechali, pane.

To, co Cid říká, my tady odmítáme!“
Tehdy Cid Válečník si dlouhé vousy zamne: *3280*
„Díky Bohu, který nebi i zemi vládne!
Proto mám dlouhé vousy, že si jich hledím, hrabě!
Čím vám vadí má brada, že mi ji vyčítáte?
Co mi vous začal růst, já si ho hledím, hrabě.
Žádný smrtelník ještě netahal mě za něj,
aniž kdy nějaký Maur anebo křesťan rval mě
tak, jako já vás, hrabě, u Cabry, při tom hradě;
když jsem se zmocnil Cabry a vaší brady také,
z vašich vousů si vyrval pár chlupů každý chlapec;
ještě vám nedorostlo, co jsem vám vyrval z tváře.“ *3290*

Fernán González na nohy se hned staví,
a teď uslyšíte, co na to s křikem praví:
„Přestaňte už, Cide, o tomto dál se bavit!
Dostal jste, co jste žádal za své peníze a statky.
Ať nenarůstají spory mezi námi a vámi.
Hrabata z Carriónu jsme, náš rod je velmi slavný!
Královské a císařské dcery by nám naroveň stály,
nám se nesluší ženit s dcerami zemanskými.
Dobře jsme udělali, že jsme je opustili;
svou cenou jsme si jisti a neslevíme na ní!“ *3300*

Můj Cid Ruy Díaz hledí na Pera Bermúdeze:
„Mluv, Pero Němý, ty, který mlčíš věčně!
Jsou to mé dcery a tvé sestřenky přece!
Co mně tu říkají, dotýká se i tebe.
Když jim odpovím já, ty s nimi nestřetneš se!“

Pero Bermúdez mluvit začne.
Zadrhl se mu jazyk, vyjadřuje se špatně,

ale když jednou začal, věžte, že nepřestane:
„Řeknu vám, můj Cide, že takový zvyk máte,
že na sněmu mě stále Pero Němý nazýváte.
Sám dobře víte, že se neudržím dále;
na mě je spolehnutí, vím, co mám dělat, pane.
Fernando, ty lžeš ve všem, co tady posloucháme.
Díky Válečníkovi jsi na cti získal značně.
O tvých podvodech povím, ať jsou všem tady známé.
Pamatuješ se na boj u Valencie slavné?
Žádal jsi Válečníka, že chceš první vyzkoušet zbraně;
uviděls Maura a hrnul ses na něj;
než jste se střetli, rychle na útěk dal ses.
Kdybych tam nebyl já, Maur by tě zdolal hravě.
Předjel jsem tě a prudce se střetl s Maurem,
ze sedla jsem ho srazil kopím při první ráně.
Pomlčel jsem však o tom, koně jsem ti dal tajně;
do dnešního dne jsem to nikomu nevyprávěl.
Před mým Cidem a ostatními ses chvástal nepřestajně,
žes toho Maura zabil, a hrdinou ses stavěl.
Věřili ti to všichni a nemají to za lež.
Jsi jistě sličný, ale v boji podobný babě!
Máš jen chlubivý jazyk! Že se hanbou nepropadneš!
Připomeň si, jak ses pak znovu ztrapnil.
Na tu příhodu se lvem ve Valencii vzpomínáš si?
Jak můj Cid tvrdě spal a lev se z klece vzdálil.
Cos ty, Fernando, dělal, celý bez sebe strachy?
Zalezls pod lavici, Cid Válečník spal na ní.
Tam ses, Fernando, schoval, zasloužíš pohrdání!
Obstoupili jsme lavici, chtěli jsme Cida chránit.
Dobyvateli Valencie to přetrhlo spaní,
z lavice tehdy vstal a pro toho lva kráčí.
Lev počkal na mého Cida, sám hlavu před ním sklání;

za hřívu vzal ho můj Cid, do klece zavedl zpátky.
Když se potom můj Cid, dobrý Válečník, vrátil, *3340*
všude kolem svoje vazaly spatřil.
Ptal se na svoje zetě, a žádný nebyl k mání!
Dávám ti výzvu k boji, co zlovolnému zrádci!
Před králem Alfonsem chci se bít s tebou tady
jménem doni Elviry a Sol, dcer mému Cidu drahých.
Že jste je opustili, zasloužíte pohrdání!
Ony jsou jenom ženy, vy si říkáte chlapi,
a přece větší cenu nežli vy ony mají.
Až dojde k souboji, je-li to Boží přání,
potom se ukáže, že ty jsi zrádce špatný, *3350*
stvrdí se, že jsem řekl zde všechno podle pravdy."
U toho zůstalo, na tom si oba stáli.

Co Diego González řekl, teď poslyšte si tedy:
„My jsme hrabata rodem, z nejvznešenější šlechty!
Kéž se ty sňatky vůbec nebyly uzavřely
se Cidem donem Rodrigem, který stál o spříznění!
Nelitujeme toho, že jsme nechali jeho dcery,
do konce života můžou vydávat k nebi vzdechy.
Co jsme jim udělali, neposlouží jim ke cti;
proto chci bojovat s tím nejodvážnějším. *3359b*
Že jsme je zapudili, tím je naše čest větší!" *3360*
Martín Antolínez se nato zvedne také:
„Ty mlč, proradný zrádče, ty hubo zvyklá na lež!
Ten příběh se lvem z paměti nevymažeš!
Ty jsi vyběhl na dvůr, byls roztřesený strachem,
běžel ses schovat, v lisovně za trám jsi zalez;
nikdys už neoblékl ten plášť a šaty umazané.
Já se s ním budu bít, to ať je tady jasné.
Cidovy dcery, které jste opustili,

mají víc ceny než vy, kteří jste je tak zbili.
Až bude po souboji, sám přiznáš, že jsi zrádce,
že všechno, cos tu řekl, musíme mít jen za lež.“

U toho zůstalo mezi těmito dvěma.
Ansur González do paláce teď spěchá,
v hermelínovém plášti, suknice jako vlečka,
je celý zarudlý, že právě poobědval.
V tom, co tam řekl, rozumu příliš nedbal:

„Poslyšte, páni, kdo to kdy jakživ viděl?
Víte, co nového je u Cida z Vivaru, lidé?
U řeky Ubiery se s ním můžete setkat v mlýnech,
měřičné vybírat s ním, jak už je jeho zvykem!
To byl nápad, že chtěl být s Carriónskými spřízněn!“

Tehdy Muño Gustioz vystoupil z lavic:
„Mlč, proradný zrádce a chlape špatný!
Klidně si nacpeš teřich, dříve nežli jdeš na mši,
a koho nenapadáš, znechutíš svými smrady!
Přítel ani pán se od tebe nedočká pravdy,
lžeš všem, a nejvíc nebeskému králi.
S tebou se nechci přátelit ani za nic!
Donutím tě, abys přiznal, že jsi takový, jak pravím.“
Řekl král Alfonso: „Přestaňte se o tom bavit!
Kdo koho vyzval k boji, střetnou se, ať je Bůh chrání!“
Když tedy ukončili toto potýkání,
hle, dva šlechticové přišli k sněmování.
Jednomu říkají Ojarra, druhého Íñigo Jiménez zvali;
první je prostředník infanta z Navarry,
od infanta aragonského je ten další.
Políbí ruce donu Alfonsu, králi,

mého Cida Válečníka o dcery požádali,
aby se královnami Navarry a Aragonu staly;
za zákonné ženy je chtějí se ctí a s požehnáním.
Po tomto zmlkl sněm a všichni naslouchají.
Z lavice povstal můj Cid, Válečník chrabrý:
„Milost, done Alfonsi, můj pane a můj králi!
Jsem vděčný Stvořiteli a za toto ho chválím,
že z Navarry a z Aragonu mě o ně požádali!
Vy jste je předtím provdal, a ne já, králi;
hle, moje dcery jsou nadále v rukách vašich;
já sám nic neudělám bez vašeho přání."
Povstal tedy král a ztišil sněmování:
„Prosím vás, Cide, Válečníku slavný,
jestli se vám to líbí, je to i moje přání,
ať se na tomto sněmu dohodnou oba sňatky,
protože tím se zvětší vaše čest i vaše statky."
Povstal Cid Válečník, políbil ruce králi:
„Jestli se vám to líbí, souhlasím s těmi sňatky."
I řekl na to král: „Ať vám to Pán Bůh splatí!
Vám, Ojarro, a vám, Íñigo Jiménezi taky,
dávám souhlas a povoluji tady,
aby se dcery mého Cida doña Elvira a Sol vdaly
do Navarry a Aragonu za infanty,
za ženy jim je dávám se ctí a s požehnáním."
Tehdy Ojarra a íñigo Jiménez vstali,
políbili ruce donu Alfonsu, králi,
a potom mému Cidovi, Válečník je to chrabrý.
Přislíbili pak věrnost a na to přísahali,
že všechno, co se řeklo, takto, i líp, se staniž.
Líbilo se to mnohým na tomto sněmování,
infantům z Carriónu to ale velmi vadí.
Minaya Álvar Fáñez povstane nato z lavic:

3400 *3410* *3420*

„Milost žádám, můj pane a můj králi,
ať na mě pro to není Válečník nahněvaný.
Já jsem se nezúčastnil celého sněmování,
ale rád bych zde řekl o tomto svoje zdání.“
Řekl král: „To je i moje přání.
Řekněte po libosti, Minayo, co vás pálí.“
„Prosím, aby mě slyšel celý sněm, všichni páni,
protože velkou stížnost tady mám na infanty.
Z rukou krále a z mých rukou mé sestřenky si vzali
za své zákonné ženy se ctí a s požehnáním.
Velké zboží a jmění můj Cid Válečník dal jim.
K našemu zármutku je napospas ponechali.
Vyzývám je zde k boji, že jsou to podlí zrádci!
Předek vašeho rodu Gómez byl věru zdatný;
vzešel z něj mnohý hrabě ctný, statečný a slavný.
Ale my dobře známe tyto úskočné bratry.
Za to dnes Stvořitele tady chválím,
že doña Elvira a Sol, mé sestřenky, se vdají
do Navarry a do Aragonu za infanty.
Dřív jste je v náruči měli, byli jste jejich pány;
teď jim budete líbat ruce a mít se za vazaly,
budete jim muset sloužit, ať vás to jak chce pálí.
Díky na nebi Bohu a donu Alfonsu, králi,
Cid Válečník má tímto víc cti a více slávy.
Na každý způsob jste takoví, jak zde pravím.
Chce-li to někdo popřít anebo vás tu hájit,
já jsem Álvar Fáñez, nejlepší ve všem všady.“
Gómez Peláez po tomto povstal z lavic:
„K čemu je, Minayo, to vaše vychloubání?
Mnozí jsou proti vám na tomto sněmování;
kdo o tom jinak smýšlí, ten ať svůj názor brání.
Dá-li to Bůh a dobře dopadne naše klání,

sám uvidíte, jak co je a co jste vlastně pravil."
Řekl král: „Nechte už potýkání.
Ať nikdo ani slovem už o to nezavadí.
Utkáte se tu zítra, až vzejde slunce ranní,
a to tři proti třem, jak jste se vyzývali."
Infanti z Carriónu se ihned ozývají:
„Dejte nám odklad, zítra to není možné, králi.
Svoje zbraně a koně jsme Válečníkovi dali,
dřív se musíme vrátit na své carriónské statky."
K Válečníkovi nato král toto pravil:
„Tam, kde vy přikážete, ať koná se to klání."
Odpověděl můj Cid: „Jak řeknete vy, králi.
Já do Carriónu nechci, do Valencie se vrátím."
I řekl na to král: „Podle vašeho přání.
Dejte mi tyto rytíře i s jejich zásobami,
ať jedou se mnou, a já je budu chránit.
Jako pán dobrému vazalovi zaručuji se tady,
že hrabě ani infanti se na ně neodváží.
Všem zde určuji lhůtu na tomto sněmování,
aby se do tří týdnů na carriónských pláních
za mojí přítomnosti sešli a potýkali.
Kdo lhůtu nedodrží, ten každý nárok ztratí;
za poražené budou, a ať uprchnou, zrádci!"
Infanti z Carriónu rozsudek přijímají.
Můj Cid políbil ruce králi a řekl: „Toto chválím,
tyto tři bojovníky kladu do rukou vašich,
poroučím vám je tady jako pánu a králi.
Dostojí povinnosti, naši čest budou hájit.
Pošlete mi je do Valencie beze vší újmy na cti."
Král na to odpověděl: „Kéž je to Boží přání!"
Nato si sundal kápi můj Cid, Válečník chrabrý,
i chránič vlasů, bílý nad sluneční záři,

3470

3480

3490

a rozpustil si vousy tak, že je zbavil pásky.
Nemohou se vynadívat na sněmu všichni páni.
K hrabatům donu Enriquovi a donu Ramónu kráčí,
vřele je oba objal, upřímně na ně tlačí,
aby si z jeho jmění vzali, co srdce ráčí.
Tyto a také jiné, kteří k většině patří,
ty všechny můj Cid prosil, aby si po chuti brali. *3500*
Někteří si pak berou, a jiní odmítají.
Můj Cid těch dvě stě marek tehdy prominul králi;
a všeho ostatního po chuti můj Cid vzal si.
„Pro lásku Stvořitele, o milost žádám, králi!
Když takto rozhodlo se na tomto sněmování,
líbám vám ruce, pane, prosím o požehnání,
chci jet do Valencie, nedobyl jsem ji bez námahy.“ *3507*

Tehdy přikázal Cid, aby prostředníci infantů z Navarry a z Aragonu dostali koně a muly a všechno, co potřebují, a odeslal je domů. Král don Alfonso pak se všemi vzácnými muži svého dvora doprovodil Cida při odjezdu z města. A když dojeli do Zocodoveru, a Cid jel přitom na koni, kterého nazývají Babieca, řekl mu král: „Pane Rodrigo, věru byste měl nyní předvést toho koně, o kterém jsem slyšel tolik chvály.“ Cid se pousmál a řekl: „Pane, zde na vašem dvoře je mnoho vzácných mužů, kteří jsou v tomto zdatní, těm přikažte, ať předvedou, co umějí na svých koních.“ Král na to řekl: „Cide, jsem spokojený s vaší odpovědí, ale přece jen chci, abyste se z lásky ke mně projel na tom koni.“ Cid tedy pobídl koně a předvedl ho v takovém trysku, že všichni žasli nad tím, jak skvěle toho koně vedl.

Král, žehnaje se, pozvedl ruku k tváři:
„Při svatém Isidoru z Leónu zde přísahám a pravím,
že tak skvělého muže není po našich krajích!“
Můj Cid pobídl koně, popojel blíže králi,
aby políbil ruku donu Alfonsovi se sklání.
„Přikázal jste mi předvést, jak je Babieca zdatný,
takový nenajde se mezi křesťany ani Maury,
dám vám ho darem, pane, vezměte si ho, králi.“
Na toto řekl král: „To není moje přání.
Kdybych vám koně vzal, skvělého pána by ztratil.
Pánovi jako jste vy takový kůň jen patří,
aby vyhrával bitvy a pronásledoval Maury.
Kdo by vám ho chtěl vzít, ať nemá Boží požehnání;
skrze vás s vaším koněm my nabýváme na cti!“
Nato se rozloučili, jeli ze sněmování.
Válečník dal dobré rady těm, které čekalo klání:
„Martíne Antolínezi, a vy, Pero Bermúdezi, taky,
Muño Gustiozi, buďte pevní v poli jako řádní chlapi.
Ať mi do Valencie o vás dojdou jen dobré zprávy.“
Řekl Martín Antolínez: „Proč to napomínání?
Závazek přijali jsme a chceme ten dluh splatit.
Snad nás zabijí, ale nikdo nás neporazí.“
Zrozenec šťastné chvíle byl z toho velmi šťastný.
S přáteli rozloučil se, se všemi, co má tady.
Král do Carriónu jede, Cid do Valencie se vrací.
Tři týdny dané lhůty už uplynuly zatím.
Hle, na místě jsou věrní Cidovi, odhodlaní,
že ten dluh svého pána všichni tři dobře splatí.
Král Leónu don Alfons je tam vzal do ochrany;
infanty z Carriónu čekali celé dva dny.
Velmi jsou vybaveni koňmi a zásobami,
s nimi jsou domluveni příbuzní z jejich strany:

3510 *3520* *3530*

kdyby Cidovy lidi oddělit dokázali,
ať je zabijí v poli, ať má Cid újmu na cti.
Nezdařil se jim ale tento úmysl špatný,
před králem Alfonsem se velikým strachem třásli.
V noci se modlili k Bohu a bděli u svých zbraní.
Odešla už tma noci a krátce po svítání
ze zvědavosti přišli mnozí bohatí páni,
aby se podívali na ohlášené klání;
král don Alfons je tady postaven nad ostatní,
to aby nepřipustil zradu a právo hájil.
Cidovi bojovníci se chopili již zbraní,
domluvili se spolu, vždyť k témuž pánu patří.
Infanti z Carriónu se jinde oblékají,
hrabě Garci Ordóñez jim přitom dává rady.
Námitku nato vznesli, králi Alfonsu praví,
ať vyloučí se z boje meč Kalený a Ulitý zvaný,
ať je Cidovi lidé nepoužijí v klání;
že je vrátili Cidovi, infanti litovali.
Ale v tom neuspěli, když to přednesli králi.
„Námitky nevznesli jste, když bylo sněmování.
Máte-li dobré meče, je to výhodou vaší,
a pro Cidovy lidi stejná zásada platí.
Carriónští infanti, jděte, čeká vás klání.
Je třeba, abyste srdnatě bojovali,
Cidovi lidé jistě též dost odvahy mají.
Zvítězíte-li v boji, dobudete si slávy;
a jestli prohrajete, není to vinou naší,
protože všichni vědí, že jste to chtěli sami."
Infanti z Carriónu už toho litovali,
jsou velmi zarmouceni nad tím, co udělali.
Nebyli by to udělali za všechny carriónské statky.
Cidovi bojovníci jsou ve zbrani už zatím;

král don Alfons se u nich na malou chvíli staví.
Mužové mého Cida Válečníka mu praví:
„Ruce vám líbáme, náš pane a náš králi,
jim i nám stejně měřte, nebuďte zaujatý;
spravedlivě nás suďte, ať je váš výrok správný.
Carriónští infanti tady svou stranu mají,
nevíme, jestli na nás zde něco nechystají.
Náš pán nás svěřil do vašich rukou, králi;
pro lásku Boží prosíme, abyste nás vždy chránil!“
Král na to řekl: „To je i moje přání!“
Už jim přivedli koně, jsou rychlí a jsou statní,
požehnali jim sedla a už i odcválali.
S krku jim visí štíty, které je dobře chrání,
do rukou vzali žerdě, na nich jsou ostré břity,
na každé z těch tří kopí praporec připevnili,
obklopeni jsou muži chrabrými a vznešenými.
Vyjeli na kolbiště, dojeli na mezníky.
Cidovi bojovníci se spolu domluvili,
kterak na svého soka bude útočit každý.
Carriónští infanti jsou vidět z druhé strany
s početným doprovodem, kde jsou příbuzní sami.
Král jmenoval hned sudí, aby řídili klání,
aby pak o výsledek nebylo žádné hádky.
Když byli na kolbišti, král don Alfonso pravil:
„Poslyšte, co vám řeknu, carriónští bratři.
Ten souboj by se konal v Toledu, nebýt vašeho odmítání.
Ti tři rytíři Cida Válečníka jsou tady
pod mou záštitou, vězte, na carriónských statcích.
Jednejte tedy čestně a pozor na úklady.
Kdo by nečestně jednal, tomu v tom budu bránit,
v celém království zůstane bez zastání!“
Infanty z Carriónu už to velice pálí.

Sudí a dobrý král Alfons mezníky vyznačili,
z kolbiště vzdálili se ti, kdož tam postávali.
Všem šesti vysvětlili, jak připraveni stáli,
že bude poražený, kdo z mezníků se vzdálí.
Kolbiště vyklidili ti, kdož tam postávali,
na délku šesti kopí od vytyčené značky.
Kdo bude proti slunci, vylosovaly strany,
sudí střed opustili, soupeři tváří v tvář stáli.
Cidovi bojovníci proti carriónským bratřím,
proti nim infanti pak, do útoku se dali;
jediné svého soka si přitom hledí každý.
Při hrudi drží štíty, srdce si chrání jimi,
k zemi sklánějí kopí s praporci svinutými,
k luku sedla se krčí s hlavami skloněnými,
své koně ostruhami pobízejí a bijí;
země se chvěla všude, kudy se přeřítili.
Jedině svého soka si přitom hledí každý.
Tři proti třem se v plném trysku srazí;
že mrtví na zem padnou, se všichni domnívali.
Pero Bermúdez, který první stál o to klání,
s Fernandem Gonzálezem se jako první srazil;
do štítů vrazili si kopí bez váhání.
Fernán González soupeři do štítu kopí vrazil,
rána šla mimo, tělo mu neporanil,
žerď se mu rozlomila, na třikrát polámal ji.
Pero Bermúdez pevně seděl, proto se nevyvrátil;
sotvaže dostal ránu, hned ji soupeři vrátil.
Střed štítu roztříštil mu a na zem mu ho srazil,
prorazil mu ho celý, tak ho štít neochránil,
do nechráněných prsou mu tedy kopí vrazil.
Tři dvojité drátěné košile měl Fernando, tím se spasil,
dvě prorazilo kopí, a třetí neprorazí;

košili se spodnicí i s ochrannými drátky
do těla, do masa mu na hloubku dlaně vrazil.
Z úst se mu na brnění začal proud krve valit;
řemení nevydrží, podpínky sedla praskly,
po zadku svého koně se infant na zem svalil.
Že je raněný na smrt, všichni se domnívali.
Don Pero pustil kopí a stanul s mečem nad ním;
když to viděl Fernán González, poznal Cidův meč známý.
Řekl: „Jsem poražený!“ dříve, než vyčkal rány.
Pero Bermúdez ho nechal, sudí to uznávají.

Martín Antolínez a Diego González kopím udeřili,
takové rány to byly, že obě zalomili.
Martín Antolínez po meči sáhl nyní,
na všechny strany září, jak je jasný a čistý.
Zasadil mu ránu, šla napříč přes přilbici,
z hlavy mu ji srazil, už leží na bojišti,
přeťal mu všechny řemeny na přilbici,
přitom mu strhl kuklu, pronikl ke chrániči;
chránič vlasů i s kuklou uťal mu mečem břitkým,
odťal mu vlasy z hlavy od temene až k šíji,
část na hlavě mu drží, část leží na kolbišti.
Když tento zásah mečem Ulitým infant cítí,
že nevyvázne životem Diego González vidí;
otočil koně, čelem k sobě se postavili.
Martín Antolínez máchl svým mečem břitkým,
ostřím ho nezasáhl, naplocho udeřil jím.
Diego González má meč v ruce, užít ho nepomýšlí.
Tu infant vzkřikl hlasem převelikým:
„Bože na nebi, chraň mě, budu ti vzdávat díky!“
Přitáhl koni uzdu, meči se vyhnout míní;
dostal se za mezník, don Martín zůstal na kolbišti.

3640

3650

3660

3662-3

Král pravil: „Chci, abyste se ke mně připojili.
Tím, co jste dokázali, jste vítězi té bitvy.“
Že mluví čistou pravdu, sudí s ním souhlasili.

Oba dva zvítězili; a teď vás o tom zpravím,
jak Muño Gustioz a Ansur González bojovali.
Do štítů uštědřili si oba silné rány;
Ansur González, muž urostlý a chrabrý,
Muñovi Gustiozovi kopí do štítu vrazil,
skrze štít proniklo mu, prorazilo i drátky;
kopí jde ale vedle, do těla nenarazí.
Po této ráně soka Muño Gustioz ji vrátí,
skrze štít pronikl mu a prorazil mu drátky,
celý štít roztříštil se, doprostřed kopí vrazil.
Nebyl mu už nic platný, jak mu prorazil drátky,
do boku zasáhl ho, ne k srdci, z druhé strany.
Své kopí s praporcem skrz naskrz do něj vrazil,
tělem mu prohnal kopí, na sáh mu prošlo zády,
otočil jím a trhl a ze sedla ho srazil.
Jak zkroutil kopí v těle, na zem soupeře svalil;
žerď, praporec i kopí červené vyšly z rány.
Že raněný je na smrt, všichni se domnívali.
Do ruky vzal zas kopí a nad něho se staví.
Řekl Gonzalo Ansurez: „Mějte s ním smilování!
Prohrál zde na kolbišti, toto je konec klání!“
Pravili na to sudí: „To je i naše zdání.“
Král don Alfonso káže, ať se přítomní vzdálí;
zbraně tam pohozené pro sebe ponechal si.
S velkou ctí odjíždějí Cidovi muži zpátky;
vyhráli tento souboj, sám Stvořitel je chránil.
Velký je žal a smutek v carriónských krajích.
Král lidi mého Cida za noci poslal zpátky,

aby neměli strach či aby je nepřepadli.
Že byli obezřetní, dnem nocí cestovali,
dokud se ve Valencii se Cidem neshledali.
Infanty z Carriónu bezectné zanechali,
splnili ti tři slib, který Cidovi dali.
Můj Cid Válečník byl proto velice šťastný.
Velké je pokoření celé carriónské strany.
Toho, kdo slušnou ženu opustí, když ji ztrápil,
ať čeká stejný osud, ba horší, jako ty bratry.
Nechme už infanty, ať užijí si hanby;
na to, co utržili, neradi vzpomínají.
O zrozenci šťastné chvíle podejme raději zprávy.
Ve slavné Valencli jsou všichni rozjásaní,
že Válečníkovi lidé získali tolik na cti.
Jejich pán Cid Ruy Díaz si vous hladí:
„Jsou pomstěny mé dcery, dík nebeskému králi!
Nezávislé jsou nyní na těch carriónských statcích.
Bez hany je teď provdám, ať to komu chce vadí!“
Navarští i Aragonští vstoupili do jednání,
s Alfonsem, králem Leónu, sešli se k rokování.
S doňou Elvirou a Sol slíbili uzavřít sňatky.
Ty první byly skvělé, lepší budou ty příští;
u větší cti je vdává, než poprvé se vdaly.
Zrozenci šťastné chvíle cti přidají ty svatby:
v Navaře a v Aragonu jeho dcery budou královnami.
Dnes můj Cid spřízněný je se španělskými králi,
zrozenec šťastné chvíle jim všem přidává na cti.
Sešel s tohoto světa o svatodušních svátcích
můj Cid, pán Valencie; ať Bůh mu odpustit ráčí!
Učiňme takto všichni, spravedliví i hříšní!
Takovými slul činy můj Cid, Válečník chrabrý;
a vyprávění o něm končí tady.

Kdo tuto knihu napsal, ať nemine ho spása, amen!

Per Abbat ji dopsal vprostřed máje,
za tisíc a tři sta čtyřicet pět roků Páně.

VYHNANEC, VÁLEČNÍK, NÁRODNÍ HRDINA

EXKURZ DO DĚJIN

Španělsko jako významná součást evropského Středozemí stálo vždy v centru zájmu národů a říší soupeřících o moc v této oblasti. První kolonie Féničanů na pobřeží Iberského poloostrova jsou doloženy z 11. století př. Kr., Cádiz (Gadir) byl založen v 8. století před naším letopočtem. Původní obyvatelstvo smíšené s Kelty (tzv. Keltiberové) přejímalo postupně civilizaci punskou (Kartágo), řeckou a římskou. Římané ovládli poloostrov po punských válkách a drželi jej šest století až do počátku 5. století n. l., kdy do Španělska vtrhli Germáni (Alani, Vandalové, Svévové a později Vizigóti). Vizigótský raně feudální stát trval tři sta let. Konečně pak získali moc nad Hispánií Arabové (roku 711), kteří ovlivnili civilizaci Iberského poloostrova tak významně, že důsledky jejich staletého panství jsou citelné ve španělském jazyce i v kultuře Španělska do dnešních dnů.

Římské dědictví je ovšem nejprůkaznější. Dnes existují na Pyrenejském poloostrově čtyři novolatinské jazyky: španělština, portugalština, katalánština a galicijština, jež jsou nositeli velké kulturní tradice. První dva patří k nejrozšířenějším jazykům světa.

Ještě před vítězným tažením Arabů proti hispánským Vizigótům došlo v této germánské říši na území Španělska k rozepřím mezi přívrženci katolické církve a ariány (stoupenci názoru, že Kristu nemá být přiznávána božská podstata) a mezi šlechtou a posledními vizigótskými králi o platnost změn v *Lex Visigothorum* (649), jimiž byla popřena dědičnost trůnu a vyhlášena zásada volby krále sněmem šlechty. Ač měli přesilu, tito rozbroji oslabení, již romanizovaní Vizigóti podlehli 19. června 711 v bitvě (údajně mezi

Tarifou a Jerezem de la Frontera v Andalusii) vojskům arabského vojevůdce Taríka ibn Zijáda. V bitvě zahynul i poslední vizigótský král Roderich – Rodrigo španělských romancí s touto tematikou. Podle nových bádání došlo k této bitvě u Laguny de la Janda a je velmi pravděpodobné, že Alláhovým vyznavačům dopomohla k vítězství zrada v Roderichově táboře, jak se traduje v romancích. Arabové pak táhli až k Loiře (roku 731 dosáhli měst Tours a Poitiers) a evidentně ohrožovali celou středověkou křesťanskou Evropu. Úkol postavit hráz arabsko-maurské rozpínavosti připadl tehdy Frankům v čele s dynastií Karlovců. Významnou roli přitom sehrál sám pozdější císař Karel Veliký. Když však v roce 778 obléhal Zaragozu, musel se kvůli nepokojům v Sasku vrátit přes pyrenejský průsmyk Roncesvaux (španělsky Roncesvalles), kde utrpěl jeho zadní voj vedený rytířem Rollandem těžkou porážku. O této historické události vypráví jeden z nejvýznamnějších evropských hrdinských zpěvů, *Píseň o Rollandovi*, jíž někteří francouzští vědci přikládali význam vzoru pro pozdější španělský veršovaný epos *Píseň o Cidovi*. Po rozdělení franské říše (843) docházelo k dalšímu drobení západofranského státu a veškerá tíha boje proti muslimským vládcům Pyrenejského poloostrova, kteří odtud z břehů Afriky a Středního východu nastupovali proti křesťanskému Středomoří, se přesunula na hispánská křesťanská království: Asturii a León, Navarru a Galicii. Tyto nejsevernější a vesměs hornaté kraje Hispánie stanuly v čele reconquisty, zpětného dobývání španělských území na Maurech. Traduje se, že v Galicii nalezl biskup Teodomiro na počátku 9. století ostatky apoštola svatého Jakuba, bratra sv. Jana Evangelisty. Santiago de Compostela *(campus stellae* se nazývalo místo nálezu ostatků, podle „nočních zjevení hořících světel a andělů“) se pak pro celou křesťanskou Evropu před schismatem, a zvláště pro katolíky po něm, stalo poutním místem první kategorie srovnatelným pouze s Římem a později za křížových výprav s Jeruzalémem. Svatý Ja-

kub – Santiago – se změnil ve válečný pokřik křesťanských vojsk v bitvách s Maury.

Ještě za córdobského muslimského vládce Abdarrahmána III. (912–962) byl v křesťanských rukách jen pruh území na severu Španělska při Biskajském zálivu. O sto let později, v době Cidova mládí, se však tento obraz již značně změnil.

DOBA RODRIGA DÍAZE DE VIVAR, ZVANÉHO EL CID CAMPEADOR

V řadách vojska córdobského chalífy sloužili vojáci arabští i slovanští (jako Slovany označovali Arabové všechny nehispánské propuštěné křesťanské zajatce), ale stále větší vliv získávali Berberové. Po smrti emíra alMansúra (1002), známého Španělům pod jménem Almanzor, si začali jednotliví vojenští velitelé uzurpovat moc na územích, kde měli své posádky. Poslední vládce byl svržen roku 1031 a arabská říše ve Španělsku se rozpadla na drobné státečky, zvané „taifas" (z arabského *mulúk at-tawá 'if,* což značí *dílčí království*). Do Španělska se pak z Afriky přeplavili kolem roku 1060 „fundamentalističtí" Almoravidové a založili zde své království. O 26 let později obsadil většinu muslimského území ve Španělsku marocký vládce Júsuf ibn Tašfín. Je to týž obávaný král Júsuf, s nímž se setkáváme v *Písni o Cidovi* a jehož Cid porazil v boji o Valencii. Historické události, jež jsme zde právě v hrubých rysech vylíčili, se již živě dotýkají historického Cida, zemana jménem Rodrigo Díaz z Vivaru, který je i výsostným hrdinou *Písně o Cidovi*.

V historických pramenech není o přesném datu narození Rodriga Díaze z Vivaru ani potuchy. Velký cidovský badatel Ramón Menéndez Pidal navrhuje na základě studia a extrapolací historických pramenů a událostí přijmout za pravděpodobné datum Cidova narození rok 1043. Jiní je však posunují až do let 1054–60. Gonzalo

Martínez Diez nabízí jako kompromis určení „kolem roku 1048“, což by dovolovalo přiřadit k historickému Cidovi snad všechny doložitelné události z jeho života.

Nedlouho před narozením Rodriga Díaze z Vivaru, budoucího legendárního Cida, se stal leónským králem Ferdinand I. (1035) a záhy nato (1037) uskutečnil spojení Leónu s Kastilií. V době již vylíčeného rozpadu córdobského kalifátu se nejeden z nově vzniklých drobných muslimských státečků – taifas – dostal do závislosti na leónsko-kastilském křesťanském vládci a vykupoval si mír penězi a naturální daní. Mohutnějící křesťanské království však utrpělo velkou újmu tím, že je Ferdinand před smrtí rozdělil mezi své tři syny, z nichž Sancho dostal Kastilii, Alfons obdržel León a García Galicii. Sancho však oba bratry vypudil a vládl sám. Alfons strávil nějaký čas na dvoře spřáteleného maurského vládce Toleda al-Mamúna. Nejspíše odtud si odnesl smysl pro náboženskou toleranci. Později se stala dcera jiného maurského vládce, ale i básníka, al-Mutamida, který nastoupil r. 1069 na trůn v Seville, v pořadí šestou ženou Alfonsa VI. Leónského. Do vysoké hry o nástupnictví, v níž nechybí ani bratrovražda (sestra Ferdinandových dědiců Urraca dala svého bratra Sancha zavraždit), vstoupil Rodrigo Díaz de Vivar, budoucí Cid Válečník, když jménem kastilské šlechty přinutil Alfonsa k přísaze, že na bratrově smrti neměl žádný podíl. Podle R. Menéndeze Pidala přitom Cid jednal v souladu s právem jako Sanchův praporečník, vlastně jako jeho rádce a první ministr. Dozor nad přísahou byl tedy Cidovou povinností. Tehdy se Cid ocitl v nemilosti poprvé a byl nucen odejít ze země. Druhé vyhnanství (v *Písni* je motivováno pomluvou nepřátel) si Cid vysloužil za obvinění ze zpronevěry části peněz, jejichž výběrčím byl ustanoven. A právě toto období již zralého muže, který překonal první krušné týdny vyhnanství se svými věrnými vazaly, dobyl nejedno maurské sídlo a jiná učinil poplatnými, v bojích získal velikou kořist a konečně dobyl pro sebe a svoje věrné Valencii, je jedním z hlavních námětů *Písně*

o Cidovi. Jeho příběhy jsou zasazeny do rámce reconquisty, která se v důsledku přechodné slabosti Maurů posouvá na jih a východ poloostrova. Ale ač Cid dobyl Valencii a Alfons VI. ještě za Cidova života získal Toledo (1086), když využil zavraždění tamního vládce, museli potom více než sto let všichni kastilští králové – až do bitvy u Las Navas de Tolosa (1212) – nově dobytá území s vypětím sil hájit. Júsuf ibn Tášfín byl velmi silný protivník a ostrovům naproti valencijskému pobřeží – na dnešních Baleárech – vládl schopný bývalý otrok snad slovanského původu. Teprve bitvou u Las Navas byla moc Maurů ve Středním Španělsku zlomena definitivně a brzy nato zatlačil Ferdinand III. (1217–1252), řečený Svatý, vyznavače islámu zcela na jih, když obsadil Córdobu i Sevillu.

SOUPEŘENÍ I SOUŽITÍ TŘÍ CIVILIZACÍ

Boj proti Maurům nicméně nevylučoval náboženskou snášenlivost u mnoha křesťanských vládců a širokou výměnu materiálních a kulturních statků mezi křesťany a jinověrným obyvatelstvem. V Toledu i na jiných nově dobytých územích žily pokojně vedle sebe po dvě stě let – počínaje Alfonsem VI. a konče Alfonsem X. Moudrým – tři kultury: křesťanská, muslimská a židovská. Tyto tři civilizace se na území Španělska doplňovaly a soutěžily mezi sebou především ve vědách a v písemnictví. Po dvě staletí se z Toleda šířila islámská i antická vzdělanost do západní Evropy prostřednictvím arabských překladů Aristotela, Archimeda i Ptolemaia. Toledská překladatelská škola je pojem spojený především s kastilským králem Alfonsem X. Moudrým (u moci 1252–1284), díky němuž zažila středověká učená Evropa jakousi protorenesanci, předcházející jevu obecně zvanému renesance.

Předmětem našeho zájmu je však hlavně století jedenácté, v němž předpoklady k zatlačení Maurů dále na jih, ale též k dosti

tolerantnímu soužití s nimi na dobytých či závislých územích, spoluvytvářelo i bojové a diplomatické umění Cida Válečníka. Přezdívka „můj Cid“, s níž se čtenář Písně setká velmi často, je obecně vykládána z arabského *„sidi“* nebo *„sajjid“*, tj. „pán“. Stále se však objevují nové a nové pokusy o jiný výklad. Podle některých může mít přezdívka Cid spojitost s místními jmény zaměnitelnými se jmény vlastními, jako je *Saíd* či *Zayd*, jiní se pokoušejí najít společné kořeny jména Cid s arabským výrazem pro lva. Jelikož však maurští vládcové Cidovy doby se nechávali titulovat „můj pane“, je nejvýše pravděpodobné, že Rodrigo Díaz de Vivar byl oslovován na tento muslimský způsob také, zvláště pak po dobytí Valencie. Tehdy měl ostatně jako křesťanský vládce maurského obyvatelstva mnoho příležitostí k častému styku s ním a je známo, že plnil i úkoly soudce, přičemž byl konečnou instancí i při sporech vedených podle islámského práva. K tomu ho předurčovalo jak jeho postavení dobyvatele, tak i pověst muže vzdělaného v právu a arabštině, tedy nejen obyčejného gramotného šlechtice. Další titul, „el Campeador“, tedy „Bojovník“ nebo „Válečník“, získal Cid zřejmě již v mládí, snad nejdříve jako zdatný účastník turnajových klání a teprve později jako neohrožený bojovník na bitevních pláních.

CID HISTORICKÝ A LEGENDÁRNÍ

Historický Rodrigo Díaz z Vivaru se oženil s Jimenou Díazovou, dcerou asturského hraběte a pravnučkou leónského krále Alfonsa V. Byla tedy úzce spřízněna s panujícím králem Kastilie a Leónu Alfonsem VI. a patřila k nejvyšší šlechtě království. Historikové nás poučují, že tehdy bylo běžné, že si méně urození šlechticové brali ženy z kruhů vyšší šlechty. To byl i případ zemana Rodriga Díaze z Vivaru, jemuž v *Písni* zlovolně připomíná jeho nízký původ jeden příbuzný carriónských infantů. Jakkoli v historických pramenech

nemáme oporu pro příběh svatby a pohany Cidových dcer, takže se zdá, že v *Písni* skvěle podané epizody týkající se Carriónských jsou do značné míry autorskou fabulací, je jisté, že Cid měl dvě dcery, třebaže se jmenovaly jinak, než uvádí *Píseň*, a syna, který padl v boji s Maury a o němž se autor *Písně* vůbec nezmiňuje. O významu a vážnosti Cida svědčí i fakt, že jednu dceru si vzal infant navarský a druhá dcera se stala ženou barcelonského hraběte Ramona Berenguera III. Skrze potomstvo pak Cidova krev kolovala i v žilách kastilských panovníků, počínaje Alfonsem VIII. (1158–1214).

Ač role uměleckého výmyslu v eposu je nepopiratelná, badatelé velmi často zdůrazňují historickou věrnost textu *Písně*, pokud jde o itinerář Cidových tažení a bitev. Také důsledky Cidova vyhnanství pro rodinu, vazaly a přátele vypovězence, jak jsou vylíčeny v *Písni*, odpovídají vizigótským tradicím přežívajícím na křesťanských dvorech severního Španělska. Za přečin či zločin jednoho svého příslušníka trpěl a byl trestán celý rod. Všichni rodinní příslušníci postiženého museli počítat s hněvem krále nebo přinejmenším s jeho nemilostí.

Jako každé velké básnické dílo, ani *Píseň o Cidovi* není ovšem prosta idealizace, o zjednodušujících, někdy až schematických pohledech na skutečnost nemluvě. Vedle momentu náboženské propagandy, který však z textu nijak nevyčnívá, je zde zjevná tendence autorova „nadržování" hrdinovi ve všech jeho sporech a evidentní moment oslavy jedince, který již ve své době musel být mimořádným zjevem. Cidovým pánem byl jeho král. Vazal si přes všechna příkoří, která díky němu utrpěl, dokázal zachovat vědomí nadřazenosti řádu věcí nad osobním lidským údělem a svědomitě mu posílal díl ze své vyhnanecké kořisti. Dával tím samozřejmě najevo, že ve všem respektuje nespravedlivý královský verdikt, zároveň si však zavazoval krále k ústupkům. Tím pro Cida nejdůležitějším byl králův souhlas s propuštěním rodiny z kláštera, kde ji Cid zanechal na cestě do vyhnanství. Autorův povzdech „Ten dobrého

mít pána, to by byl vazal, Bože!“ (20.verš) je tedy nutno chápat jako nepřímou kritiku Alfonsova jednání. Již zmíněný konflikt mezi Cidem, šlechticem „nižší kategorie“, a infanty z Carriónu je v *Písni* doveden až k projednávání na sněmu v Toledu a k vítěznému souboji nejlepších Cidových bojovníků s infanty, jejichž rodina, ač hraběcí, se neštítí v zájmu svých nezdárných příslušníků žádné podlosti. Je tedy nanejvýš pravděpodobné, že v *Písni* se zrcadlí i konflikt vzniklý ještě v poslední fázi vizigótského státu před vpádem Arabů: rozpor mezi tradicí, uznávající dědičná feudální práva, a novou zásadou volitelnosti panovníka, která zajisté přihlíží spíše k zásluhám a vlastnostem feudála než k jeho genealogii. Autor evidentně straní těm, kdo si čest, slávu a jmění vydobyli bojem s Maury, aniž upadá do extrému anonyma, jenž třeba ve známé romanci *Na lov po jerezských pláních* označuje bez obalu krále Pedra za bratrovraha.

Jak v *Písni o Cidovi*, tak v mnoha romancích jsou Mauři líčeni sice jako nepřátelé, leč do jisté míry objektivně a uznale se hovoří o jejich válečnickém umění. Pokud jsou někteří maurští vládci (Abengalbón v *Písni*) spojenci křesťanů (v tomto případě Cidovi), je oceňována jejich neochvějná věrnost uzavřeným závazkům. Jen zřídkakdy – v *Písni* zvláště v bitevních pasážích – se objevuje moment intolerance, krutosti nebo nenávisti vůči Maurům. Autor *Písně* samozřejmě straní křesťanům a jejich činy motivuje v konečné instanci ideologicky, tj. nábožensky – včetně loupení, drancování, jímání do otroctví a zpoplatňování poražených. Taková byla doba, a v *Písni* se nikterak neskrývá zcela materiální cíl křesťanských výbojů: zisk kořisti (peněz, koní, zbraní). Čest a sláva jsou přitom vítanou „ideologickou nadstavbou“. Naprosto stejně jsou ovšem motivováni vyznavači Alláhovi.

Cid jako ústřední postava eposu má vedle vynikajících vlastností velitele a válečníka (rozhodnost, ohled na mínění spolubojovníků, šlechetnost, štědrost při dělení kořisti) ještě další osobnostní rysy, které jej učinily přímo ideálem středověkého křesťanského šlechti-

ce: je to láska k ženě a dcerám, zbožnost, věrnost králi a moudrost úsudku. Poněkud jiný názor na historického Cida měli jeho muslimští současníci. Několik zachovaných arabských spisů z té doby se vyjadřuje o Cidovi značně nelichotivě. Jejich autoři pokládají Cida především za kořistníka, uchvatitele a dokonce i zaujatého soudce, ač z historických pramenů je dostatečně známa Cidova tolerance k poraženým. Až když se Valencijští několikrát marně pokusili o setřesení křesťanské nadvlády po dobytí města, rozhodl Cid, že hlavní mešita bude přeměněna na kostel, zatímco všechny ostatní svatyně zůstaly Maurům.

VZNIK PÍSNĚ O CIDOVI

Podle velkého španělského literárního vědce a historika Ramóna Menéndeze Pidala (1869–1967) opsal *Píseň o Cidovi* mnich jménem Per Abbat roku 1307 podle staršího textu, který vznikl kolem roku 1140, tedy sotva půl století po Cidově smrti. Týž vědec soudí, že původní verze (prototext) byla ještě starší. Znamenalo by to, že neznámý autor byl přímým účastníkem Cidových tažení a bitev anebo o nich slyšel vyprávět z úst Cidových spolubojovníků. Nasvědčoval by tomu například fakt, že místní názvy uváděné v *Písni* jsou zcela v souladu s historickou topografií.

O autorovi prvotní verze můžeme pouze předpokládat, že to byl vzdělaný *juglar* (žakéř), který zvolil místo vzdělaneckého rýmu lidovější asonanci a ani metrum své skladby nepodřizoval striktně pravidelnému kánonu. S charakterizací veršového rozměru *Písně* mají versologové jisté potíže dodnes. Jedni tvrdí, že epos o Cidovi je napsán obměněným alexandrínem (ten však má v kanonicky závazné formě 12–13 slabik), jiní soudí, že nerovnoměrnost vnesl do metrických poměrů *Písně* až opisovač Per Abbat. Rozměr veršů *Písně* kolísá mezi 11 až 18 slabikami, avšak statisticky lze vysle-

dovat jistou tendenci k veršům čtrnáctislabičným až šestnáctislabičným. Zvláště druhá část veršů po přerývce (césuře) směřuje k závaznějším metrickým poměrům: bývá z valné části sedmislabičná nebo osmislabičná. K rozkolísanosti metra písně o Cidovi se nabízí to nejjednodušší vysvětlení: že totiž *juglar* cidovské příběhy *Písně*, dělené v moderních vydáních do 152 epizod, z nichž každá má svou vlastní, stále se opakující asonanci, přednášel nebo přímo zpíval za doprovodu hudebního nástroje (nejspíše kytary, loutny či harfičky). Tuto tezi by mohl podpořit fakt, že „metrická libovůle" se v *Písni* často týká jen prvních půlveršů, zatímco půlverše po césuře bývají, jak jsme již naznačili, rozměrově zklidnělé, ba často až pravidelné. Poměry ve zpěvním verši bývají ostatně zcela odlišné od veršů, jež nejsou určeny ke zpěvu. Ve zpívaném textu můžeme dosadit – například – na půlovou notu dvě slabiky, které se budou jevit jako dvě čtvrťové noty, a na jednu čtvrťovou notu je možno zazpívat v triole tři slabiky, atd. Domníváme se, že toto vysvětlení metrické nerovnoměrnosti některých veršů či celých pasáží *Písně* se blíží pravdě mnohem spíše než spekulace o chybách a úpravách opisovačů původní verze eposu.

To ovšem nevylučuje, že by Per Abbat nemohl do metrického schématu *Písně* sám něco připojit písařským omylem nebo si nějaký ten verš přifabulovat jako vsuvku, která retarduje děj v zájmu napínavějšího vyznění nebo osvětluje některé okolnosti. Leckterá uvedení *in medias res* však naznačují, že žádných větších doplňků k *Písni* nebylo zapotřebí, neboť soudobý posluchač měl souvislosti i detaily cidovské látky v živé paměti, případně se s nimi seznámil u žijících pamětníků. Náš návrh, aby se k *Písni* přistupovalo jako k dílu určenému především ke zpěvu s hudebním doprovodem, by logicky vedl k zániku představ, že mnich opisující téměř čtyři tisíce veršů *Písně* by skladbu vědomě upravoval podle svých představ.

Ostatně sám fakt, že epos má kromě názvu *Poema de Mio Cid* též – dnes častější – variantu titulu *Cantar de Mio Cid* vypovídá

dostatečně o tom, že šlo o *zpívanou báseň.* Předmětem sporů bylo dříve též datum, které opisovač uvedl za posledním veršem *Písně*. Má se za prokázané (Menéndez Pidal), že v zápisu letopočtu bylo jedno C (římské označení stovky) vyškrabáno. Letopočet 1345 dává po přepočtu do gregoriánského kalendáře rok 1307.

PRVNÍ ZPRACOVÁNÍ

První zachované zpracování cidovské látky se objevuje kolem roku 1110 v arabsky psaném díle valencijského Maura Ben Alkamy, který se o dobytí Valencie Cidem a o vládě křesťanů ve městě vyjadřuje kriticky, z hlediska poražených. Zhruba ze stejné doby pochází latinská *Historia Roderici*, jejíž autor byl přímým účastníkem Cidových válečných úspěchů v Zaragoze a ve Valencii. Latinsky jsou psány rovněž první básně o osudech Cida a jeho věrných, například *Carmen Campidoctoris* z doby kolem roku 1090, tedy ještě za života Cidova. Z této latinské básně se zachoval pouhý zlomek. Ramón Menéndez Pidal došel ve svých bádáních k názoru, že první kastilskou *Píseň o Cidovi*, která se ještě držela velmi věrně historické skutečnosti, napsal básník pocházející ze San Estebanu de Gormaz. Podle Menéndeze Pidala potom tento prototext použil a upravil kolem roku 1140 jiný básník, tentokrát z Medinaceli. Jeho verzi pak – podle mínění Menéndeze Pidala zřejmě s určitými odchylkami – přepsal v roce 1307 již zmiňovaný Per Abbat, jehož rukopis se zachoval jako jediný exemplář *Písně o Cidovi* až do našich dnů. Skladba upadla v zapomenutí tak dokonale, že se o ní nevědělo až do poloviny 18. století. Teprve roku 1779 byla vydána tiskem. Cidovská témata byla ovšem zpracována i v oficiálních kastilských kronikách. *Primera crónica general* (První obecná kronika), sepsaná na příkaz Alfonsa X. Moudrého po roce 1270, hodnotí sice mnohé Cidovy činy negativně, avšak moderní historikové ujišťují, že je to

jen odraz dobového úzu přebírat doslovný překlad arabských pramenů bez komentáře. Vskutku se zdá, že moudrý vládce Alfons X. neměl důvodu nechat hanobit hrdinu, jehož krev kolovala i v jeho královských žilách.

ZTRACENÉ FOLIANTY

Spory o přesnější vymezení doby vzniku *Písně o Cidovi* stále ještě zaměstnávají literární historiky a paleografy. Není však naším úmyslem ani v našich možnostech tyto vysoce odborné diskuse komentovat. Spokojme se konstatováním, že *Píseň o Cidovi* je nejstarší dochovaná literární památka psaná kastilsky. Zachovala se téměř v úplnosti, chybí pouze úvodní foliant a po jednom listu uprostřed a v závěrečné části skladby. Dělí se již v rukopisu na tři zpěvy, které v knižních vydáních dostaly názvy *Zpěv o vypovězení, Zpěv o svatbě* a *Zpěv o pohaně.* Kritická vydání obnášejí 3 730 veršů, chybějící folianty obsahovaly odhadem dalších 150 veršů, jež se v moderních vydáních nahrazují citací kronikářské prozifikace ztracených pasáží *Písně*. Tak se i na počátku českého překladu objevují kurzívou vytištěné citace z *Kastilské kroniky* (Crónica de Castilla), a to jak několik řádek prozaického úvodu, tak převod veršů rekonstruovaných na základě zjevné návaznosti prozifikace, v níž lze vystopovat původní asonance shodné s asonancemi druhého foliantu *Písně*. Hladký dějový přechod mezi prozaickou pasáží zmíněné kroniky a prvními zachovanými verši *Písně* tento způsob náhrady ztraceného listu plně opravňují. Podobně se mezi verše 2337 a 2338 vkládá prozaické převyprávění děje podle *Kroniky dvaceti králů* (Crónica de Veinte Reyes). Totéž platí pro doplnění třetího ztraceného foliantu po verši 3507. Dodejme, že *Kronika dvaceti králů* pochází z roku 1344, ale zakládá se na *Obecné kronice* (Crónica general) z předešlého století.

Vyprávění *Písně* na ztraceném prvním foliantu začíná zřejmě *in medias res.* Důvody mohou být dva: jednak byly okolnosti Cidova vyhnanství v době vzniku eposu nejspíše obecně a dostatečně známy, jednak může jít o vypravěčskou figuru, kdy uvedením doprostřed děje získává dílo moment napětí. Autor si zároveň vytváří možnost vysvětlit retrospektivními vsuvkami či narážkami na jiných místech *ex post* příčiny Cidovy krajní nemilosti u krále („Tohle mi způsobili zlotřilí nepřátelé", 9. verš). Odhaduje se, že na prvním (chybějícím) foliantu nemohlo být více než 50 veršů (listy jsou popsány oboustranně), neboť sama iniciála pravděpodobně zabrala dost místa na první straně.

CHARAKTERISTICKÉ RYSY

Ucelenost a velkolepost *Písně* jako středověkého eposu, návaznost jejích 152 epizod, jednota stylu (skladebné paralelismy, způsob oslovování, střídání minulých časů s prézentem historickým) i básnické formy (princip asonance občas promíšené s rýmem) svědčí pro tezi, že *Píseň o Cidovi* je dílem jediného autora. Literární vědci pak nalézají v kompozici *Písně* rysy poukazující na známý středověký úzus vyprávění o velkolepých činech vynikajících jedinců. Podle tohoto schématu se hrdina z nesnází a nepřízně osudu (zde vyhnanství) povznese až na trůn (zde se Cid stane vládcem Valencie), avšak ani v budoucnu není ušetřen zkoušek (viz vnucená svatba Cidových dcer a jejich pohanění), až konečně vítězí nad úklady nepřátel (v závěru *Písně* vítězí Cid – při „božím soudu", podle vizigótských zvyklostí – zbraněmi svých věrných nad zrádci z Carriónu, očišťuje tak svou čest a vdává obě dcery dokonce lépe než poprvé). Někteří badatelé označují takto pojatou zápletku za nápodobu typicky byzantského stylu s mnoha peripetiemi a šťastným koncem.

Nehledě na vysoké umělecké kvality *Písně o Cidovi*, jíž pro její bezprostřednost až rudimentárnost dávají mnozí literární vědci

i poučení čtenáři přednost před francouzskou *Písní o Rollandovi*, je namístě ptát se po důvodech, jaké k vytvoření tak rozsáhlého a vpravdě velkolepého díla vedly. Kromě prostého tvůrčího nutkání – přijímaného v moderní době jako důvod nejsamozřejmější – zde hrál jistou roli zřejmě i aspekt protimaurské propagandy reconquisty, spojený s oprávněnou hrdostí na činy předků. Potenciální křesťanské válečníky zajisté silně stimulovalo nejen náboženské zanícení, ale též, ne-li v první řadě, líčení hojné kořisti. Konečně pak je nepochybnou inspirací eposu o Cidovi nejznámější hrdinská báseň středověku, *Píseň o Rollandovi*, vzniklá kolem roku 1100, nejcennější z *chansons de geste*. Její vysoký styl, pravidelné metrum, malá věrnost historické realitě a báchorečné prvky silně kontrastují s P*ísní o Cidovi*, o níž někteří – zvláště francouzští vědci tvrdili, že je nedokonalou nápodobou hrdinských zpěvů karolinského cyklu, zvláště *Písně o Rollandovi*.

Mimo *Píseň o Cidovi* jsou ve španělské literatuře doloženy další juglarské (žakéřské) eposy s *tématy reconquisty, například Zpěv o sedmi panicích z Lary* (Cantar de los siete infantes de Lara), který se nedochoval, a *Zpěv o Roncesvaux* (Cantar de Roncesvalles), z něhož se zachovala pouze stovka veršů. Originálnost a autochtonnost *Písně o Cidovi* obhájil mimo veškerou pochybnost nejlepší znalec a první kritický editor tohoto nejkrásnějšího hrdinského eposu evropského středověku, již několikrát zmiňovaný španělský vědec Ramón Menéndez Pidal.

PROBLÉMY PŘEKLADU

Není těžké rozeznat, že *Píseň* je do oněch 152 epizod rozdělena změnami asonance. Je tedy každá epizoda uzavřeným celkem nejen po stránce děje, ale i formálně – shodnou asonancí. Na rozdíl od češtiny je asonance ve španělském verši plnoprávným partne-

rem rýmu. Liší se pouze funkcí: asonance je vyhrazena romancím a hojně se užívá na divadle španělského Zlatého věku, rým je určen pro „vyšší styl“, například pro sonety a oktávy, či se objevuje v delších barokních skladbách (Góngorovy *Samoty*). Takováto „dělba práce“ mezi rýmem a asonancí v českém verši v té míře jako ve španělském neexistuje. Avšak poměr mezi postavením rýmu a asonance se mění s časem. Před příchodem petrarkovské renesance do španělského básnictví se zajisté neužívalo rýmu tolik jako poté. A v české lidové poezii, v českých a moravských písních i u některých básníků 19. a 20. století je asonance běžným prostředkem, jehož vyzněním bývá ozvláštnění. V dějinách překladu španělské poezie do češtiny není nouze o nouzová řešení rozporu mezi funkcemi asonance v české a španělské prozodii. Flagrantním příkladem nešťastného přístupu k formě originálu je Vrchlického převod cidovských romancí (*Cid v zrcadle španělských romancí*, Bursík a Kohout, Praha 1901). Náhrada asonance rýmem zde vedla k pitvorně salonnímu vyznění původně lidové dikce romancí. Naštěstí existuje v překladech španělských asonovaných veršů asonancí českou již jistá tradice. Svízel v případě *Písně o Cidovi* spočíval pouze v tom, že někdy bylo třeba nalézt desítky, ba stovky shodných asonancí. Nezbylo, než se spolehnout na štědrost mateřštiny. Neméně závažným problémem je jistá rozkolísanost metrických poměrů v *Písni*. Rozměr originálu se pohybuje v rozmezí 11–18 slabik, přitom však nejběžnější je rozměr oscilující mezi 14–16 slabikami. Césura, přerývka, se obvykle kryje se syntaktických úsekem, asonovaný konec verše bývá i logickým závěrem, přesahy nejsou příliš četné. Statisticky nejvíce zastoupené metrum čtrnácti až šestnáctislabičné se tak blíží rozměru pozdějších romancí, tj. dvojverší 8 + 8 slabik se sudou „průběžnou“ asonancí, která se v této pozici objevuje vlastně až po „zalomení“ dlouhého verše s césurou do dvou řádků.

DOSAVADNÍ ČESKÉ PŘEKLADY CIDOVSKÝCH TÉMAT

Proč věnujeme tolik místa právě veršovému rozměru textu originálu? Zdá se, že právě ten se stal největším úskalím pro dosavadní pokusy o překlad *Písně* do češtiny. Nebylo jich ostatně tak mnoho. První otištěný překlad úryvku *Písně* (30 veršů) se objevil v antologii *Poesie hrdinů a světců*, jejíž pořadatelé a překladatelé Olga Franková a Jan Fischer ji vydali v roce 1943 u nakladatele L. Mazáče v Praze. Tito překladatelé užili „průběžnou" mužskou asonanci, čímž se jednoznačně přihlásili k řešení V. B. Nebeského a J. R. Čejky, kteří takovým způsobem překládali již v minulém století španělské romance. Překlad asonance asonancí má tedy v češtině již svou tradici. Fischer s Frankovou volili pro svou krátkou ukázku metrum oscilující kolem alexandrínu, čímž sice podpořili názory, že verš *Písně o Cidovi* je „rozkolísaný" alexandrin, ale výsledným dojmem v češtině je jakási uhlazenost formy oproti rudimentárnosti a přirozenosti dikce originálu.

O Vrchlického převodech cidovských romancí, které s *Písní o Cidovi* souvisejí tematicky jako pozdější zpracování některých jejích epizod, jsme se již zmínili. Jen z ústního podání je nám známo, že v šedesátých a sedmdesátých letech se o překlad ukázek z *Písně o Cidovi* nezávisle na sobě pokusili dva moravští básníci a překladatelé. Počin jednoho z nich označil náš přední hispanista za „čestnou prohru". Je nám rovněž známo, že v souvislosti s tímto projektem byl pořízen prozaický „řádkový" převod celé *Písně.*

V nakladatelství Albatros pak vyšlo prozaické převyprávění Václava Cibuly *Cid a jeho věrní* s podtitulem *Hrdinské zpěvy starého Španělska* (Praha 1978). Převyprávění *Písně o Cidovi* zabírá zhruba polovinu knihy. Zbytek je věnován zlomkovitě dochovaným nebo rekonstruovaným básním. Je to např. *Zpěv o Sanchovi II. a obležení Zamory*, *Zpěv o sedmi infantech z Lary* a *Zpěv o Fernánu Gonzálezovi.*

CIDOVY OSUDY INSPIRUJÍCÍ

Cidovská látka je vděčným inspiračním zdrojem pro mnoho různorodých zpracování. Nejznámější z nich je zřejmě Corneillovo drama *Cid* (1637), stále uváděné na světových jevištích. Tato adaptace se ovšem značně vzdaluje historické skutečnosti i španělských uměleckých předloh a stala se tak propagátorkou postavy Cida jako osudem štvaného rozervance. Španělští básníci (Pedro Salinas) i textologové převedli již několikrát starošpanělský originál *Písně* do moderní kastilštiny. Kritických edic se zrcadlovým prozaickým převodem a úctyhodným poznámkovým aparátem stále přibývá, a to nejen ve Španělsku. Z jiné strany se na *Píseň o Cidovi*, jako školou již poněkud vnucovaný monument, podívali mladí španělští divadelníci, jejichž muzikálové zpracování *Písně o Cidovi* relativizuje věrnost Jimeninu a loyálnost Minayovu. Monumentální, ač literární předloze a historické pravdě málo věrný, je filmový přepis *El Cid*. Natočil ho ve Španělsku roku 1961 v koprodukci s Američany režisér Anthony Mann. Z roku 1983 pak pochází snímek španělského režiséra Angelina Fonse *El Cid Cabreador* (asi: Rozzuřený Cid), parodie, v jejímž názvu je obsažena slovní hříčka s narážkou na Cidův přídomek *Campeador.*

PÍSEŇ O CIDOVI POPRVÉ ČESKY

Vydáním prvního českého překladu *Písně o Cidovi* (po bělehradské srbsko-španělské zrcadlové edici z roku 1975 je to teprve druhý překlad do slovanského jazyka) splácíme závažný dluh evropské kultuře. Zčeštěny jsou slavné eposy *Píseň o Rollandovi* (hned ve třech převodech), *Píseň o Nibelunzích* (nově před dvaceti lety) i finský epos *Kalevala*, známý z Holečkova překladu již sto let. *Píseň o Cidovi* však nastoupí cestu za českým čtenářem až tímto vydáním.

Miloslav Uličný

PODĚKOVÁNÍ

Za to, že jsem se vyhnul některým problémům, nástrahám a úskalím překladu vděčím přednímu znalci originálního textu Písně o Cidovi *doc. dr. Bohumilu Zavadilovi z Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, který překlad pečlivě zlektoroval a upozornil mě na několik sporných či nesprávných řešení. Můj dík za plodné podněty, které jsem načerpal z lektorských posudků mého dávného edičního návrhu, patří zkušeným redaktorům a překladatelům Dr. Eduardu Hodouškovi a Dr. Miloslavu Žilinovi. Zájem nakladatelství Práce, zvláště jeho redaktora Dr. Václava Falady, mi umožnil konečně zdárně dovršit jednání s oběma sponzory – ministerstvem kultury Španělska a radnicí v Burgosu – o vydání českého překladu* Písně*. Nehynoucí zásluhy o naprosto zásadní příspěvek slovutné radnice v Burgosu k tomuto vydání má pan zástupce starosty Jesús Maria Jabato Saro, jakož i můj přítel, básník a literární a výtvarný kritik Manuel Bouza Balbás, píšící pod jménem Antonio Bouza. S přátelským zájmem sledoval všechny peripetie osudu českého vydání* Písně *jiný kultuře oddaný Burgosan, průmyslník a sběratel Jesús Arranz Acinas, vždy ochotný intervenovat ve prospěch věci. Svým dílem přispěl též Český literární fond, jenž mi uprostřed práce na překladu poskytl krátkodobé stipendium. Všem jmenovaným institucím, odborníkům a přátelům, jakož i mé ženě, která mě neúnavně podněcovala v úsilí o vydání překladu* Písně *i v těch nejméně příznivých okamžicích, jsem provždy vděčen za radu a pomoc.*

M. U.

Píseň o Cidovi

Překlad Miloslav Uličný
Ilustrace na obálce z Pixabay.com
Redakce Jaroslava Bednářová

Vydala Městská knihovna v Praze
Mariánské nám. 1, 115 72 Praha 1

V MKP 1. elektronické vydání
Verze 1.0 z 21. 2. 2020

ISBN 978-80-274-0479-7 (epub)
ISBN 978-80-274-0480-3 (pdf)
ISBN 978-80-274-0481-0 (prc)